

MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ BİLİM DALI

BİRİNCİ DEPREM BÖLGESİ YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKUL
MÜDÜRLERİNİN ACİL DURUM YÖNETİMİ YETERLİKLERİNİN SAPTANMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İBRAHİM DİRİM

DANIŞMAN
PROF. DR. AHMET DUMAN

HAZİRAN, 2011
MUĞLA

MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ BİLİM DALI

BİRİNCİ DEPREM BÖLGESİ YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKUL
MÜDÜRLERİNİN ACİL DURUM YÖNETİMİ YETERLİKLERİNİN SAPTANMASI

İBRAHİM DİRİM

Eğitim Bilimleri Enstitüsünce
“Yüksek Lisans”
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 25/07/2011

Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 27/06/2011

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ahmet DUMAN

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Aynur BİLİR

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Kazım ÇELİK

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Ahmet DUMAN

HAZİRAN, 2011

MUĞLA

TUTANAK

Muğla Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 01./06./2011 tarih ve 411 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 25. maddesine göre, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek lisans öğrencisi İbrahim DİRİM'in "Birinci Deprem Bölgesi Yatılı İlköğretim Bölge Okul Müdürlerinin Acil Durum Yönetimi Yeterliklerinin Saptanması" adlı tezini incelemiş ve aday 27.06./2011 tarihinde saat 14:30 da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 50 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin ..Başarılı.. olduğuna ..oybirliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Ahmet DUMAN

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Aynur BİLİR

Üye

Yrd. Doç. Dr. Kazım ÇELİK

Üye

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Birinci Deprem Bölgesi Yatılı İlköğretim Bölge Okul Müdürlerinin Acil Durum Yönetimi Yeterliklerinin Saptanması**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

25.07.2011

İbrahim DİRİM

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

MERKEZİMİZCE DOLDURULACAKTIR.

Soyadı: DİRİM

Adı: İBRAHİM

Kayıt No:

TEZİN ADI

Türkçe: Birinci Deprem Bölgesi Yatılı İlköğretim Bölge Okul Müdürlerinin Acil Durum Yönetimi Yeterliklerinin Saptanması

Y. Dil: Determination of Emergency Management Competence Level of the Regional Boarding Primary Schools' Directors in First Seismic Zone of Turkey

TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans

Doktora

Sanatta Yeterlilik

0

0

0

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : Muğla Üniversitesi

Fakülte : Eğitim Fakültesi

Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Diğer Kuruluşlar :

Tarih : 27/06/2011

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayımlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : DUMAN, Ahmet

Ünvanı : Profesör Doktor

TEZİN YAZILDIĞI DİL: TÜRKÇE

TEZİN SAYFA SAYISI: XI+116

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

1. Birinci Deprem Bölgesi Yatılı İlköğretim Bölge Okul Müdürlerinin Acil Durum Yönetimi Yeterliklerinin Saptanması

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

1. Okul Yöneticisi
2. İlköğretim Okulu
3. İlköğretim Kurumları
4. Acil Durum
5. Acil Durum Yönetimi

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMER:

1. School Principal
2. Primary School
3. Primary School Institutions
4. Emergency
5. Emergency Management

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum	☐
2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir	☐
3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir	☒

Yazarın İmzası :

Tarih : 27/06/2011

ÖZET

BİRİNCİ DEPREM BÖLGESİ YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKUL MÜDÜRLERİNİN ACİL DURUM YÖNETİMİ YETERLİKLERİNİN SAPTANMASI

DİRİM, İbrahim

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet DUMAN

Bu araştırmada, Türkiye’de il merkezleri itibariyle birinci deprem bölgesi içerisinde yer alan illerde bulunan Yatılı İlköğretim Bölge Okul müdürlerinin acil durum yeterliklerine ne oranda sahip olduğu incelenmiş, okul müdürlerinin acil durum yeterlik oranlarıyla yaş, cinsiyet, medeni durum, yöneticilik süresi, görev yapılan okuldaki çalışma süresi arasında ilişki olup olmadığı saptanmıştır.

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de 1. Deprem bölgesi içinde yer alan 205 yatılı ilköğretim bölge okulunda görevli okul müdürleri oluşturmaktadır. Evrenin küçüklüğü nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Bu okulların beşindeki müdürlerle pilot çalışma yapıldığından geriye kalan 200 okul müdürüne posta yoluyla ulaşılmıştır. Posta yoluyla gönderilen bu 200 anketten 112’si geri dönmüştür. Anketlerin dönüş oranı %56 olarak hesaplanmıştır. Alanda anket uygulaması sonucu elde edilen veri seti SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programında analiz edilmiştir. Analiz kapsamında, frekans tabloları, güvenilirlik analizi, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve Tukey testinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır. **(1)** Acil durum yönetiminin dört aşaması olan “hazırlıklı olma”, “azaltma/önleme”, “müdahale” ve “iyileştirme” aşamalarına ilişkin birinci deprem bölgesi yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin yanıtları incelendiğinde, okul müdürlerinin en fazla yeterliğe sahip oldukları aşama “müdahale” aşamasıdır. İkinci sırada “iyileştirme”, üçüncü sırada ise “azaltma/önlem”

aşaması yer almaktadır. Okul müdürlerinin kendi yeterliklerini değerlendirdikleri bu çalışmada, en az ortalamaya sahip aşaması olarak “hazırlıklı olma” aşaması saptanmıştır. **(2)** Birinci deprem bölgesi yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlik seviyeleri ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. **(3)** Birinci deprem bölgesi yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlik seviyeleri ile yöneticilik kıdemi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Bu analize göre, “5 yıl ve daha az” kıdem süresine sahip okul yöneticilerinin acil durum yönetimi yeterlikleri ($\bar{X} = 3,6560$) “16 yıl ve üstü” ($\bar{X} = 4,1113$)“ ve “22 yıl ve üstü” ($\bar{X} = 4,1458$) yöneticilik kıdemine sahip olan yöneticilerinkinden daha düşüktür. **(4)** Birinci deprem bölgesi yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlikleri ile yaşları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. **(5)** Birinci deprem bölgesi yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlikleri ile medeni durumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

ABSTRACT**DETERMINATION OF EMERGENCY MANAGEMENT COMPETENCE
LEVEL OF THE REGIONAL BOARDING PRIMARY SCHOOLS'
DIRECTORS IN FIRST SEISMIC ZONE OF TURKEY****DIRİM, İbrahim****Master Thesis, Department of Educational Sciences****Advisor: Prof. Dr. Ahmet DUMAN**

In this study, to what level of competency the principals of Regional Boarding Primary Schools which are in first seismic zone in consideration of the city centers have was studied, and whether there is a relationship between the level of emergency management competencies of the school principals and their age, gender, marital status, period of being a manager, the period of working in their school was studied.

The scope of the study consists of 205 school principals working in Regional Boarding Primary Schools that are in first seismic zone of Turkey and no sampling was selected. As the questionnaire was applied 5 of those 205 schools as a pilot study, the other ones were posted. 112 of those 200 questionnaires returned. The rate of return of the questionnaires was 56%. Data gathered by questionnaire application were analyzed with SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciences) program. Throughout the analysis, frequencies, reliability analysis, t test, One-way Anova, Tukey test were used.

At the end of the study those findings were obtained: (1) Once the answers of Regional Boarding Primary Schools Principals working in first seismic zone about four phases of emergency management “preparation”, “mitigation/prevention”, “response”, “recovery” were studied, the phase that the school principals highest rate was “response”. The second one is “recovery”, and the third one is “mitigation/prevention”. In this study in which the school principals evaluate

themselves, “preparation” phase was determined as the one having lowest average. (2) Once the analysis between the levels of emergency management competency of Regional Boarding Primary Schools’ Principals working in the first seismic zone and their seniorities were studied, no significant difference was found. (3) Once the analysis between the levels of emergency management competency of Regional Boarding Primary Schools’ Principals working in the first seismic zone and their period of being a manager were studied, a significant difference was found ($p < 0,05$). According to the analysis, the principals having seniority for “5 years or less” ($\bar{X} = 3,6560$) have less competency level than the principals working for “16 years or more” ($\bar{X} = 4,1113$) and “22 years or more” ($\bar{X} = 4,1458$). (4) Once the analysis showing the difference between the levels of emergency management competency of Regional Boarding Primary Schools’ Principals working in the first seismic zone and their ages were studied, no significant difference was found. (5) Once the analysis between the levels of emergency management of competency of Regional Boarding Primary Schools’ Principals working in the first seismic zone and their marital status were studied, no significant difference was found.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	V
EKLER	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	IX
TABLOLAR LİSTESİ	X
ÖNSÖZ	XI
BÖLÜM I	
GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	18
1.3. Önem.....	19
1.4. Sınırlılıklar.....	22
1.5. Tanımlar.....	22
1.6. Kısaltmalar.....	23
BÖLÜM II	
KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	24
2.1. Kuramsal Temeller.....	24
2.1.1. Acil Durum Yönetimi ve Aşamaları	24
2.1.1.1. Önleme/Zarar Azaltma Aşaması.....	26
2.1.1.2. Hazırlıklı Olma Aşaması.....	27
2.1.1.3. Müdahale Aşaması.....	28
2.1.1.4. İyileştirme Aşaması.....	29

2.1.2. Okullarda Acil Durum Planlaması.....	32
2.1.2.1. Okulların Acil Durum Yönetimi Planlaması Konusunda Dikkat Etmesi Gereken Noktalar.....	33
2.1.2.2. Okullarda Acil Durum Yönetimi Planlamasının Aşamaları.....	34
2.1.2.2.1. Planlama Ekibinin Oluşturulması.....	36
2.1.2.2.2. Mevcut Plan/Prosedürlerin Gözden Geçirilmesi	38
2.1.2.2.3. Tehlike Analizinin Yapılması	38
2.1.2.2.4. Planın Geliştirilmesi.....	39
2.1.3. Olay Komuta Sistemi(OKS).....	40
2.1.4. Okul Acil Durum Müdahale Ekipleri.....	48
2.1.5. Acil Durumlarda İletişim.....	54
2.1.5.1. Söylentilerle Baş Etmek.....	55
2.1.5.2. Ailelerle ve Toplumla İletişim.....	55
2.1.5.3. Medya ile İletişim.....	56
2.2. Acil Durum Yönetimiyle İlgili Araştırmalar.....	57
2.2.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	57
2.2.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	62

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	68
3.1. Araştırma Modeli	68
3.2. Evren-Örneklem	68
3.3. Veri Toplama Tekniği	69
3.4. Verilerin Analizi	69

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM	72
4.1. Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler.....	72
4.1.1. Cinsiyet.....	72
4.1.2. Yaş.....	73
4.1.3. Medeni Durum.....	73

4.1.4. Yöneticilik Süresi.....	74
4.1.5. Görev Yapılan Okuldaki Çalışma Süresi.....	74
4.2. Acil Durum Yönetimi Aşamalarına İlişkin Yeterlik Düzeyleri.....	75
4.2.1. Hazırlıklı olma Aşamasına İlişkin Yeterlik Düzeyi.....	75
4.2.2. Azaltma/önleme Aşamasına İlişkin Yeterlik Düzeyi.....	77
4.2.3. Müdahale Aşamasına İlişkin Yeterlik Düzeyi.....	79
4.2.4. İyileştirme Aşamasına İlişkin Yeterlik Düzeyi.....	80
4.3. Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin Acil Durum ve Alt Boyutlarına İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Belirlenmesi.....	82
4.4. Hipotez Testleri.....	83
4.4.1. Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin Acil durum Yeterlik Seviyelerinin Mesleki Kıdem ile Karşılaştırması.....	83
4.4.2. Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin Acil durum Yeterlik Seviyelerinin Yöneticilik Kıdemi ile Karşılaştırması.....	84
4.4.3. Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin Acil durum Yeterlik Seviyelerinin Yaş ile Karşılaştırması.....	86
4.4.4. Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin Acil durum Yeterlik Seviyelerinin Medeni Durum ile Karşılaştırması.....	87
4.4.5. Acil Durum Yönetimine İlişkin Karşılaşılan Sorunlar	88

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	90
5.1. Sonuçlar.....	90
5.2. Öneriler.....	94
KAYNAKÇA	97

EKLER

EK 1. Araştırma İzni.....	108
EK 2. Anket	112

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Acil Durum Yönetimi AŞamaları	16
Şekil 2: Olay Komuta Sistemindeki Bölümlerin Görevleri	43

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Güvenli, Emniyetli ve Düzenli Okullar	4
Tablo 2. Acil Durum Yönetiminin 4 aşaması.....	31
Tablo 3. Ölçeğe İlişkin Değerlendirme Dağılım Ortalaması	70
Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı	72
Tablo 5. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı	73
Tablo 6. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Dağılımı	73
Tablo 7. Katılımcıların Yöneticilik Süresine Göre Dağılımı.....	74
Tablo 8. Katılımcıların Görev Yapılan Okuldaki Çalışma Süresine Göre Dağılımı	74
Tablo 9. Katılımcıların Hazırlıklı Olma Aşamasına İlişkin Yeterlikleri.....	76
Tablo 10. Katılımcıların Azaltma/önleme Aşamasına İlişkin Yeterlikleri	77
Tablo 11. Katılımcıların Müdahale Aşamasına İlişkin Yeterlikleri.....	79
Tablo 12. Katılımcıların İyileştirme Aşamasına İlişkin Yeterlikleri.....	82
Tablo 13. Katılımcıların Acil Durum ve Alt Boyutlarına İlişkin Yeterlikleri...	83
Tablo 14. Katılımcıların Acil Durum Yeterlik Seviyelerinin Mesleki Kıdem ile Karşılaştırması.....	84
Tablo 15. Katılımcıların Acil Durum Yeterlik Seviyelerinin Yöneticilik Kıdemi ile Karşılaştırması.....	85
Tablo 16. Katılımcıların Acil Durum Yeterlik Seviyelerinin Yöneticilik Kıdemi ile Çoklu Karşılaştırması.....	86
Tablo 17. Katılımcıların Acil Durum Yeterlik Seviyelerinin Yaş ile Karşılaştırması	87
Tablo 18. Katılımcıların Acil Durum Yeterlik Seviyelerinin Medeni Durum ile Karşılaştırması.....	88
Tablo 19. Katılımcıların Okullarda Yaşanılan Sıkıntılara İlişkin Görüşleri.....	89

ÖNSÖZ

Uzun bir süreç ve zor bir dönem olarak değerlendirebileceğim yüksek lisans eğitimim boyunca yapıcı yaklaşımları, tecrübesi, bilgisi ve farklı bakış açılarıyla tez çalışmamın değerli bir hal almasını sağlayan danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Ahmet DUMAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Görüş ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Sevgili Hocam Yrd.Doç.Dr. Aynur BİLİR' e , birikimlerini, fikirlerini ve kaynaklarını paylaşan Sayın Yrd. Dç. Dr. Kazım ÇELİK'e ve tezin tamamlanmasında yardımları bulunan bütün hocalarıma çok teşekkür ederim.

Tez çalışması boyunca sürekli beni motive eden, yardımlarını ve sevgilerini benden asla esirgemeyen ve hayatımda çok önemli yerleri olan Dostlarım Hayri KARAOĞLAN, Mehmet Fırat DEMİRTAŞ, Abdi KARABULUT, Erman KARAOĞLAN, Emre KARAOĞLAN, Bilal ÇİFTÇİ ve Mehmet BULUT'a sonsuz sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, bu süreçte bana destek olan bütün arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince her türlü sıkıntıda yanı başımda olan, varlıklarıyla bana sürekli destek olan annem Hörü DİRİM'e, kardeşlerim Aydın DİRİM, Aysun DİRİM ve Aydan DEVECİOĞLU'na sevgi, saygı ve şükranlarımı sunarım.

Son olarak, bana her zaman sonsuz ve paha biçilmez bir güven duymuş olan ve yüksek lisansımın ilk yılında ebediyete uğurladığım değerli ve biricik babam Kadir DİRİM'i rahmetle anıyor, onun güvenini boşa çıkarmamanın mutluluğunu yaşıyorum.

İbrahim DİRİM

BİRİNCİ DEPREM BÖLGESİ YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKUL MÜDÜRLERİNİN ACİL DURUM YÖNETİMİ YETERLİKLERİNİN SAPTANMASI

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem

Eğitim sistemlerinin parçası olan veli ve eğitimciler, kariyer ve toplumsal yaşam açısından her öğrenciyi başarılı kılabacak deneyimi onlara kazandırmayı amaçlamakta ve bunu da çoğu zaman başarabilmektedirler. Ancak öğrencilerini ve çocuklarını yaşama hazırlama amacıyla olan bu kişiler, bu misyonlarını yerine getirirken öğrenci davranışları ve okul güvenliği konusunda ciddi kaygılar taşımaktadırlar (Quinn&vd., 1998:7). Oysa günümüzde yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, devlet yöneticileri, veliler ve toplum liderleri yani kısacası eğitim üzerinde etkili olan bütün bireyler, okulların güvenli ve tehlikesiz olması konusunda görüş birliği içerisindeyler (NCPC, 2003:1). Ancak ister ilköğretim, ortaöğretim ya da yüksek öğretim; isterse küçük, büyük; fakir, zengin; ya da kentsel veya kırsal olsun herhangi bir okulun tamamıyla ve kesinkes güvenli olduğunu söylemek çok da mümkün gözükmemektedir (Kadel&vd., 1999:5).

Herhangi bir okulun “güvenli okul” sıfatını kazanabilmesi için şu özelliklere sahip olması gerekmektedir (Dwyer, Oster ve Warger, 1998:3–5):

- a) Akademik başarı üzerine odaklanılır.
- b) Velileri okul yönetiminde sorumlu ve yetkin kılınır.
- c) İçinde bulunduğu toplumla ilişkiler içindedir.
- d) Öğrenci ile öğretmenler arasındaki olumlu ilişkiyi ön plana çıkarılır.
- e) Güvenlik konularını öğrencilerle paylaşılır.
- f) Öğrenciler arasında ayrımcılık yapılmaz.
- g) Öğrencilere kendilerini ifade etme yolları sunulur.

- h) Öğrencilerin sorunları tanımlanır ve çözüm yolları aranır.
- i) Kötü muameleye maruz kalmış veya ihmal edilmiş çocuklar için bir sisteme sahiptir.
- j) Öğrencilerin “iyi” yurttaş ve “iyi” karakterli birey olarak yetiştirilmesi amaçlanır.

ABD Güvenli ve Uyuşturucu Maddesiz Okullar Eğitim Ofisi Bölümü tarafından, velilerin çocukları gönül rahatlığıyla gönderebilecekleri yerler olan okulların, eğitim sistemi içerisinde görev yapmakta olan binlerce öğretmen, yönetici ve eğitim çalışanın özverisi sayesinde “güvenli olma” sıfatını taşımaya devam etmekte olduğu ifade edilmiştir. Ancak gösterilen bu özveriye rağmen, okulların direkt ya da dolaylı olarak, herhangi bir zaman dilimi içerisinde, herhangi bir acil durumla karşılaşma ve bu durumdan etkilenme olasılığını göz ardı etmenin büyük bir hata olacağı gerçeğinin altı da çizilmiştir (U.S. Department of Education, Office of Safe and Drug-Free Schools, 2003:7).

Verimli bir okula ve başarılı öğrencilere sahip olmada en önemli noktalardan birisi güvenli ve disiplinli bir öğrenme ortamının eğitim-öğretim faaliyetleri için hazır hale getirilmesidir. Çünkü her ne sebepten olursa olsun öğrenci ve öğretmenlerin kendilerini güvende hissetmediği bir ortamda öğrenme gerçekleşmeyecektir (Kadel&vd, 1999:7). Ayrıca okul ortamının sadece öğrenme üzerinde etkili olmadığı, bunun yanında öğrencilerin toplumsal yaşama uyumlarını da etkilediği gerçeği gözden kaçırılmamalıdır. Öğrencilerin okullarda teneffüs ettiği hava, onların kişilik gelişimi üzerinde toplum ve aileden daha büyük bir rol oynayabilmektedir. Eğitimini devam ettirdiği okulda kurallara uymama eğilimi gösteren bir öğrencinin, toplumsal yaşamda sorumlu bir birey portresi çizmesi pek de mümkün değildir (Rapp, Carrington ve Nicholson, 1992, Kadel&vd, 1999:6).

Öğrencilerin gelişimi üzerinde bu denli etkiye sahip olan okul ortamının güvenli olup olmadığını belirlemede sayısal verilerle ve devlet raporları ile yetinmek yeterince doğru olmayacaktır (Bucher ve Manning, 2005:56). Bir okulun tam anlamıyla “güvenli” olarak nitelendirilebilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir (Quinn, Osher, Hoffman ve Honley, 1998:4-5):

“ a) Güvenli okullar konusunda herkese sorumluluk düşer. Yöneticiler, personel ve öğrencilerin sorunlarını anlamalıdır. b) Güvenli okullar bir ailedir. Eğiticiler ve öğrenciler okul ailesinin birer ferdidir. c) Güvenli okullar öğrenciye değer veren ve onlara saygı gösteren okullardır. d) Güvenli okullar yüksek akademik standartlara sahiptir ve öğrencilerini bu standartlara ulaşma konusunda destekler. Bu okullar davranış bozukluklarının kısmen de olsa akademik başarısızlıklardan oluştuğunun farkındadır. e) Güvenli okullar stratejik okul olma özelliğini taşırlar. Bu tür okullar, ihtiyaçları belirleyip, araştırma tabanlı stratejilerini geliştirerek uygulamaya koyarlar ve öğrenci ihtiyaçlarını karşılamak için var olan hizmetleri koordine ederler. Bu tür okullar, toplum içinde var olan bütün insan kaynaklarını okulların güvenliğini sağlama adına işe koşarlar.”

Güvenli (safe) ve emniyetli (secure) okullar, belirli bir program dahilinde belirlenmiş politikalara ve uygulamalara sahip olan ve bu politikaları öğrencilerin, okul personelinin, toplumun ve okulun fiziksel yapısının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde uygulayan bir okulu ifade etmektedir. Güvenli ve emniyetli okullar literatür içerisinde her ne kadar birlikte kullanılsalar da, acil durum yönetimi içerisinde her biri farklı bir anlam taşımaktadır.

Tablo 1 incelendiğinde anlaşılacağı üzere güvenli, emniyetli ve düzenli okullar literatür içerisinde farklı anlamlar taşımaktadır. “Güvenli”(safe) kavramı, “güvenli olma durumunu; riskin, tehlikenin ve zararın olmaması” anlamını taşır. Güvenli bir okul, disiplinli; duygusal ve fiziksel açıdan güvenli ve en önemlisi öğrenmeye yardımcı bir okul iklimini ifade eder. Bu tür okullar öğrencilerin gönül rahatlığıyla gidebildiği ve velilerin okula ilişkin endişe taşımadıkları okul ortamı anlamına gelmektedir. “Emniyetli”(secure) kavramı ise, “kişinin kendini emniyette hissetmesi” anlamına gelir. Emniyetli okul, yaşanabilecek şiddet ve suç olaylarına karşı gerekli önlemleri almış bir okul ortamını ifade eder. Bu önlemler arasında, okul çevresinin çelik tellerle çevrilmesi, otomatik giriş-çıkış kapılarının yaptırılması ya da güvenlik görevlisinin bulundurulması gösterilebilir. Güvenli ve emniyetli okulların yanı sıra literatürde karşılaşılabilecek bir diğer kavram olan “düzenli okul” ise düzenli okul ortamı, saygı duygusunun baskın olduğu, kuralların açık ve anlaşılır olduğu bir okul ortamını ifade eder.

UCLA Okullarının Zihinsel Sağlık Merkezleri (2007) güvenli, emniyetli ve düzenli okulların farkını Tablo 1’de şu şekilde ortaya koymuştur:

TABLO 1
Güvenli, Emniyetli ve Düzenli Okullar

<p>Emniyetli Bir Okul</p> <p>Emniyetli bir okul; fiziksel özellikleri, yapı planlaması, politikası ve prosedürleri ile okulun eğitim misyonunu engelleyecek olan okula izinsiz girişlerin etkisini azaltmayı amaçlayan bir okulu ifade eder.</p>	<p>Güvenli Bir Okul</p> <p>Güvenli bir okul; içeride bulunanların hiçbir şekilde korku duygusunu yaşamadığı okulu ifade eder. Bunun yanında insanların rahatlıkla ve güvenlik endişesi taşımadan gittikleri okullar güvenli okullardır.</p>	<p>Düzenli Bir Okul</p> <p>Düzenli bir okul, saygı olgusu ile şekillenmiş bir okul ortamını ifade eder. Öğrenciler birbirlerine, öğretmenlere ve okul personeline makul yollarla davranır. Kabul edilebilir davranışla ilgili beklentiler açıktır ve kabul edilmeyecek davranışların sonuçları bellidir ve gerektiğinde işe koşular.</p>
<p>Emniyetli Bir Okulun Göstergeleri</p> <p>Okulun emniyetini sağlamaya yönelik plan, politika ve prosedürlerin varlığı ve uygulanması</p>	<p>Güvenli Bir Okulun Göstergeleri</p> <p>Okulun güvenliğini sağlamaya yönelik plan, politika ve prensiplerin varlığı ve uygulanması</p>	<p>Düzenli Bir okulun Göstergeleri</p> <p>Okulun düzenini sağlamaya yönelik plan, politika ve prosedürlerin varlığı ve uygulanması</p>
<p>Emniyetli Bir Okulun Ölçüleri</p> <ul style="list-style-type: none"> -Okula izinsiz giren kişi sayısı -Ateşli silah olay sayısı -Ateşli silahlar dışındaki diğer silahların sayısı -Okula ait diğer özel göstergeler 	<p>Güvenli Bir Okulun Ölçüleri</p> <ul style="list-style-type: none"> -Öğrenci, öğretmen, okul personeli, ebeveyn ve toplum geneline uygulanmış anketlerin sonuçları -Devamsızlık -Okula ait diğer özel göstergeler 	<p>Düzenli Bir Okulun Ölçüleri</p> <ul style="list-style-type: none"> -Emniyete başvuru sayısı -Emniyete başvuru nedenleri -Okul içindeki uzaklaştırma sayısı - Okul dışındaki uzaklaştırma sayısı -Okula ait diğer özel göstergeler
<p>Bir Okulun Emniyetliliğini Değerlendirme</p> <p>Bir okulun emniyetli olup olmadığını değerlendirmek, okulun fiziksel özelliklerinin, yapısal özelliklerinin, politikalarının ve prosedürlerinin sürekli olarak değerlendirilmesini gerekli kılar. Bu değerlendirmelerden elde edilen bilgiler okul emniyet planına aktarılmalı ve işe koşulmalıdır. Uygun durumlarda düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.</p>	<p>Bir Okulun Güvenliğini Değerlendirme</p> <p>Bir okulun güvenli olup olmadığını değerlendirmek için, okulla ilişkisi olan herkesin endişelerinin değerlendirilmesi ve bunun için anket uygulaması yapılması gerekmektedir. Bu anketlerden elde edilen bilgiler ve diğer güvenlik önlemleri okul güvenlik planlarında kullanılmalıdır. Endişelere tamamiyle cevap verebilmek için sürekli değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir.</p>	<p>Bir Okulun Düzenliliğinin Değerlendirilmesi</p> <p>Bir okulun düzenliliğini değerlendirmek için, olumsuzlukların nedenlerinin değerlendirilmesi yapılmalıdır.</p>

KAYNAK: Center’s for Mental Health in Schools of UCLA, (2007:18)

İyi işleyen bir okul ortamı öğrenmeyi, güvenmeyi ve sosyal açıdan uygun davranışları destekler nitelikte bir okul ortamını ifade etmektedir. Bu tür okullar akademik başarıya büyük önem verirler, öğrenci- öğretmen kadrosu arasındaki ilişkiyi desteklerler ve toplum ile ailelerin katılımını teşvik eden bir politika izlerler (Dwyer,Osher,Warger, 1998:5). Bilindiği gibi okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, politikacılar ve toplum liderleri okulların güvenli ve emniyetli alanlar olmasını arzu etmektedirler. Okul ile sıkı ilişki içerisinde olan bu kişilerin takım halinde çalışması istenilen güvenli okul ortamının sağlanması konusunda yaşanabilecek sıkıntıların aşılmasını kolaylaştıracaktır (NCPC, 2002:1). Bu yüzden okulların güvenliğinin sağlanmasında öğretim personelinin, öğrencilerin, velilerin ve toplum liderlerinin büyük bir rol üstlenebileceği gerçeği göz ardı edilmemelidir (Dwyer, Osher, Warger, 1998:4).

Bu kişilerden özellikle veliler, okul personeli ve toplum liderleri öğrenme-öğretme ortamının kalitesinin artırılması adına aktif bir rol üstlenmeli, arzulanan sonuçlara ulaşabilme adına ortak stratejiler geliştirmelidirler. Hedeflere ulaşma noktasında okul ve toplum liderleri nerede olduklarını değerlendirmeliler, ulaşmak istedikleri noktaları planlamalıdır; fark yaratmak ve gelişimlerini değerlendirmek adına kapsamlı stratejiler uygulamalıdır (www.ed.gov., 1996:3).

Okul güvenliğinde etkin bir rol üstlenen velilerin yapabilecekleri konusunda Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Suç Önleme Kurulu (NCPC) (2002:2-3) velilere aşağıdaki önerileri getirmiştir:

- a)** Çocuklarınızın endişelerini dinleyin, onların problemleriyle ilgilenin ve onları, okullarını güvenli hale getirme konusunda yetkin kılın.
- b)** Okul güvenliği ve emniyeti konusunda kendinizi yetiştirin, ne yapıldığını ve daha fazla ne yapılabilir sorusunu kendinize yöneltin.
- c)** Okul personeli, diğer veliler ve toplum ile beraber okul güvenliğini ve emniyetini artıracak ortak çalışmalarda bulunun.
- d)** Her zaman değişimin taraftarı olun.

Okulların güvenli ve emniyetli birer eğitim yuvası haline gelmesinde velilerin yapabilecekleri konusunda getirilen bu önerilerin yanı sıra, bu konuya ilişkin bazı farklı saptamalar yapmak da mümkündür (www.ed.gov., 1996:13):

Veliler;

- a) Okul içi ve dışı davranışları konusunda standartlar, sınırlamalar belirlemeliler ve çocuklardan beklentilerini açıkça ifade etmelidirler.
- b) Doğru ve yanlış arasındaki ayrımı çocuklarına öğretmeliler ve bu süreç içerisinde örneklerden faydalanmalıdırlar.
- c) Çocuklarıyla okulun siyaseti ve disiplin kurallarını tartışmalıdırlar.
- d) Çocuklarıyla onların okulları, toplumsal etkinlikleri, ilgileri ve sorunları hakkında konuşmalıdırlar.
- e) Okul güvenliği konusunda diğer velilerle iletişim kurmalıdırlar.
- f) Okul güvenlik planının hazırlanması konusunda aktif bir rol almalıdırlar.

Eğitim öğretim ortamının en önemli ve aktif ögesi olan öğrenciler, okul içerisinde yaşanabilecek olumsuzlukları çoğu zaman önceden fark edebilmektedirler. Bu gerçeği göz önünde bulundurması gereken okul yöneticileri, öğrencilerin endişelerini, korkularını açıkça ifade edebilecekleri bir ortam yaratmalıdırlar. Buna ek olarak yaşanabilecek olumsuzlukları ve etkilerini asgari düzeye çekme adına gerekli önlemleri de almalıdırlar (Dwyer& Oster&Warger, 1998:4).

Okul yöneticilerinin bu süreçteki bir diğer önemli görevi de, öğrenci katılımını sağlamak adına bütün öğrencileri okul güvenliği ve disiplin kuralları ile ilgili karar alma sürecinde aktif rol alma konusunda cesaretlendirilmek ve okuldaki bazı lider öğrencileri, arkadaşlarını bu konularda eğitebilecek düzeye getirmektir (Scrimger ve Elder,1981, Akt. Kadel&vd., 1999:27).

Okul güvenliğini ve düzenini sağlamada önemli roller üstlenebilecek olan öğrenciler, okullarının korkudan uzak, emniyetli alanlar olması adına aşağıdaki misyonları yerine getirmelidirler (www. ed.gov., 1996:11):

- a) Silahsız, uyuşturucunun olmadığı, güvenli ve düzenli okul ortamını sağlamaya yönelik çalışan kuruluşlara ve örgütlere üye olmalı ve bu tür örgütlerin gelişimine katkıda bulunmalıdırlar.
- b) Okul güvenlik planının hazırlanması aşamasında etkin bir rol üstlenmeye gönüllü olmalıdırlar.
- c) Öfke yönetimi, akran yardımı, çatışmanın çözümlenmesi gibi okul programlarında rol üstlenmelidirler.
- d) Okuldaki çatışma ortamını azaltılmasına yardımcı olmalıdırlar. Okula silah getirenleri, uyuşturucu madde kullananları ve satanları, bu amaçla örgüt kuranları ve şiddet uygulayanları ailelerine ve okul yöneticilerine bildirmelidirler.
- e) Herhangi bir yasadışı örgüte üye olmanın, alkol, uyuşturucu ve silah kullanmanın sonuçlarını öğrenmelidirler.
- f) Okul kurallarının herkes için gerekli olduğunu bilmeliler ve bu kuralların ihlal edilmesinin sonuçlarının farkında olmalıdırlar.
- g) Öğretmenler, yöneticiler ve diğer öğrencilerle toplum hizmetleri programında ortak çalışma yapmalıdırlar.
- h) Ailelerini, okulla sıkı ilişki kurma ve okulun gelişmesine katkıda bulunma konularında teşvik etmelidirler.
- i) Kendilerinden yaşça küçük olan öğrenciler için birer ağabey/abla, rehber ve öğretici rolü üstlenmelidirler.

Okullarda yaşanan acil durumlar sadece okullara değil, o okulun içinde bulunduğu toplumun her bireyine sorumluluklar yüklemektedir. Ancak okullarda yaşanan bu tür olumsuzluklarla baş etmede toplumu işe koşmak bazen çok zor olabilmektedir ve bununla ilgili çeşitli nedenleri ortaya koymak mümkündür. Bunlardan ilki, toplumun okullardaki problemlerden önce toplum içinde yaşanan problemlerle baş etmesi gerektiği gerçeğidir (Menacker&Weldon&Hurwitz, 1998, Akt. Kadel&vd., 1999:32). Bunun yanında, okulun toplum içinde sahip olabileceği

kötü veya yetersiz izlenim de, toplumun okul sorunlarına yeteri oranda eğilememesine neden olabilir (Kadel&vd., 1999:32).

Ailelerle, destek hizmetleriyle, polisle ve genel olarak toplumun çoğunluğuyla sıkı ilişkileri olan okullar, uygun yöntem ve teknikler kullanıldığında ve yeterli planlama yapıldığında bu ilişkiler açısından çok önemli sonuçlar elde edebilirler. Aksi durumda, yani bu ilişkilerin zayıf olması durumunda ise okullarda yaşanabilecek olumsuzluklar, başta şiddet olmak üzere artabilir ve bu tür olumsuzluklardan etkilenen öğrencilere yardımcı olma fırsatı azalabilir (Dwyer&Osher&Wrager,1998:3).

Öğrenciler zamanlarının büyük kısmını toplum içinde geçirmektedirler ve bu durum öğrencilerin okullara korkmadan, endişe taşımadan gitmesi konusunda topluma bazı sorumluluklar yüklemektedir. Okulların güvenli ve korkunun olmadığı yerler haline gelmesi konusunda toplumun yapabilecekleri şunlardır (www.ed.gov., 1996:15):

- a) Toplumun ilgili kesimleri, okulların hazırlamakla yükümlü olduğu Okul Güvenlik Planların hazırlanmasında yer almalıdır.
- b) Toplum, okulu benimsemeli ve desteklemelidir.
- c) Toplum, sosyal ve kültürel etkinlikleri, teşebbüs olanaklarını ve öğrencilere faydalı olacak diğer olumlu etkinlikleri desteklemelidir.
- d) Toplum, gençler için düzenlenecek projelerin geliştirilmesinde ve finanse edilmesinde okullarla ortak çalışmalar yapmalıdır.
- e) Toplum, öğrencilerin okula güven içinde gelip, gidebilecekleri güzergâhları onlara sağlamalıdır.
- f) Toplum, işverenlerin gençler konusunda yapabileceği eylemleri destekler nitelikte politikaları kabul etmelidir.
- g) Toplum, velilerin düzenli olarak öğrencilerini ve okullarını ziyaret etmelerini teşvik etmelidir.

- h)** Toplum, öğrencilerin stajyerliklerini, çıraklık süreçlerini tamamlayabilecekleri iş alanlarını onlara sunmalı ve etkinlikler düzenlemeli.
- i)** Toplum, öğrenciler için burs fırsatları sunmalı ve öğrencilerin kariyer gelişimi ve yüksek öğretim fırsatları konusundaki farkındalığını artırıcı politikalar izlemelidir.
- j)** Toplum, okullarda yaşanabilecek şiddet, alkol ve uyuşturucu kullanımı, vb. olumsuzluklar konusunda yapılan çalışmaları desteklemelidir.
- k)** Toplum, içinde barındırdığı okulların çalışma sistemini tüm yönleriyle tanımalıdır ve okulların değişim çabalarında rol almalıdır.

Güvenli okul ortamının sağlanmasında öğrencilerin, okul çalışanlarının ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak politikaların ve uygulamaların işler vaziyette olması, okulun fiziksel güvenliğinin sağlanması kadar büyük bir önem arz etmektedir. Kapsamlı acil durum planına sahip okullardaki öğrencilerin performansındaki artış, bu okullarda daha az sayıda öğrenci uzaklaştırılması, öğrenmeye yardımcı bir atmosfer oluşması, çalışanların daha moralli olması ve güvenli bir öğrenme ortamının oluşması okulun sadece fiziksel açıdan değil bireysel beklentiler açısından da istenilen durumda olduğunu gösterir niteliklerdir (NCPC, 2002:14).

New Jersey Polisi Acil Durum Yönetimi Ofisine göre, okul güvenliğinin sağlanması konusunda en önemli ve yetkin kişiler olan okul yöneticileri, öğrencilerin refahını ve huzurunu sağlamakla sorumludur. Okul yöneticileri, bunu başarabilmek için okullarda yaşanabilecek acil durumlara karşı planlama yapılmasını ve bu tür potansiyel olumsuzlukların etkilerini en aza indirecek düzenlemelerin hayata geçirilmesini sağlamalıdır (New Jersey State Police Office Of Emergency Management,1997:2)

Burada gözden kaçırılmaması gereken nokta, okulların kendi güvenliğini sağlama adına ortaya koydukları bu planları geliştirmeden önce risk ve önleyici faktörleri kapsayan bir “güvenlik ihtiyacı belirleme” sürecini yaşamasıdır. Bilindiği gibi her bölge, her yerleşim birimi dolayısıyla da her okul kendine özgü bir yapıya

sahiptir ve bu yüzden okulların karşılaşılabilecekleri acil durumlar farklılıklar göstermektedir. Bu yüzden okullar, planlama yapmadan önce kendi okullarına özgü bir değerlendirme yapmalı ve hazırlayacakları planlarını bu değerlendirme sonuçlarına dayandırmalıdır. Çok bilinen, maliyeti düşük veya başarılı bir plan, farklı bir okulda olumlu sonuçlar ortaya koyarken, bir başka okulda istenilen sonuçları veremeyebilir (Kadel&vd., 1993:11).

İyi bir işleyişe sahip okullar öğrenmeyi, okul güvenliğini ve sosyal açıdan uygun davranışları destekler ve güçlendirir nitelikte olan okullardır ve bu tür kazanımların elde edilmesi ve sürekliliğinin sağlanması konusunda önemli görevleri üstlenmişlerdir (Dwyer, Osher ve Warger, 1998:3). Diğer iki önemli kazanım için olmazsa olmaz olarak nitelendirilebilecek olan okul güvenliği konusunda okulların neler yapabilecektir? sorusunu FEMA “acil durum öncesinde”, “acil durum sırasında ve sonrasında yapılabilecekler” başlıkları altında toplayarak şöyle yanıtlamıştır (FEMAb:47):

A. “Acil durum öncesinde yapılacaklar; a) Yazılı bir acil durum planı hazırlamak. b) Acil durum eğitim kayıtlarını tutmak. c) Bütün yazılı iletişim dokümanlarını tutmak. d) Tatbikat ve egzersizlerin dokümanlarını tutmak. e) Toplumda acil durum yönetimiyle ilgili çalışan örgütlerinden planlama aşamasında faydalanmak.”

B. “Acil durum sırasında ve sonrasında yapılacaklar; a) Acil durumlarda yardım alınabilecek kurum ve kuruluşların telefon kaydını tutmak. b) Yaşanılan acil durumların ayrıntılı bir kaydını tutmak. c) Yaralanma olaylarının ve acil durum sonrası yaşanılanların kaydını tutmak. d) Çalışanlara, yaşanılanlarla ilgili bilgi vermek. e) Acil durumdan etkilenen ailelerin bilgilendirilmesini sağlamak. f) Basınla ilişkileri düzenlemek. g) Acil durum sonrası, finansal konuların düzenli işleyişini sağlamak. h) Personel hizmetlerinin devamını sağlamak. ı) Yaşanılan olayla ilgili araştırmaları ve olay sonrası yapılan iyileştirme çalışmalarının kaydının tutulması.”

“Okul güvenliğinin ve disiplininin sağlanması konusunda okula düşen görevler nedir?” sorusuna verilen bir başka yanıt ise şu şekilde özetlenebilir (www.ed.gov., 1996:9-10):

- a) Okul güvenliğinin, disiplininin, silahsız ve uyuşturucu maddesiz bir okul ortamının sağlanması amacıyla içinde eğitimcilerin, öğrencilerin, velilerin, yasal mercilerin ve çocuk suçlarıyla ilgilenen görevlilerin de bulunduğu bir ekiple okul güvenlik planı hazırlanmalıdır.
- b) Yaşanılan problemlerin çözümü için, elde olan kaynaklara ve okul güvenliği amacıyla daha önceden kullanılmış ve olumlu sonuç vermiş stratejilere dayandırılmış bir okul güvenlik planı hazırlanmalıdır.
- c) Öğrencileri şiddet, hırsızlık, uyuşturucu madde, vb. kötü davranışlardan uzak tutacak bir politika izlenmeli ve öğrencileri okulla ilgili çalışmalarla meşgul ederek onları bu tür olumsuzluklardan uzak tutulması sağlanmalıdır.
- d) Kabul edilebilir ve kabul edilemez davranışlar belirlenmeli, duyurulmalı ve silah, şiddet, çete, alkol ve uyuşturucu alım-satımı gibi olumsuzluklara tolerans gösterilmemelidir.
- e) Öğrencilerle ilgili yaşanan olumsuzluklarda kanuni güçlerle ve çocuk suçlarıyla ilgilenen güvenlik güçleriyle ortak çalışmalar yapılmalıdır.
- f) Uyuşturucu kullanımı, tehdit, çete olayları gibi olumsuzlukların yaşanması durumunda hemen harekete geçilmelidir.
- g) Okul velilerinin ve yetişkinlerin okulu ziyaret etmelerini ve okul etkinliklerine katılımını sağlayacak ortam ve fırsatlar yaratılmalıdır.
- h) Okul personeli, birbirine ve öğrencilere karşı saygılı olma konusunda ve model bir kişi olma konusunda teşvik edilmelidir.
- i) Okulun içinde bulunduğu toplum, okulun güvenliğini sağlama konusunda yapılan çalışmalarda okulu destekleme ve bu tür çalışmalarda yer alma konularında teşvik edilmelidir.
- j) Okulların çalışma saatleri dışında da açık ve güvenli alanlar olması için toplum örgütleri ve güvenlik kuvvetleriyle ortak çalışmalar yapılmalıdır.
- k) Güvenlik programlarının ve siyasetlerinin geliştirilmesinde öğrencilerin aktif rol alması sağlanmalıdır.

- l)** Okul personeli, öğrenciler ve veliler yaşadıkları problemleri nasıl çözecekleri konusunda bilgilendirilmelidirler.
- m)** Okulların karşı karşıya kaldığı acil durumlar ile ilgili medyayla ortak çalışmalar yaparak, halk bu konuda bilinçlendirilmelidir.
- n)** Diğer bölgelerde kullanılmakta olan veya kullanılmış ve etkinliği ispatlanmış uygulamalar öğrenilmeli, eldeki mevcut bilgiler paylaşılmalıdır.
- o)** Okul Güvenlik Planının gelişimi ve uygulanması takip edilmeli, okulların güvenliği konusundaki gelişmeler göz önünde bulundurularak yeni düzenlemeler yapılmalıdır.

Güvenli okullar her ne kadar bütün eğitim paydaşlarının ortak emeli olsa da, günümüzde her okul kriz, acil durum, facia, felaket, trajedi veya travma gibi sözcüklerle sıklıkla anılmaktadır. Bugün okullarda deprem, yangın gibi felaketlerin yanında, birçok öğrenci şiddet, ölüm, rehin alınma ve tecavüz gibi olumsuzlukları yaşamaktadır ve bu tür olaylar öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır.

Okullar çeşitli nedenlerden ötürü birçok acil duruma maruz kalmaktadır. Bu acil durumlar Atkinson (2002:10) tarafından şu başlıklar altında ele alınmaktadır:

- a)** Yangın **b)** Sel **c)** Otobüs ve diğer taşıt kazaları **d)** Tehlikeli maddelere maruz kalma **e)** Tabanca, bıçak ve diğer silah tehditleri **f)** Tıbbi acil durumlar **g)** Öğrenci ve personel ölümü **h)** Bomba tehlikesi **ı)** Tornado ve diğer hava koşulları **i)** Elektrik, su ve iletişim kesintisi **j)** Okul içerisine giren yabancılar **k)** Öğrencinin kaybolması, kaçırılması **l)** Rehine alınma durumları **m)** Patlamalar.

Bunun yanında, AIDS/HIV enfeksiyonu, alerjik reaksiyon, saldırı, deprem, gaz kaçağı, tecavüz ve cinsel taciz, zehirlenme, intihar gibi olayları da okullarda yaşanabilen diğer acil durumlar olarak sıralamak mümkündür (Reaves, 2001:82).

Okullarda yaşanan acil durumlar her ne kadar çeşitlilik gösterse de, acil durumların temel özelliklerini sıralamak mümkündür. Demirtaş'a (2000:359) göre acil durumlar şu özelliklere sahiptir: **a)** Acil durum tahmin edilemez. **b)** Örgütün veya kurumun öngörü ve acil durum önleme mekanizmaları yetersiz kalabilir. **c)** Acil

durum, örgütün varlığını tehdit edebilir.**d)** Acil durumun üstesinden gelebilmek için yeterli zaman ve bilgi bulunmayabilir. **e)** Acil durum ivedi müdahale gerektirebilir. **f)** Acil durum, acil durum anında karar alma yetkisine sahip kişilerde gerilime neden olabilir.

Miller (2004) ise “acil durum” terimini tanımlarken acil durumların bazı özelliklerinden bahsetmiştir. Miller’e göre acil durumlar; **a)** Aniden gerçekleşir. **b)** Ani reaksiyon gerektirir. **c)** Örgütün işleyişini aksatır. **d)** Belirsizlik ve strese neden olur. **e)** Yoğunluğu artırır **f)** Örgüt dışından birisinin örgütü gözden geçirmesini gerekli kılar. **g)** Örgütte sürekli değişiklik yaratır. (Akt. Raman, 2005:14-15)

Normal koşullar altında, okullar iyi bir şekilde örgütlenmiş, büyük bir etkililikle hizmet vermekte olan kurumlardır. Ancak okullar bazen yukarıda bahsedilen istenmedik durumlarla karşı karşıya kalabilmekte ve bu durum hem okul personelini hem de öğrencileri derinden etkileyebilmektedir. Bu yüzden acil durum esnasında okulların içinde buldukları duruma cevap vermesi ve örgütlü olması pek de mümkün olamamaktadır (Schonfeld ve Newgass, 2003:2). Ayrıca okul sınırları içerisinde bu tür olaylar yaşandığında, bütün dünya, yaşanan acil durumları okul dışında yaşandığında değerlendirdiğinden farklı değerlendirebilmektedir. Okul sınırları içerisinde yaşanan acil durumlar ya okulun problemi olarak ya da okulun hatası olarak kabul edilmektedir (Nichols,1997, Akt. Celaya, 2003:57). Bunun yanında, acil durum ile karşı karşıya kalınan durumlarda, “Bu olay yaşanmadan önce okul neden bir şey yapmamış?”, “Okullar hiçbir şey yapmıyor.” gibi basının soru ve ithamları okullara yöneltilmektedir (Lee, 2002, Akt. Celaya, 2003:57).

Bu tür olayların yaşandığı zamanlar yöneticilerin en çok arandığı zamanlardır. Yöneticilerin bu tür zamanlarda gösterecekleri yönetsel beceriler acil durumun kurum üzerinde yarattığı olumsuz etkiyi azaltmada başat bir rol oynar (Demirtaş, 2000:364).

Okullarda acil durumlar her an gerçekleşebilir ve hiçbir okulun yaşanan acil durumla mücadele etmekten veya bu acil duruma cevap vermekten kaçması mümkün değildir. Acil durum yönetimi, okul güvenliğinin en önemli öğelerinden biridir ve hem acil durum yönetiminin hem okul güvenliği çalışmalarının temel noktası öğrenci

ve personelin sağlığı, güvenliği ve refahının sağlanmasıdır. Bu hedefe ulaşmanın, yani acil durumun üstesinden gelip okulu normal yaşantısına döndürmenin yegane yolu ise okulların kendilerine özgü acil durum planlaması yapmalarıdır (Atkinson, 2002:1-2). Doğal olarak, acil durum planlamasının ana amacı yaşanılan acil durumun etkisini azaltmak ve bu etkinin daha büyük bir orana ulaşmasını engellemektir. Ancak yetersiz veya uygunsuz bir acil durum planlamasının hem acil durumun devam etmesine hem de yeni acil durumlara neden olabileceği gerçeği unutulmamalıdır (Duke, 1998, Akt.Green, 2006:33). Acil durumlarla etkili bir Şekilde baş edebilmenin önemli bir öğesi olan planlama konusunda dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. Trump’a göre acil durum planlamasında göz önünde bulundurulması gereken önemli noktalar Şunlardır (Trump, 1998,Akt. Celaya, 2003:63):

“a) Acil durum planı, acil durumun özelliklerini ve seviyesini tanımlar ve listeler nitelikte olmalıdır.

b) Acil durum planı, acil durum ekibinde görevli, yardımcı ve görevli olmayan kişilerin rollerini ve sorumluluklarını ortaya koymalıdır.

c) Acil durum planı, acil durum anında kullanılacak iletişim sistemlerini ve acil durum kodlarını belirlemelidir.

d) Acil durum planı, acil durum anında bireylerin sınıf ve okul iēinde hareket edecekleri noktaları belirlemelidir.

e) Acil durum planı, acil durum anında medyanın ve ebeveynlerin bilgilendirilmesi ve diğer araştırma işlemlerini kimin üstleneceğini belirlemelidir.

f) Acil durum planı, acil durum yönetiminde gerekli olabilecek kaynakları ve materyalleri belirlemelidir.”

Okullarda yaşanabilecek acil durumlarla ilgili hazırlanan planların, yukarıda belirtilen özelliklerin yanı sıra bazı temel vasıflara da sahip olması gerekmektedir. Bu vasıfları ABD Güvenli ve Uyuşturucu Maddesiz Okullar Eğitim Ofisi Bölümü Şu Şekilde sıralamıştır:

Acil Durum Planları;

a) Acil durum yönetiminin dört aşaması olan “azaltma/nleme; hazırlıklı olma; müdahale; iyileştirme” aşamalarını kapsamalıdır.

- b) Karşılaşılabilecek bütün acil durumlara cevap verir nitelikte olmalıdır.
- c) Okulun içinde bulunduğu toplumla ortak bir şekilde hazırlanmalıdır.
- d) Güvenilir bilgi ve veri üzerine temellendirilmelidir.
- e) Düzenli aralıklarla tekrar edilmelidir.
- f) Sürekli olarak gözden geçirilmeli ve yenilenmelidir.
- g) Komuta yapısını kapsamalıdır.
- h) Her okul kendine özgü bir şekilde hazırlanmalıdır (U.S. Department of Education Office of Safe and Drug-Free Schools, 2006:13)

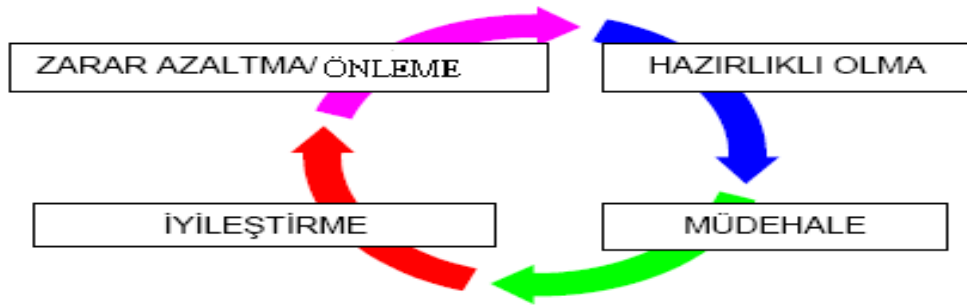
Acil durum yönetiminin aşamaları konusunda çok farklı yaklaşımlar mevcuttur. Ancak literatürde genellikle zarar azaltma/hafifletme; hazırlıklı olma; müdahale; iyileştirme aşamalarını kapsayan sınıflama kullanılmaktadır (Waugh, 2000,Akt. Çelik, 2007:31). ABD Güvenli ve Uyuşturucu Maddesiz Okullar Eğitim Ofisi Bölümü tarafından bu dört aşama şeklinde görüldüğü gibi şöyle tanımlanmıştır:

- a) **Zarar Azaltma (Mitigation):** Azaltma, önlenemeyecek bir acil durumda mal ve can kaybını en aza indirmek için okul ve acil durum bölgesindekilerin yaptıklarını ifade eder. Örneğin; kitaplıkları vidalamak, tehlikeli alanları çevrelemek.
- Önleme (Prevention):** Önleme, okul ve bölge halkının acil durumun oluşmasını engellemek için yaptıklarını ifade eder. Örneğin; Tehdit oluşturabilecek konularla ilgili değerlendirmeler yapılması.
- b) **Hazırlıklı olma (Preparedness):** Hazırlıklı olma aşaması, okulun potansiyel acil durumlara karşı bölge halkı ile protokol, politika, olay komuta sistemleri, eğitim ve alıştırma gibi konularda işbirliği yapmasını ifade eder. Örneğin; tatbikat.
- c) **Müdahale (Response):** Müdahale safhası, okul tarafından hazırlanmış olan acil durum yönetim planının uygulanmasıyla acil durumun çözümlenme aşamasını ifade eder. Örneğin; acil durum anında tahliye.

- d) İyileştirme (Recovery):** İyileştirme aşaması, acil durumdan etkilenmiş olan öğrenci, personel ve ailelere olay sonrasında yardım edilmesini ve okulun eğitim-öğretim hizmetine geri dönmesini ifade eder. Örneğin; Yaşanılan olay sonrası zarar gören alt yapının yenilenmesi (U.S. Department of Education Office of Safe and Drug-Free Schools, 2006:21–42).

ŞEKİL 1

Acil Durum Yönetimi Aşamaları

KAYNAK: Çelik, 2007: 32

ABD Güvenli ve Uyuşturucu Maddesiz Okullar Eğitim Ofisi Bölümü tarafından, acil duruma hızlı ve etkili şekilde nasıl müdahale edileceğini bilmenin öğrencilerin ve okulların güvenliğini sağlamada büyük önem arz ettiği belirtilmektedir. Ayrıca acil durumun yaşandığı zaman diliminin “kimin, neyi yapacağına” karar verilecek bir an olmadığına akıldan çıkarılmaması ve örgüt içinden ya da dışından olsun, ilgili herkesin acil durum anında ne yapacağını bilmesi ve birbirini tamamlaması acil durum yönetiminde büyük önem arz ettiği gerçeğinin altı çizilmektedir. (U.S. Department of Education Office of Safe and Drug-Free Schools,2003:1)

Acil durumlarla etkili bir şekilde mücadele etmede en önemli görev okul yöneticisine düşmektedir. Ancak örgüt yöneticisinden planlama, önlemleri alma ve planı uygulama gibi okulların güvenliğinde büyük öneme sahip görevleri tek başına

gerçekleştirmesini beklemek çok da gerçekçi olmayacaktır. Bu yüzden, acil durumlarla etkili bir şekilde mücadele etmede sadece planlama yapmak yetersizdir. Planlamanın yanı sıra, etkin mücadelenin olmazsa olmazı olarak nitelendirilebilecek bir diğer önkoşul da acil durumlar konusunda yeterli bilgiye sahip bireylerden oluşmuş bir ekip oluşturmaktır (Aksoy&Aksoy, 2003:45).

Reaves (2001:61), acil durum yönetim ekibinde bulunan her bireyin kendine özgü bir pozisyonu olduğunu ve ekipte bulunan kişiler ile üstlendikleri rollerin okul müdürü tarafından belirlendiğini ifade etmiş ve okul güvenliği için önemli misyonlar üstlenen bu ekibin şu kişilerden oluşması gerektiğini belirtmiştir: **a)** Danışman/rehber öğretmen **b)** Öğretmen(farklı branşlarda) **c)** Sekreter **d)** Kütüphane görevlisi **e)** Sosyal işçi **f)** Hemşire **g)** Kafeterya yöneticisi/sahibi **h)** Okul psikologu **ı)** Özel eğitilmiş personel **i)** Okul binasının stratejik noktalarında görevli personel.

Okullar, büyük şirketlerden ve kurumlardan farklı olarak özel bir lider ve liderlik yeteneği gerektirmektedir. Çünkü okullar özel alanlardır ve genç bireylerle uğraşmak yetişkinlerle uğraşmaktan farklıdır. Ayrıca okulların kendine has bazı konuları ve sorunları vardır ve bir okul lideri bu konuların ve sorunların farkında olmasının yanı sıra bunlarla en iyi şekilde nasıl baş edeceğini bilmek mecburiyetindedir (Sergiovanni, 2000,Akt. Bass, 2006:27).

Acil durum yönetiminin en etkin öznesi olan okul müdürleri, bu tür olumsuz durumların etkisini en aza indirmek veya gerçekleşmesini önleyebilmek adına bazı becerilere sahip olmalıdır. Demirtaş (2000: 372-373) tarafından bu beceriler şu başlıklar altında toplanmıştır: **a)** Acil durum sinyallerini alabilme, **b)** Acil duruma hazırlanma ve korunabilme, **c)** Acil durum yönetimi sürecinde etkili karar verebilme, **d)** Acil durum yönetimi sürecinde otoriteyi kullanabilme, **e)** Acil durum yönetimi sürecini planlayabilme, **f)** Acil durum yönetimi sürecini örgütleyebilme, **g)** Acil durum yönetimi sürecinde iletişim sağlayabilme, **h)** Acil durum yönetimi sürecinde eşgüdüm sağlayabilme, **ı)** Acil durum yönetimi sürecini denetim altına alabilme, **i)** Normal duruma geçişi sağlayabilme, **j)** Acil durum yönetimi sürecinde öğrenme ve değerlendirme.

Acil durum yönetimi konusunda bir okul müdürünün sahip olması gereken birçok yeterliği saymak mümkün olsa da, okul müdürlerinin uygulamada bu yeterliklerin her birine maksimum düzeyde sahip olmasını beklemek mümkün değildir. Okulların acil durumlara hazırlanması konusunda başat bir rol üstlenen okul müdürlerinin sahip oldukları yeterliklerin belirlenmesi eğitim kurumlarının daha güvenli alanlar haline gelmesine katkıda bulunacaktır. Bu araştırmada Türkiye’de Birinci Deprem Bölgesi Yatılı İlköğretim Bölge Okul Müdürlerinin acil durum yönetimi yeterliklerinin saptanması amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Türkiye’deki Birinci Deprem Bölgesi Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yönetimi yeterliklerinin saptanması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. “Birinci Deprem Bölgesi Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin demografik özellikleri nelerdir?”
2. “Birinci Deprem Bölgesi Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlik düzeyleri nasıldır?”
3. “Birinci Deprem Bölgesi Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yönetimi aşamalarından birisi olan:
 - a) “Hazırlıklı olmaya” ilişkin yeterlik düzeyleri nasıldır?
 - b) “Zarar azaltma-önlemeye” ilişkin yeterlik düzeyleri nasıldır?
 - c) “Müdahaleye” ilişkin yeterlik düzeyleri nasıldır?
 - d) “İyileştirmeye” ilişkin yeterlik düzeyleri nasıldır?”
4. “Birinci Deprem Bölgesi Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlik düzeyleri ile aşağıdaki demografik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
 - (a) Mesleki kıdem
 - (b) Yöneticilik kıdemi

(c) Yaş

(d) Medeni Durum”

5. “Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yönetimi konusunda karşılaştığı sorunlar nelerdir?”

1.3. Araştırmanın Önemi

Okullarda yaşanan acil durumlar, her okulun karşılaşma olasılığı yüksek olan ve yaşandığı okulda derin izler bırakabilen olayları ifade etmektedir. Doğal afetlerin yanı sıra öğrencilerin maruz kaldığı cinsel istismar, rehin alınma, intihar vb. olaylar da bu kurumlarda yaşanan acil durumlar arasında gösterilebilir. Günümüz okullarında yaşanma riski daha da yüksek olan acil durumlar, öğrenciler üzerinde korku, üzüntü, travma gibi izler bırakabilmekte hatta ölümle sonuçlanabilen duygusal çöküntülere sebep olabilmektedir.

Toplu yaşam alanlarının en önemlilerinden birisi olan eğitim kurumlarında yaşanabilecek acil durumlar konusunda planlama yapılması büyük önem arz etmektedir. Okulun iyi hazırlanmış bir acil durum planına sahip olması her ne kadar önemli olsa da, acil durum konusunda planlama, koordinasyon, iletişim vb. konularda belli yeterliğe sahip okul yöneticilerinin bu görevi üstlenmiş olması da o denli önemlidir.

Yatılı ilköğretim bölge okulları (YİBO), yurdumuzda nüfusun az ve dağınık olduğu yerleşim yerlerinde (köy, mezra, kom, oba) zorunlu eğitim çağına gelmiş çocukların sekiz yıllık eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuş okullardır. Bu okullarda öğrencilere eğitim-öğretimle beraber yeme-içme, barınma gibi insanın temel ihtiyaçlarına karşılık verecek olanaklar da sağlanmaktadır. 1962 yılında çıkarılan yönetmelikle açılmaya başlanan yatılı ilköğretim bölge okullarının 1997–1998 eğitim-öğretim yılında çıkarılan “8 yıllık zorunlu eğitim” kanunuyla önemi bir kat daha artmıştır. İçinde buldukları toplumda, toplumsal ve kültürel yaşantıya büyük oranda etki eden YİBO’lar eğitimde fırsat eşitliği sağlama düşüncesiyle hayata geçirilmiş olsa da; eğitimin niteliği, sağlık-beslenme, nitelikli personel,

toplumun bakış açısı, fiziki ve ekonomik koşullar açısından yaşanan sorunlar bu tür okullarda geçerliliğini hala devam ettirmektedir. Yaşanılan bütün bu sorunlara ve gösterilen öneme rağmen, yatılı ilköğretim bölge okullarının yaşamakta olduğu sıkıntıları ortaya koyacak ve çözüm önerileri getirecek bilimsel ve yönetsel anlamda kapsamlı bir çalışma yapılmaması oldukça kaygı vericidir.

Çalışmanın öneminin daha iyi anlaşılabilmesi noktasında, ülkemiz okullarında yaşanmış olan ve yakın geçmişimize ait birkaç örnek olayı paylaşmak yerinde olacaktır:

“ Kayseri’de yatılı ilköğretim okulunda, iki öğretmenin kız öğrencilere cinsel tacizde bulunduğu iddiası ortalığı karıştırdı.”

<http://haber.mynet.com/detay/yasam/yine-yibo-yine-cinsel-taciz/508727>

“Hakkâri'nin Yüksekova İlçesi'nde bulunan iki Yatılı Bölge Okulu'na (YİBO) bombalı saldırı düzenlendi. Saldırılarda can kaybı yaşanmazken, büyük çapta maddi hasar meydana geldi.”

<http://hursedanet/Bolgemizden/31184Yuksekovada-YatiliOkullara-BombaliSaldiri.html>

“ Hakkari Valiliğinden yapılan açıklamaya göre, dün akşam 22.30 sıralarında, ilçenin Moda Mahallesi’nde yatılı ilköğretim bölge okulunun yatakhane olarak kullanılan bölümünün arka tarafında şüpheli bir paket bulundu. Olay yerine çağrılan bomba imha ekiplerinin yaptığı incelemede pakette, 7 kilo 300 gram patlayıcı madde ile 2 adet elektrikli kapsül, 1 adet cep telefonu ve sim kart bulunduğu belirlendi. Ele geçirilen patlayıcıların 300 gramının A4 tipi patlayıcı olduğu belirlendi.”

<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetay&ArticleID=1018074&>

“İzmir’in Seferihisar ilçesindeki İMKB Yatılı Bölge İlköğretim Okulu'nda kadın öğretmen E.D.'nin, 5 kız öğrenciyi demir çubukla dövdüğü öne sürüldü. "Sınıfıma girip her yeri talan etmişler. Çocukları sopayla dövmedim, 'normal olarak' elimle dövdüm" diyen ve hakkında soruşturma açılan E.D., başka bir okulda görevlendirildi.”

<http://www.milliyet.com.tr/2008/01/11/guncel/axgun02.html>

“Manisa Anadolu İmam Hatip Lisesi yurdunda kalan 25 öğrenci, sabah saatlerinde şiddetli ishal, bulantı, kusma şikayetleriyle Manisa Devlet Hastanesi acil servisine kaldırıldı. Öğrenciler gıda zehirlenmesi şüphesiyle tedavi altına alındı

İl Sağlık Müdürlüğü ekiplerinin dün akşam yurttan çıkan yemeklerden numune aldığı ifade edilirken, "Okul yöneticileri hakkında hem zehirlenme, hem de konuyla ilgili anında bilgi vermemeleri ve sorumsuz davranışları sebebiyle iki ayrı inceleme başlatılacak" denildi.”
(<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1047957&title=yatili-okulda-gida-zehirlenmesi-suphesi>)

“Sivas'ta lise öğrencisi 16 yaşındaki E.T ders çıkışı öğrenim gördüğü okulun önünde aynı okulun öğrencisi 17 yaşındaki R.E tarafından bıçaklandı. R.E'nin yakın arkadaşı olan E.T.'yi kendisine lakabıyla hitap ettiği için bıçakladığı ileri sürüldü.”

(<http://www.memurlar.net/haber/181959/>)

“Çivril Işıklı İlköğretim Okulu anasınıfı öğrencileri, bir öğrencinin getirdiği ev böreğini yedi. Okul dönüşü rahatsızlanan 12 öğrenci ile öğretmenleri Özen Çakmak, kusma, ateş ve baş ağrısı şikâyetiyle Çivril Devlet Hastanesine başvurdu.”(<http://www.haber7.com/haber/20100427/Denizli-Civrilde-okulda-zehirlenme.php>)

“Ordu'da polisten kaçan kişinin elinde silahla okula girmesi paniğe neden oldu. Alınan bilgiye göre, Bucak Mahallesi'nde polis tabanca taşıdığı ihbarı üzerine zanlının üzerini aramak istedi. Bu sırada polisten kaçan zanlı, havaya bir el ateş ederek aynı mahalledeki Şehit Doğan Gökbulut İlköğretim Okulu'na girdi. Polisler tarafından ikna edilen zanlı etkisiz hale getirildikten sonra gözaltına alındı. Olayın öğle tatilinde meydana gelmesi nedeniyle öğrenciler ve veliler arasında panik yaşanırken, bazı öğrenci ve velilerin ise korkudan ağladıkları görüldü. Öte yandan, öğrenci velileri okulda güvenlik görevlisinin olmaması nedeniyle okul yönetimine tepki gösterdi. Okuldaki 18 gizli kameranın ise teknik bir sorundan dolayı 12.00'den sonra kayıt yapmadığı belirlendi. Okula güvenlik görevlileri gönderildi.”
(<http://www.bursahakimiyet.com.tr/Okulda-silah-pani%C4%9Fi.aspx?hid=59703>)

Bu çalışma ile yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yönetimi yeterlikleri saptanarak, Türkiye gibi hem doğal afetlerin hem de insan kaynaklı acil durumların sıklıkla karşılaştığı bir ülkede, YİBO'ların acil durum yönetimi açısından bu tür acil durumlara ne oranda hazırlıklı olduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Yapılan bu çalışmanın, bu konuda yapılacak araştırmalara öncülük etmesi ve alana katkıda bulunması umut edilmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, birinci Deprem bölgesi içerisinde yer alan 205 yatılı ilköğretim bölge okulu(YİBO) müdürleri ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın verileri literatür taraması ve birinci Deprem bölgesi içerisinde yer alan 205 yatılı ilköğretim bölge okulu(YİBO) müdürüne uygulanan anket sonuçlarıyla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Okul Yöneticisi: Kanun, yönetmelik, program ve emirlere uygun olarak okulun bütün işlerini yürütmeye, düzene koymaya, denetlemeye yetkili olan kişi.

İlköğretim Okulu: Zorunlu eğitim çağındaki çocukların eğitim-öğretim gördükleri ve öğretim süresi sekiz yıl olan ilköğretim okulu.

İlköğretim Kurumları: Resmi, özel ilköğretim okulu, pansiyonlu ilköğretim okulu ve yatılı ilköğretim bölge okulu.

Acil Durum: Okulun normal işleyişini derinden ve olumsuz bir şekilde etkileyen ani ve genellikle öngörülemeyen olay.

Acil Durum Yönetimi: Potansiyel tehlike durumlarında var olan belirsizliklerin azaltıldığı, insan güvenliğinin en yüksek noktaya ulaştırıldığı süreci ifade eder.

Emniyetli Okul: Emniyetli bir okul; fiziksel özellikleri, yapı planlaması, politikası ve prosedürleri ile okulun eğitim misyonunu engelleyecek olan okula izinsiz girişlerin etkisini azaltmayı amaçlayan bir okulu ifade eder.

Güvenli Okul: Güvenli bir okul; içeride bulunanların hiçbir şekilde korku duygusunu yaşamadığı okulu ifade eder.

Düzenli Okul: Düzenli bir okul, saygı olgusu ile şekillenmiş bir okul ortamını ifade eder.

1.6. Kısaltmalar

NCPC	National Crime Prevention Council (Ulusal Suç Önleme Kurulu)
CMHS	Center for Mental Health in Schools at UCLA (UCLA Okullarının Zihinsel Sağlık Merkezleri)
DTFHA	U.S. Department of Transportation Federal Highway Administration (Birleşik Devletler Federal Karayolları Yönetimi Ulaşım Bölümü)
FEMA	U.S. Federal Emergency Management Agency (Birleşik Devletler Federal Acil Durum Yönetimi Acentesi)
GNVHA	Greater New York Hospital Association (Büyük New York Hastane Kurumu)
ACDC	Australian Counter Disaster College (Avustralya Felaketle Mücedale Koleji)
OKS	Olay Komuta Sistemi

II. BÖLÜM

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde acil durum yönetimi ile ilgili bazı temel kavramlar, acil durum yönetimi süreci, okullarda acil durum yönetimi planlaması, olay komuta sistemi, okul acil durum müdahale ekipleri, acil durumlarda iletişim ve konuyla ilgili yapılan araştırmalar ele alınmıştır.

2.1. Kuramsal Temeller

Bu başlık altında acil durum yönetimine ilişkin kavramlar, acil durum yönetimi aşamaları, olay komuta sistemi, acil durumlarda iletişim ve acil durum planlaması gibi acil durum yönetiminin önemli öğeleri alan yazından faydalanılarak bütün yönleriyle ortaya konulmuştur.

2.1.1. Acil Durum Yönetimi ve Aşamaları

Aniden gerçekleşen ve genellikle okul çalışanları ve öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler bırakan beklenmedik olaylar acil durum olarak ifade edilmektedir (Reaves, 2001:11). Acil durumlar, her zaman gerçekleşebilir ve dünya üzerindeki hiçbir okulun şu veya bu şekilde acil durumlara maruz kalmaması mümkün değildir. Toplum içinde olduğu gibi okullarda da yaşanma riski yüksek olan acil durumlar, bazen sadece bir okulu, bazen okulun da içinde bulunduğu bir bölgeyi, bazense bütün bir ulusu etkileyebilmektedir (Atkinson, 2002:1).

Okulların acil durumlarla etkili bir şekilde baş edebilmesini mümkün kılan etkenlerin başında, okulların kendi kaynaklarına ve koşullarına uygun bir acil durum planı hazırlaması gerçeği yer almaktadır (Reaves, 2001:11). Okullar hazırladıkları bu planlarla, yaşanan veya yaşanılma olasılığı olan olayları önleme, bunlara karşı korunma, müdahale etme ve sonrasında iyileştirme adına stratejiler geliştirmiş olurlar (U.S. Government Accountability Office, 2007:1).

Acil durum yönetimi dinamik bir süreçtir ve içinde “hazırlıklı olma, azaltma, müdahale ve iyileştirme” aşamalarını barındırır. Bu süreçte planlama her ne kadar

önemli olsa da, bu sürecin tek ögesi değildir. Acil durum eğitimi, tatbikatlar ve toplumla ilişkiyi sağlayan konular da bu süreçte çok büyük anlam ifade etmektedir (FEMAe:6).

Acil durum yönetimi ile ilgili literatürde önleme/zarar azaltma, hazırlık yapma, müdahale ve iyileştirme aşamalarını kapsayan model çoğunlukla kabul görmektedir. Bu modelin kökeni Caplan'ın 1964 yılında yaptığı çalışmaya dayanmaktadır. Caplan acil durumun üç seviyesini bu çalışmasında şu şekilde tanımlamıştır (Caplan, 1964, Akt. Mac Neil ve Topping, 2007:68):

- a) Bir acil durumun gerçekleşmesini önlemeye yönelik etkinliklerden oluşan ilk müdahale (Bu literatürde “önleme” aşamasına denk gelmektedir).
- b) Yaşanılan acil durumun etkilerini azaltmak ve artmasını engellemek adına atılan adımlar ve ikinci müdahale (Bu literatürde “müdahale” aşamasına denk gelmektedir.)
- c) Acil durumdan etkilenen kişilere uzun dönemde yapılan yardımı içeren üçüncü aşama (Bu literatürde “iyileştirme” aşamasına denk gelmektedir).

Bilindiği üzere, acil durumlar can ve mal kaybına neden olabilen, fiziksel ve psikolojik etki bırakabilen, maddi ve manevi sonuçları olan, aniden gerçekleşen olaylardır. Acil durum yönetiminin amacı ise bu tür olumsuz olayların etkisini en aza indirmek ve bu tür olaylara zamanında ve etkili şekilde müdahaleyi gerçekleştirmektir. Bu amaçla hareket eden ve acil durum yönetiminin en etkin kişisi olan bireyler ise görevlerini acil durum yönetiminin aşamalarını göz önünde bulundurarak gerçekleştirmelidirler (Cronan,1998:22).

25 yıl önce geliştirilmiş olmasına ve birçok uzman tarafından kabul edilmesine rağmen, “önleme/zarar azaltma, hazırlıklı olma, müdahale ve iyileştirme” aşamalarından oluşan model birçok açıdan eleştiriye hedef olmuştur (Mac Neil&Topping, 2007:69):

- a) Bu model “önleme, zarar azaltma, müdahale ve iyileştirme” aşamaları arasında yapay duvarlar örmektedir ve aşamaları birbirinden ayırmaktadır. Böyle bir yaklaşım, acil durum anında yapılan etkinliklerin

hangi safhaya ait olduğu gibi lüzumsuz bir soruyu gündeme getirmektedir.

- b) Modelde her bir aşamaya her durumda eşit önem verilmesi gerektiği öngörüsü vardır ve bu sıra hiçbir zaman değişmez. Acil durum yönetimiyle ilgili diğer modellerde ise farklı durumlarda en uygun olanın yapılması gerektiği belirtilmektedir.
- c) Bu model, hangi acil durumda neyin yapılacağı konusunda kesin çizgiler çizmektedir. Hâlbuki esnek bir yapıya sahip acil durum yönetim modelleri daha olumlu sonuçlar verebilirler.

Alan yazında acil durum yönetiminin aşamalarıyla ve aşamaların sayılarıyla ilgili farklı görüşler olsa da, ortaya konulan acil durum yönetimi sistemleri içerik, eylem ve hedefler açısından birbirinden büyük farklılıklar göstermemektedir. Uzmanlar tarafından en çok kabul gören acil durum yönetimi olan “4 aşamalı sistem” birçok açıdan diğer sistemlerin özünü oluşturmaktadır.

2.1.1.1. Önleme/Zarar Azaltma Aşaması

Önleme aşaması; risk kaynaklarının tanımlanıp, değerlendirilmesi ve azaltılması için atılması gereken adımları ifade etmektedir. Çoğu zaman “önleme” kavramı, “azaltma” kavramı ile birbirinin yerine veya beraber kullanılmaktadır. Bu iki kavramın beraber kullanımı veya birbirinin yerine kullanımı, riskin tamamıyla kaldırılamadığı durumlarda acil durumun potansiyel etkilerini azaltmaya yönelik çalışmalara ve önemine vurgu yapmaktadır (Mac Neil ve Topping, 2007:71).

Zarar azaltma, acil durumların bir topluluk veya ulus üzerinde bıraktığı etkileri azaltmayı amaçlayan önlemleri ifade etmektedir ve bir acil durum önleme stratejisidir. (Carter, 1991, Akt. Cronan, 1998:21). Zarar azaltma çalışmaları, acil durumlardan önce olabileceği gibi acil durumlardan sonra da gerçekleştirilebilir (Burke, 2003:11). ABD Güvenli ve Uyuşturucu Maddesiz Okullar Eğitim Ofisi Bölümü, acil durum yönetiminde “azaltmak” kavramının yasal yönünün bilinmesinin bu kavramın önemini anlama noktasında önemli olduğunu ve okul, bölge veya devlet

yetkililerinin güvenli okul ortamı için gerekli olan önlemleri almak zorunda olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca yerel ve devlet kanunlarının yetkililere yüklediği sorumlulukların yerine getirilmesinin, uygun fiziksel düzenlemelerin yapılmasının “azaltma” aşamasında büyük önem taşıdığına altı çizilmektedir. (U.S. Department of Education, Office of Safe and Drug-Free Schools, 2003:20).

ABD Güvenli ve Uyuşturucu Maddesiz Okullar Eğitim Ofisi Bölümüne göre, önleme ve zarar azaltma kavramlarını farklı şekillerde açıklasalar da, acil durum yönetim uzmanları yaşanabilecek acil durumlardan kaçınılması veya etkisini azaltmak için “her ne yapılması gerekiyorsa yapılmalı” şeklinde bir ortak görüşü taşımaktadırlar. Önleme ve zarar azaltma aşaması, emniyet ve güvenlik önlemlerinin yanı sıra okulun kültürü ve iklimi konularının da değerlendirildiği bir aşamayı ifade etmektedir (U.S. Department of Education, Office of Safe and Drug-Free Schools, 2003:19).

Önleme ve zarar azaltma aşamasına ilişkin yapılabilecekler için şu örnekleri vermek mümkündür: **a)** Bina girişlerinde güvenlik bariyerlerinin oluşturulması. **b)** Bina boşaltma güzergâhlarının belirlenmesi. **c)** Şiddetli kasırga ve fırtına gibi acil durumların etkilerini azaltacak panellerinin kurulması. **d)** Çatının sağlamlaştırılması. **e)** Halka acil durumlar konusunda eğitim verilmesi. **f)** Okul ve benzeri kurumlarda ısınma, havalandırma ve diğer elektrikli aletlerin düzenli kontrolünün yapılması (FEMAA).

2.1.1.2. Hazırlıklı Olma Aşaması

Hazırlıklı olma aşaması planlama, yetiştirme, eğitim ve alıştırma eylemlerini içinde barındıran bir aşamadır (Mac Neil&Topping, 2007:79). Hazırlıklı olma aşamasında okul müdürleri, güvenlik güçleri ve acil durum yöneticileri koordinasyon, yetiştirme ve okul güvenlik planının uygulanması konularında ortak çalışma içerisindeyler. Bu noktada önemli olan nokta, iyi bir planlamanın acil durumların yaşandığı anlarda etkili, koordineli ve ani cevap vermeyi sağladığı gerçeğidir. Kabul edilmelidir ki acil durumlara hazırlıklı olma zaman ve kaynakların kullanımını açısından büyük fedakârlık gerektirir, ancak bütün bu çabaların insanların

yaralanmasını hatta ölmesini engellediği düşünüldüğünde ne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır (Cooper&Beatty, 2006:7).

Hazırlıklı olma aşamasında yapılabilecekler Discus (2005:3) tarafından şu başlıklar altında toplanmıştır:

- a) Okulda, okulun bulunduğu bölgede ve toplumda var olan acil durum planlarına ulaşılmalı.
- b) Acil durum planında yer alacak bütün kişiler tanımlanmalı.
- c) Personel, öğrenciler, aileler ve medya ile ilişkilerde izlenecek yollar belirlenmeli.
- d) Acil durum anında öğrencilere nasıl açıklama yapılacağı belirlenmeli.
- e) Okulun krokisi ve önemli noktaları gibi acil durum anında yararlı olabilecek konular hakkında bilgi toplanmalı.
- f) Acil durum anında personele, öğrenciye yardımcı olabilecek donanımlar belirlenmelidir.

Hazırlıklı olma aşamasını kısaca özetlemek gerekirse, bu aşama kanunla desteklenen, felaket ve benzeri acil durumlara hazırlıklı olmayı ifade eden bir aşamadır. Hazırlıklı olma tahmin ve uyarı ile yakından ilişkili olup, eğitim, yetiştirim, felaket yönetimi, gerekli malzemeleri stoklama ve gerekli yatırım ayırma gibi kavram ve ifadeleri içinde barındıran bir aşamadır (ACDC,1981, Akt. Cronan, 1998:21).

2.1.1.3. Müdahale Aşaması

Müdahale aşaması acil durumdan etkilenmiş olan personele ve öğrenciye anında sağlanacak olan yardımı ifade eder. Ayrıca bu aşama, yaşanan acil durumdan doğabilecek daha fazla yaralanma veya zarar oluşması riskini yapılacak çalışmalarla azaltma anlamına da gelir (FEMAa).

Acil durum anında etkili uygulamaların gerçekleştirilmesini ve uygun kaynakların bir araya getirilmesini kapsayan müdahale aşaması temel olarak üç

amacı gerçekleştirme gayesindedir. **a)** Elde edilen bilgiler üzerine çözümler geliştirmek. **b)** Uygun müdahale seçeneğinin seçilmesini sağlamak. **c)** Seçilen müdahale seçeneğinin uygulamaya konulmasını sağlamak (Mac Neil&Topping, 2007:82).

ABD Güvenli ve Uyuşturucu Maddesiz Okullar Eğitim Ofisi Bölümü (2003:37), acil durum yaşanmadan önce hazırlanmış bir planın büyük önem taşıdığını vurgulasa da, okulda yaşanabilecek bir acil durum anında okul acil durum ekibinin kendilerini boşlukta hissetmeleri ve şaşkınlık duygusunu yaşamalarının normal karşılanması gerektiğinin altını çizmektedir.

Discus (2006:3) müdahale aşamasında yapılabilecekleri şu şekilde ifade etmiştir:

- a)** Öncelikle gerçekten bir acil durumun yaşanılıp yaşanılmadığına karar verilmelidir.
- b)** Yaşanılan acil durumun karakteri(türü) belirlenmeli ve bu duruma uygun müdahale seçeneği işe koşulmalıdır.
- c)** Olay Komuta Sistemi uygulanmaya başlamalıdır.
- d)** Binanın boşaltılması, binadan çıkmayı yasaklama, tersine tahliye gibi uygulamalara ihtiyaç olup olmadığı belirlenmelidir.
- e)** Acil durumla ilgili bütün ekiple iletişim sağlanmalıdır.
- f)** Öğrenci, personel, aile ve topluma hangi bilgilerin verileceği belirlenmelidir.

2.1.1.4. İyileştirme Aşaması

İyileştirme aşaması acil durum sonrasında okulun normal koşullarına dönmesi için alınabilecek önlemleri ifade eder. Bu aşama okulun fiziksel durumunun acil durumdan önceki haline geri getirilmesini, güvenli okul ortamı havasının tekrar yaratılmasını ve acil durumdan sonra mümkün olduğunca kısa sürede okulun eğitim-öğretime başlamasını gerekli kılar. Unutulmamalıdır ki, iyileştirme aşaması sadece

acil durum sonrası fiziksel iyileştirme anlamına gelmemektedir. Bunun yanında yaşanan olumsuzluktan fiziksel, psikolojik ve duygusal olarak etkilenen öğrencilerin ve personelin normal yaşantısına dönmesi için alınan iyileştirme önlemlerini de ifade eder (Burke, 2008:158).

ABD Güvenli ve Uyuşturucu Maddesiz Okullar Eğitim Ofisi Bölümüne göre, eğitim-öğretim ortamının normal haline dönmesini amaçlayan iyileştirme safhasında, acil durumdan etkilenen öğrencilerin psikolojik desteğe ihtiyaç duyacağı bir gerçektir. Bu konuda okul personeli eğitilebilir ve öğrencilerin hem acil durum sonrası ihtiyaçları kolayca belirlenebilir hem de bu ihtiyaçları daha etkili şekilde giderilebilir (U.S. Department of Education, Office of Safe and Drug-Free Schools,2003:42).

İyileştirme aşamasında yapılabilecekleri Discus (2006:3) şu şekilde ifade edilmiştir:

- a) Eğitim-öğretime mümkün olduğunca çabuk dönmeye çalışılmalıdır.
- b) Fiziksel ortam kadar okulla ilgili topluluk da tekrar eski haline getirilmelidir.
- c) Acil durumun etkisi konusunda personelin nasıl bir yol izlediği takip edilmelidir.
- d) Acil durum sonrası, öğrencilere ve personele ne gibi konularda yardım edilebileceği belirlenmelidir.
- e) Personelden konuyla ilgili bilgi toplanmalıdır.
- f) Acil durumlarla ilgili müfredat konularını değerlendirilmelidir.
- g) İyileştirme aşaması için yeterli zaman ayrılmalıdır.
- h) Yıl dönümlerinin nasıl gerçekleştirileceği planlanmalıdır.
- i) Yaşanılan olaylardan çıkarım yapılmalı ve ilerisi için kullanılmalıdır.

Tablo 2’de görüldüğü üzere, acil durum yönetiminin dört aşaması olan “önleme, hazırlıklı olma, müdahale ve iyileştirme” aşamalarının her birinin kendine özgü eylem planları mevcuttur. Her bir aşamadaki eylemler bir diğerini olumlu ya

da olumsuz etkilerken, ardından gelen aşamanın etkinliğinde çok büyük öneme sahiptir. Örneğin, önleme aşamasının bir eylemi olan “risk tanımlaması” yapılmadan planlanan bir “prova/tatbikat”(bu eylem hazırlıklı olma aşamasına aittir) istenilen sonuçları doğurmayabilir. Bu sebeple, aşamalardaki eylemlerin birbirlerini tamamlayıcı özelliklere sahip olduğu gerçeğinin gözden kaçırılmaması ve acil durum yönetimi aşamaları arasındaki bağların iyi kurulması büyük bir öneme sahiptir.

TABLO 2

Acil Durum Yönetiminin 4 aşaması

Önleme	Hazırlıklı Olma	Müdahale	İyileştirme
<p><i>Okula ve çevresine özgü risklerin tanımlanması</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Risk tanımlaması • Emniyet alanı • Mesleki güvenlik • Okul kuralları • Güvenlik 	<p><i>Acil durum anında uygulanacak süreçlerin provası ve planlanması</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Planlama • Prova/tatbikat • Eğitim • Yetiştirim • Rol tanımlaması • Hareket planları • Güvenlik güçleri ile ortak çalışmak 	<p><i>Okulun güvenliğini sağlamak adına planlanmış prosedürlerin uygulanması</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Planlama • Eğitim • Yetiştirim • Rol tanımlaması • Hareket planları • Güvenlik güçleri ile ortak çalışmak 	<p><i>Okulun normal yaşantısına dönmesi için iyileştirme süreçlerinin uygulanması. Planının gözden geçirilmesi.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • İyileştirmenin koordine edilmesi • Bilgi toplanması • İyileştirme odası • İletişim ve bağlantılar • Medya ilişkileri • Reaksiyonların gözlenmesi • Normal yaşama dönülmesi • Danışma hizmetleri • Planının gözden geçirilmesi

KAYNAK: State of Victoria Department of Education, 1997:17

2.1.2. Okullarda Acil Durum Planlaması

Okulların güvenliğinin ve refahının sağlanmasında sakin ve sorumlu personel davranışlarının yanı sıra, okulun hazırladığı ve uygulamalı tatbikatlarını ve alıştırma çalışmalarını yaptığı acil durum yönetim planları da büyük bir önem arz eder (Smith, Kress, Fenstemaker, Ballard ve Hyder, 2001:83). Okullar tarafından hazırlanan acil durum planları, okullara herhangi bir acil durum yaşanmadan önce plan yapma ve hazırlıklı olma fırsatı sunar ve bu durum okulların acil durum anında hissedecekleri baskı altında karar alma endişesini büyük oranda azaltmaktadır (Green, 2006:41).

Okullarda hazırlanan acil durum planları okul yöneticileri, personel ve diğer ilgili kişilerin katılımıyla hazırlanmalıdır. Planlama konusunda ilk adımı atan kişi okul müdürü olmalıdır ve hazırlanan plan sorumlu kişiler tarafından gerektiği şekilde yerine getirilmelidir. Bununla birlikte, değişen şartlar gereğince, okul acil durum planları her yıl revize edilmeli ve gerekli değişiklikler yapılmalıdır (Burke, 2008:15).

Victoria Devlet Eğitim Bölümüne göre, her acil durumun kendine özgü bir yapısı olsa da ve farklı koşullar altında gerçekleşse de, yaşanabilecek acil durumlarla ilgili hazırlanabilecek bir planda genel olarak aşağıdaki konulardan bahsedilmelidir (State of Victoria Department of Education, 1997:14):

- a) Görev ve sorumluluklar.
- b) Bilgilendirme ve ilişkiler(medya, aile).
- c) Yaşanılan acil durumu tanımlamaya yönelik yapılacak etkinlikler.
- d) Acil duruma maruz kalmış kişilerin güvenliğini sağlama adına yapılacaklar.
- e) Acil durumlarla ilgili örgütlerle yapılacak ortak çalışmalar.
- f) Yaşanılan acil durumun bireyler üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi.

Acil durum planlaması her ne kadar zaman ve maddi fedakarlık gerektirmesi dolayısıyla zahmetli bir sorumluluk olsa da, bu sorumluluğun zorluğunu planlama aşamasında aşağıdaki yolları takip ederek bir nebze de olsa azaltmak mümkündür (www.schoolcrisisresponse.com, 2003:120):

- a) *Veri toplama:* Okulun güvenliğiyle ilgili mevcut bilginin değerlendirilmesi.
- b) *Veri analizi:* Okulun güvenliği ile ilgili eldeki veriler ne şekilde kullanılıyor sorusunun cevaplanması.
- c) *Problem çözme:* Yapılabileceklerin belirlenmesi.
- d) *Uygulama:* Okulun güvenliği için yararlı olabilecek mevcut stratejilerin değerlendirilmesi ve uygulanması.
- e) *Değerlendirme:* Uygulanan bu stratejilerin faydalı olup olmadığının değerlendirilmesi.

2.1.2.1. Okulların Acil Durum Yönetimi Planlaması Konusunda Dikkat Etmesi Gereken Noktalar

Acil durum yaşanmadan önce gerekli hazırlığını ve planlamasını yapmış bir okulun, yaşanan olaydan etkilenen öğrencileri ve personeli toparlaması daha kolay ve etkili olacaktır. Diğer taraftan, hazırlık ve planlama yapmayan bir okul ise yaşanacak felakete davetiye çıkartıyor demektir ve okulu normal yaşantısına döndürmesi de çok zor olacaktır (Atkinson, 2002:29). Her ne kadar okulların hazırladıkları acil durum planları kendine özgü özellikleri ve ihtiyaçları yansıtmalıysa da, acil durum planlaması konusunda bazı kesin çizgiler çizmek mümkündür. Bu noktada, ABD Güvenli ve Uyuşturucu Maddesiz Okullar Eğitim Ofisi Bölümü bazı temel unsurları şu şekilde özetlemiştir (2003:16-17):

- a) Etkili bir acil durum yönetimi her şeyden önce bir liderle başlar.
- b) Acil durum planları anlamsız ve gayesiz olmamalıdır.
- c) Acil durumlar yaşanmadan önce okul ile diğer ilgili kurum ve kuruluşlar arasında etkili bir iletişim sağlanmalı.
- d) Acil durum planlaması toplum, güvenlik güçleri, itfaiye, acil durum tıbbi hizmetleri görevlileri ve sağlık görevlileri ile ortaklaşa hazırlanmalıdır.

- e) Acil durum yönetiminde sorumluluk üstlenen bireyler arasında ortak bir dil oluşturulmalıdır.
- f) Okullar kendilerine özgü acil durum planı oluşturabilmek için içinde buldukları bölgede hazırlanan acil durum yönetim planından faydalanmalıdır.
- g) Acil durum yönetim planları öğrenci ve personelin çeşitli ihtiyaçlarını karşılar nitelikte olmalıdır.
- h) Mümkün olduğunca farklı okul türleri planlama sürecine dâhil edilmelidir.
- i) Acil durum planları her zaman öğrenci ve personelin ulaşabildiği ve alıştırmaya yapabildiği alanlar olmalıdır.
- j. Acil durum planlarının etkili olup olmamasında yetiştirim ve alıştırmaya önemli yer tutar (U.S. Department of Education, Office of Safe and Drug-Free Schools, 2003:16-17).

Sinkgraven (2007:15-18), okullar tarafından hazırlanan acil durum planlarının aşağıdaki özelliklere sahip olması gerektiğini belirtmiştir:

“a) Acil durum planları acil durum yönetiminin 4 aşaması olan(önleme, hazırlık yapma, müdahale, iyileştirme) içerisinde barındırmalıdır. b) Acil durum yönetiminde “Tüm Tehlikeler Yaklaşımı” (All Hazards Approach) benimsenmelidir. c) Acil durum yönetim planları toplum kuruluşları ile ortak hazırlanmalıdır. d) Acil durum yönetim planları güvenilir bilgi ve veriler üzerine dayandırılmalıdır. e) Acil durum planları düzenli şekilde uygulamalı olarak tekrar edilmelidir. f) Acil durum yönetim planları hangi okul için hazırlanıyorsa, o okula özgü hale getirilmelidir. g) Acil durum yönetim planları öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılar nitelikte olmalıdır. h) Acil durum yönetim planları düzenli olarak gözden geçirilmeli ve yenilenmelidir.”

2.1.2.2. Okullarda Acil Durum Yönetimi Planlamasının Aşamaları

Günümüzde birçok eğitim kurumu acil durum planlamasıyla ilgili yeterli yatırımı yapmadığı için acil durumlarla karşı karşıya kaldığı zaman dilimleri bu okullar için oldukça sancılı geçmektedir. Acil durum planına sahip olmayan bu

okullarda, acil durumlarla çoğunlukla okul personeli baş etmeye çalışırken, öncesinde hazırlanmış bir planın olmayışı bu kişileri de zor durumda bırakabilmektedir. Bu tür durumlarla karşı karşıya kalan okul personeli acil duruma genellikle bilinçsiz ve karmaşık bir şekilde müdahale etmektedir. Çünkü acil duruma planına sahip olmayan bu tip okullarda yaşanabilecek olaylarda kimin neyi, nasıl yapacağı belli değildir. Bu yüzden okulların acil durum planlaması yapması acil durum yönetiminde olmazsa olmaz olarak nitelendirilmektedir (Batsis,1996, Akt. Smith, Kress, Fenstemaker ve Hyder, 2001:84).

Acil durumlarla mücadelede planlama büyük önem taşımaktadır. ABD Kitsap İli Acil Durum Yönetim Bölümü acil durum planlaması yapılmasının amaçlarını şu şekilde özetlemektedir:

a) Yaralanma ve hayat kaybı riskini azaltmak. **b)** Maddi zararları en aza indirmek. **c)** Çalışanların ve öğrencilerin ihtiyaçlarının giderilmesini sağlamak. **d)** Doküman ve kayıtları korumak. **e)** Okulu en az sürede eski haline döndürmek. **f)** Halka, gerçek ve doğru bilgileri sunmak. **g)** Acil durumlara yapılacak müdahalenin zamanında, etkili ve gerektiği şekilde yapılmasını sağlamak (Kitsap County Department of Emergency Management, 2007:8).

Acil durumlarla etkili bir şekilde baş etmede bu denli büyük öneme sahip olan acil durum yönetim planlarından istenilen verimi alabilmek için bazı aşamalardan geçilmesi gerekmektedir. Acil durum planlarının hazırlanması aşamasında izlenecek yol şu şekilde olmalıdır (Florida Department of Education:31):

- a)** İçinde yöneticiler, personel, öğrenciler, veliler, vb. bütün paydaşları barındıran bir çalışma grubunun(planlama grubu) oluşturulması.
- b)** Var olan plan ve prosedürlerin gözden geçirilmesi. Bu aşamada okulun eksik yönlerinin ve ihtiyaçlarının belirlenmesi gayesi güdülmüştür.
- c)** Tehlike analizinin yapılması.
- d)** Strateji geliştirmek. Bu aşamada acil durum planı oluşturulur.

2.1.2.2.1. Planlama Ekibinin Oluşturulması

Her okul kendi ihtiyaçlarını ve farklılıklarını yansıtan okul acil durum ekipleri oluşturmalıdır. Acil durum ekiplerinin oluşturulmasında ve işleyişinde okul müdürleri veyahut müdür yardımcıları etkin bir rol üstlenmeli ve oluşturdukları bu ekipte danışman, hemşirenin, hizmetlilerin, öğretmenlerin, kafeterya personelinin, destek ekiplerinin ve güvenlik personelinin yer almasını sağlamalıdır (www.schoolsafetyalliance.org:3).

Victoria Devlet Eğitim Bölümü, acil durum planlamasının ilk adımı olan acil durum planlama ekibinin oluşturulmasıyla ortaya çıkan grubun, bu planın sadece hazırlanmasıyla ilgili değil, planın istenilen sonuçları doğuracak şekilde uygulanmasını sağlamakla da yükümlü olduğunu belirtmektedir. Toplum içinden ilgili kişilerin de yer alabileceği bu ekibin, izlenecek yolun belirlenmesi, önleme stratejileri, müdahale stratejileri, sorumluluk ve rollerin belirlenmesi, iyileştirme çalışmaları, planın gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi gibi konularda sorumluluk üstlenmesi gerektiği vurgusu da yapılmıştır (State of Victoria Department of Education, 1997: 16).

Acil durum yönetiminde, okul yöneticileri her ne kadar başat bir rol üstlense de, hem acil durum planlarının hazırlanması hem de uygulanması konusunda “ekip çalışması” yaklaşımının benimsenmesi acil durum yönetimine önemli katkılar sağlamaktadır (FEMA, 1996:24): **a)** Planlamada ekip yaklaşımının benimsenmesi durumunda, daha fazla ilgili kişinin görüşü alınacaktır. Bu da bu kişilerin izlenecek politikayı ve planı sahiplenmelerini sağlayacak ve planın uygulanmasını kolaylaştıracaktır. **b)** Planlama aşamasına katılan nitelikli kişi sayısının fazla olması daha fazla bilginin ve tecrübenin bir araya getirilmesini ve kullanılmasını sağlayacaktır. **c)** Planlama Ekibinin içinde bulunan, müdahale ve iyileştirme aşamalarından sorumlu bireyler birbirleriyle daha yakın bir ilişkiye geçecekler ve bu sayede acil durumların yaşandığı durumlarda üst düzey bir ekip çalışmasını aralarında sağlayabileceklerdir.

Acil durumlarla etkin mücadelede liderlik, takım çalışması ve sorumluluk büyük bir önem arz eder. Bu üç kavramdan birisi olan “takım çalışması” olgusuna sahip olan bir ekip şu özelliklere sahip olmalıdır (Mac Neil&Topping, 2007:81-82)

a) Ekip, farklı alanlardan farklı bireyleri içinde barındırmalıdır.

b) Ekip, açık ve fikir alışverişine dayalı bir sisteme sahip olmalı, değer verilen ve paylaşılan bir vizyona sahip olmalıdır.

c) Ekip; hedefleri, fonksiyonları, amaçları açıkça ortaya koyan yazılı bir dokümana sahip olmalıdır.

d) Ekip, fikir alışverişi sonucunda oluşturulmuş olan önleme mekanizmalarını işe koşmalıdır.

e) Bu ekibi idare edecek kişinin sorumlulukları takım tarafından belirlenmelidir.

f) Ekip; demokratik, paylaşımcı bir lidere sahip olmalıdır.

g) Ekip içinde her türlü düşünceye ve fikre açık olunmalıdır.

h) Ekip, yüksek standartlara ulaşmayı umut etmelidir.

i) Ekip, içinde barındırdığı bireylerin acil durum yönetimi konusundaki eğitim ihtiyaçlarının farkında olmalı ve bu ihtiyacı giderme yoluna gitmelidir.

j) Ekip içindeki her birey desteklenmelidir.

k) Gerekli olduğu hallerde “çatışma yönetimi” sürecine başvurulmalıdır.”

Acil durum yönetiminde oluşturulacak takımın ekip ruhuna sahip olması önemlidir. Bu ekip ruhuna ulaşılabilmesi için ise bu ekipte bulunan kişilerin bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir (Education Bureau, 2005:6):

Ekip üyeleri; **a)** Okul personelinin ve öğrencilerin güvenine sahip olmalıdır. **b)** Gergin ortamlarda sakin kalma yetisine sahip olmalıdır. **c)** Karar alma gücünü kendinde görmelidir. **d)** Acil durumda faydalı olacak bilgi ve yeteneğe sahip olmalıdır. **e)** Başkalarının duygularına karşı hassas ve duyarlı olmalıdır.

Acil durum planlama ekibinin etkili olabilmesi için o ekibin grup olarak iyi işlemesi gerekmektedir. Bu yüzden, bu grup içinde sağlanacak karşılıklı saygı, güven ve destek ekibin başarısını direkt olarak etkileyecektir. Unutulmamalıdır ki etkili bir ekip ruhu iyi bir iletişime sahip, herkesin birbirini bildiği, desteklediği bir ortamda oluşur (CMHS at UCLA, 2008:10).

2.1.2.2.2. Mevcut Plan/Prosedürlerin Gözden Geçirilmesi

Planlama sürecinden önce yapılacak bir değerlendirme hem plan yapmada hem de acil durumlara müdahale etme ve sonrasında iyileştirme aşamalarında faydalı olabilecek bilgileri ortaya koyması açısından büyük önem arz etmektedir.

Bütün okullarda olumlu sonuçlar doğuran ve her ortamda kullanılabilir bir planı ortaya koymak pek mümkün görünmemektedir. Her okul kendine özgü bazı özelliklere sahiptir ve bu yüzden her okulun kendi güçlü ve zayıf yönlerine hitap eden acil durum yönetimi planları yapması gerekmektedir (Schonfield&Newgass, 2003:3). Bu nedenle, okulların mevcut plan ve prosedürleri geçirmesi, planların zayıf noktalarını ve okulun gereksinimlerini belirlemesi ve bu şekilde bir planlama sürecine girmesi gerekmektedir (Florida Department of Education:31).

2.1.2.2.3. Tehlike Analizinin Yapılması

Acil durumlara hazırlıklı olmanın en önemli noktalarından bir tanesi plan yapmaktır. Hazırlanan bu planların amacı gelecekte yaşanabilecek olaylar ve durumları önceden ortaya koymak ve gerekli önlemlerin alınmasını sağlamaktır (Carter, 1991, Akt. Cronan, 1998:21). Ancak bu planlardan istenilen verimi elde etmek için atılması gereken en önemli adımlardan biri okula ait tehlike analizinin yapılmasıdır. Yapılan bu analizle muhtemel olumsuzluklar belirlenebilir ve daha uygun, etkili bir plan hazırlanabilir (Cronan, 1998:21).

Planlama çalışmalarından sorumlu ekibin oluşturulmasından sonra ikinci aşama olarak nitelendirilebileceğimiz tehlike analizi, acil durum yönetim planlarının ortak bir amaca yönelmesinde, okullara ve okul bölgelerine bu tür tehlikelerle nasıl baş edecekleri konusunda önemli ipuçları vermesi sebebiyle önemli bir rol oynar. Tehlike analizi toplam yedi basamaktan oluşmaktadır. Bu basamaklar Güvenli Okullar Eğitim Bölümü tarafından aşağıdaki başlıklar halinde belirtilmiştir: **a)** Tehlikeleri tanımlamak. **b)** Her tehlikenin profilini çizmek. **c)** Hassasiyeti belirlemek. **d)** Riski belirlemek. **e)** Sonuçları ve senaryoları belirlemek. **f)** Fırsat ve eksiklikleri belirlemek. **g)** Stratejik planlama sürecini uygulama (Florida Department of Education:34–35).

Okulun içinde bulunduğu topluluğu tehdit etme potansiyeline sahip tehlikelerin tanımlanmasını ve her birinin analiz edilmesini ifade eden tehlike analizi beraberinde bazı sorulara da cevap getirir (FEMA, 1998:19). **a)** Ne tür tehlikeler yaşanabilir? **b)** Yaşanabilecek bu tehlikeler ne tür sıklıkla gerçekleşebilir? **c)** Bu tehlikeler ne düzeyde etkili olabilir? **d)** Bu tehlikeler içinde bulunduğumuz toplumu nasıl etkileyebilir? **e)** İçinde bulunduğumuz toplum tehlikelere ne oranda etkilenebilir?

Tehlike analizleri sonucunda cevaplandırılan yukarıdaki sorulardan elde edilen veriler hem azaltma hem de acil durum planlarında kullanılabilir. Analizden elde edilen bilgiler ile hangi tehlikenin özel bir dikkati gerekli kıldığı, bu tehlikelere karşı ne tür önlemlerin alınması gerektiği ve hangi kaynaklara ihtiyaç duyulduğu gibi konular belirginleşecektir (FEMA, 1998:19).

2.1.2.2.4. Planın Geliştirilmesi

Planlama sürecinin son aşaması, planlama ve hassasiyet analizinden sonra gerçekleştirilen planın geliştirilmesi sürecidir. Temel olarak bir plan içerisinde şu öğeler bulunur (FEMAc:86): **a)** Amaçlar **b)** Var olan durum ve varsayımlar **c)** Organizasyon ve sorumlulukların dağılması **d)** Yapılacak etkinlikler **e)** Yönetim ve lojistik **f)** Plan geliştirme **g)** Sorumlu kişiler **h)** Tanımlar.

Okullar tarafından hazırlanan acil durum planlarında bulunması gereken başlıklar Güvenli Okullar Eğitim Bölümü tarafından ise şu şekilde ifade edilmiştir: **a)** Okulla ilgili temel bilgiler **b)** Sorumlu kişiler ve referanslar (Planın yasal dayanağı, örgüt yapısı, vb.) **c)** Tehlike/Hassasiyet analizi **d)** Yapılacak işlemler (izlenecek politika, prosedürlerin belirlenmesi; kimin, neyi yapacağını belirlenmesi; acil durum öncesi, anında ve sonrasında neler yaşandığının ifadelendirilmesi) **e)** Acil durum ekiplerinin sorumluluklarının okul aile birliği, ilk yardım ekibi, arama kurtarma vb. takımlar arasında paylaşılması **f)** Olaylara özgü prosedürler (bombalama, sel, intihar, ölüm vb. acil durumlarda işe koşulacak prosedürler) (Florida Department of Education:49).

Acil durum planlaması konusunda fikir beyan etmiş kişi ve kuruluşlar arasında bu planların içeriği ve basamakları konusunda ortak bir görüş olduğu gerçektir. Ancak bu kişi ve kuruluşların planlama konusunda ileri sürdükleri yöntemlerin ve basamakların etkililiğinin değerlendirildiğini söylemek pek mümkün değildir. Örneğin acil durum planlamasında olmazsa olmaz bir nitelik olarak karşımıza konulan alıştırma ve egzersizlerin çocuklar üzerinde gereksiz stres ve endişeye neden olduğu gerçeği henüz dile getirilmeye başlanmıştır (Kramen&Kelley&Howard, 1999;Missouri Department of Elementary and Secondary Education and Department of Public Health, 1999, Akt. Mac Neil&Topping, 2007:80).

Okullarda yaşanan acil durum planlarının yazıya dökülmesi bu konuda yapılacak işlemlerin bittiği anlamına gelmez. Masa başı egzersizi, işlevsel tatbikat gibi alıştırma planları hazırlanan planların yenilenmesini ve planlama sürecinin süreklilik kazanmasını sağlar ve bu süreci, sadece doküman hazırlama olarak gören düşünceden kurtarır (www.nationalstrategy.com, 2003:9).

2.1.3. Olay Komuta Sistemi(OKS)

İlk olarak 1970’li yıllarda büyük çaptaki yangınlarla mücadelede itfaiye ekipleri tarafından emir-komuta ilişkilerini düzenleme amacıyla geliştirilmiş ve kullanılmış olan olay komuta sistemi (Incident Command System), günümüzde birçok acil durumla mücadelede kullanılmaktadır (DTFHA, 2006:4). Olay komuta sistemi, acil durumlarla mücadelenin komutasını, kontrolünü ve eşgüdümlemesini ifade eder. Yaşanılan bir acil durumdan maddi-manevi en az zararla çıkmayı amaçlayan ve aynı hedefi taşıyan grupların ve takımların eşgüdümünü sağlamak olay komuta sistemi ile mümkün olmaktadır (www.seapro.org:1).

Yaşanılan acil durumlara müdahale ve sonrasında gelen süreçteki iyileştirme çalışmalarında etkili bir sistem olan olay komuta sistemi, hazırlanması ve uygulanması aşamasında her ne kadar külfetli ve zaman alıcı olsa da, bugünün dünyasında aşağıdaki nedenlerden dolayı kaçınılmaz olmuştur (www.townofcortlandt.com:7-8):

- a) Nüfus artışı ve kentsel yerleşim alanlarının artması.
- b) Dil ve kültür farklılıkları.
- c) Acil durumlarla mücadelede daha fazla kurumun işe koşulmasını zorunlu kılan yasalar.
- d) Karşılıklı yardımlaşma ihtiyacını gerektiren sınırlı maddi ve manevi kaynaklar.
- e) Daha karışık ve anlaşılmaz olaylar.
- f) İnsan, doğa ve teknoloji kaynaklı olaylardan doğan ve hızla artan can ve mal kaybı riski.
- g) Müdahalenin etkililiği üzerine yoğunlaşmış ve anında cevap isteyen medya ilişkileri.
- h) Ortak karar almayı gerektiren olayların sayısındaki artış.

Bütün acil durumlar ve krizler kaosa neden olan; ani gerçekleşen; fiziksel, duygusal ve sosyal açıdan olumsuz izler bırakan olaylar olarak tanımlanmaktadır. Olay komuta sistemi, bu tür olaylarla mücadelede başarılı olmanın ve kaos ortamından mümkün olduğunca az zararla kurtulmanın reçetesi olarak gösterilmektedir.

ABD Güvenli ve Uyuşturucu Maddesiz Okullar Eğitim Ofisi Bölümü tarafından olay komuta sisteminin beraberinde getirdiği gereklilikler altı başlık altında ele alınmıştır: **a)** Takımların rollerinin ve işlevlerinin tanımlanması. **b)** Personelin yeterliliğinin değerlendirilmesi. **c)** Olay komuta sistemi içindeki her bir takım için gerekli olan personelin belirlenmesi. **d)** Görevlerin ve sorumlulukların tanımlanması konusunda ortaklar ile eşgüdümün sağlanması. **e)** Bireysel görev ve sorumlulukların dağıtılması. **f)** Önemli pozisyonlar (görevler) konusunda herhangi bir aksilik durumunda sorumluluk üstlenecek bireylerin belirlenmesi ve böyle bir sistemin oluşturulması (U.S. Department of Education, Office of Safe and Drug-Free Schools, 2003:3).

Sağlık Sistemleri için Acil Durum Yönetimi İlke ve Uygulamaları adlı çalışmada, olay komuta sisteminin; ortak bir terminoloji oluşturulması, örgüt içi

etkili iletişim, birleştirilmiş ve belirli komuta sistemi, yönetilebilir kontrol alanının belirlenmesi, güçlendirilmiş planların ortaya konulması, kapsamlı kaynak kullanımının sağlanması ve olay komuta etkinliklerinin düzenlenmesi konularında acil durum yönetimine büyük katkı sağladığı gerçeğinin altını çizilmiştir (Emergency Management Principles and Practices for Healthcare Systems, 2006: 8-9).

Olay komuta sisteminin ana bölümleri şunlardır(National Response Teams):

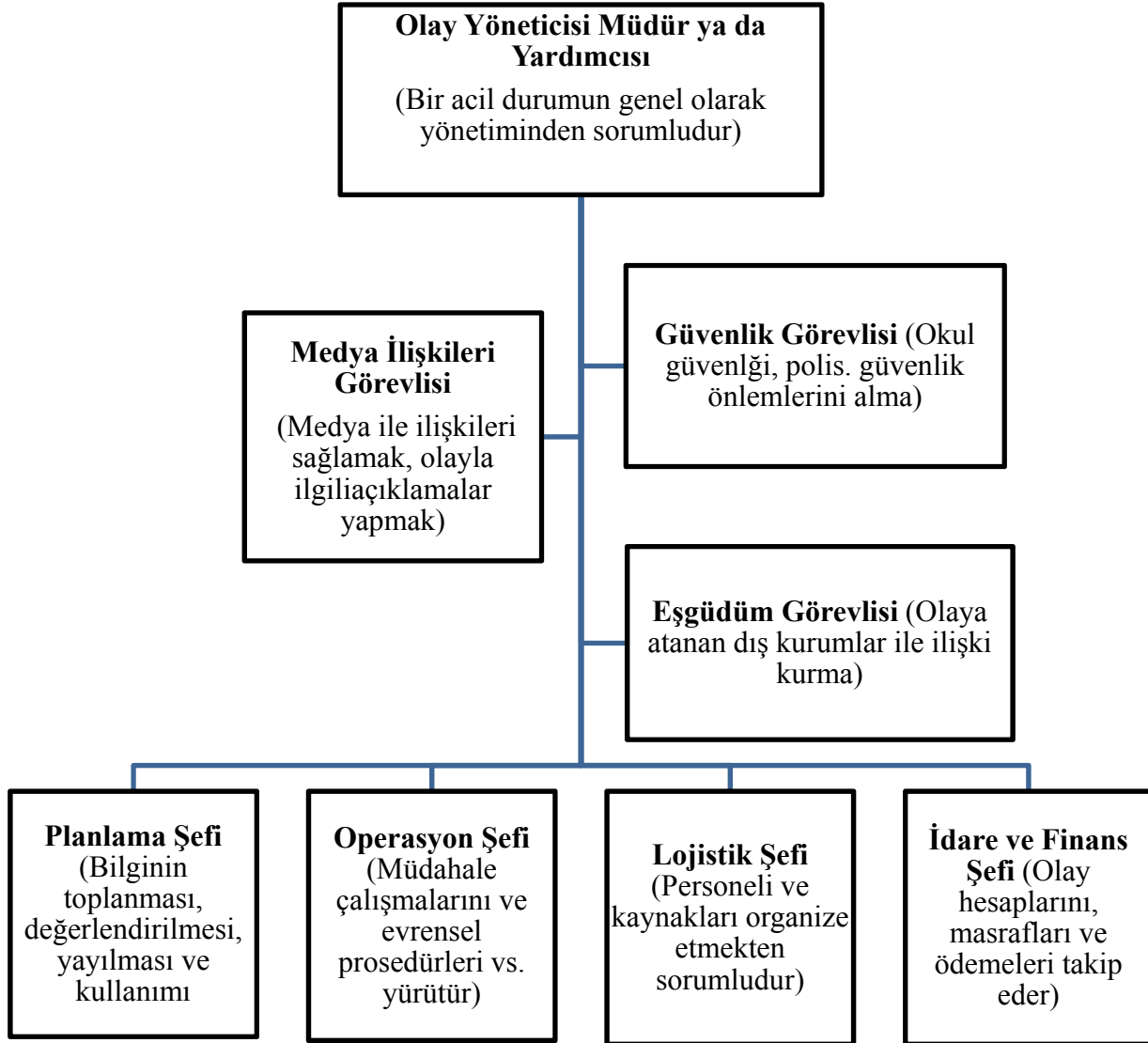
- **Yönetim:** Olaya müdahale aşaması ile ilgili bütün konulardan sorumludur.
- **Operasyonlar:** Müdahale aşamasına ilişkin yapılacak etkinliklerden sorumludur.
- **Planlama:** Olaya ilişkin bilginin toplanması, değerlendirilmesi ve var olan bilginin paylaşımı gibi konuların yanı sıra “Olay Hareket Planlarının” hazırlanmasından sorumludur.
- **Lojistik:** Olaya müdahale aşamasına ilişkin etkinlik, hizmet ve malzeme konusundan sorumludur.
- **İdare/Finans:** Olayla ilgili bütün finansal, idari ve maliyet analizlerinden sorumludur.

Olay komuta sistemleri, modern okulların açılması ile birlikte okulların güvenlik planları içinde çeşitli şekillerde yerini almıştır. Yönetici tarafından sorumluluğun ve kontrolün üstlenilmesini ve gerekli diğer birimlerin yine okul yöneticisi tarafından harekete geçirilmesini gerekli kılan olay komuta sistemi, bu sistem içerisinde bulunan kişilere belirli görev ve sorumluluklar yüklemektedir (Reaves, 2001:30).

Şekil 2’den de anlaşılacağı gibi, Olay Komuta Sistemi (OKS) planlamayı ve eşgüdümü gerekli kılan bir sistemdir. Acil durumlara mücadelede etkin bir yöntem olan Olay Komuta Sisteminde, herhangi bir bölümün yaşanabilecek bir acil durumla tek başına baş edebilmesi mümkün değildir. Olay Komuta Sisteminde her bölüm üzerine düşen görevi yerine getirmekle beraber, acil duruma müdahale aşamasında diğer bölümlerle işbirliği yaparak etkin bir rol üstlenmelidir.

Şekil 2

Olay Komuta Sistemindeki Bölümlerin Görevleri

KAYNAK: Çelik, 2007: 112

Olay Komuta Sisteminin parçası olan kişilerin görev ve sorumlulukları sırasıyla şu şekilde ifade edilebilir;

a) Olay Yöneticisi

Yaşanılan acil durumla ilgili bütün sorumluluğa sahip olan olay yöneticisi, olayın doğası üzerine temellendirilmiş hedef ve öncelikleri belirlemekle yükümlüdür.

Olay yöneticisi, acil durum yönetimi konusunda daha yetkin bir bireyin gelmesiyle birlikte sahip olduğu sorumluluk ve yetkiyi bu kişiye devreder.

Olay yöneticisinin yaşanan bir acil duruma ilişkin görevlerini şu şekilde özetlemek mümkündür (Tucker, 2001:4):

- a) Acil durumun yaşanıldığı alan içerisinde yönetimi sağlamak.
- b) Acil durumdan etkilenenlerin güvenliğini sağlamak.
- c) Hazırlanan planları onaylamak.
- d) Durum analizi yapmak.
- e) Amaç ve öncelikleri belirlemek.
- f) Gerekli durumlarda yetki devrini gerçekleştirmek.
- g) Daha yetkin bir kişi gelinceye kadar acil durum yönetimini sağlamak.

b) Güvenlik Görevlisi

Güvenlik görevlisi, acil durumun yaşanıldığı alan içerisindeki güvenliğini takip etmek ve bütün personelin güvenliğini artırıcı planlar hazırlamakla yükümlüdür (DTFHA, 2006:14). Güvenlikten sorumlu olan bu kişiler, değişen koşulları değerlendirmelerinin yanı sıra, olay yöneticisinden izinsiz olarak bir operasyonu durdurma veya müdahale ekiplerini geri çekme yetkisine sahiptir (Tucker, 2001:4).

c) Medya İlişkileri Görevlisi

Medya ilişkileri görevlisi, olaya ilişkin güvenlik konularında bilgi elde etme ve bu bilgiyi medya, olay yönetim ekibi ve diğer ilgili birimlerle paylaşmakla yükümlüdür. Medya ilişkileri görevlisinin başlıca görevleri şunlardır (FEMAd:72):

- a) Olay yöneticisinden, olaya ilişkin bilgi dağıtım konusunda herhangi bir kısıtlama olup olmadığını öğrenmek.
- b) Medya ilişkilerinde kullanacağı gerekli materyalleri hazırlamak.
- c) Medyaya bilgi verirken olay yöneticisinin onayını almak.
- d) Medyaya bilgi sunulacak ortamı düzenlemek.
- e) Medyayı bilgilendirmek.

- f) Gerekli hallerde görüşme ve brifing düzenlemek.
- g) Yetkililere olayla ilgili bilgi sunmak.

d) Eşgüdüm Görevlisi

Birden fazla yetkili kişi ve kuruluşun ortak çalışmasını gerektiren özel durumlar Komuta Personelinde eşgüdüm görevlisinin bulunmasını mecburi kılmaktadır. Olay komuta sisteminde önemli bir misyona sahip olan eşgüdüm görevlisi, çeşitli takım ve kuruluşlardan gelen görevli bireyler arasında iletişimi sağlamaktan sorumludur. Eşgüdüm görevlisi bu ana görevinin yanında aşağıdaki sorumluluklara da sahiptir:

- a) Yardımcı bir misyonla veya ortak çalışan kuruluş ve kişilerin listesini tutmak.
- b) Kurum içerisi ilişkilerin düzenlenmesine ve koordinasyonun sağlanmasına yardımcı olmak.
- c) Yaşanılan olaylarla ilgili gerekli kuruluşları bilgilendirmek.
- d) Kurum veya kuruluşlar arasında yaşanabilecek potansiyel problemleri belirlemek adına operasyonları takip etmek.
- e) Planlama çalışmalarına katılmak, mevcut kaynakların durumunu ve yardımcı kurumların yeterliliğini bildirmek (FEMAd:72).

e) Planlama Görevlisi

Küçük çaplı olaylarda olay yöneticisi planlama görevini gerçekleştirirken, büyük çaptaki olaylarda ise planlama görevlisi bu misyonu üstlenir (www.seapro.org:5). Planlama görevlisinin temel sorumluluğu; şu anki ve tahmini gelecekteki durumlarla ilgili bilgi toplamak, değerlendirmek ve mevcut kaynakların durum değerlendirmesini yapmaktır. Bu değerlendirmeler sonucunda elde edilen bilgiler şu anki durumun ortaya konulması, yaşanabilecek olası bir olayın tahmin edilmesi ve bu olayın olası olumsuz etkilerini azaltıcı önlemler ve stratejiler geliştirilmesi konularında büyük fayda sağlayacaktır (DTFHA, 2006:19).

Planlama görevlisinin olay komuta sistemindeki rolleri şunlardır (FEMAd:73):

- a) Olayla ilgili bilgi toplamak ve kaydetmek.
- b) Olay Hareket Planının hazırlanması sağlamak.
- c) Olay yöneticisine ve operasyon görevlisine Olay Hareket Planı hakkında bilgi sunmak.
- d) Çeşitli konularda bilgi toplamak.(Örneğin; hava durumu, çevre vb)
- e) Yaşanılan olayla ilgili bilgi toplamak ve sunmak.
- f) Yaşanılan olaydaki herhangi bir değişikliği rapor etmek.
- g) Alternatif stratejiler üzerine bilgiler toplamak.
- h) Yaşanabilecek olası olaylarla ilgili periyodik olarak tahminde bulunmak.
- i) Olayla mücadelede gerekli olan kaynakları belirlemek.
- j) Gerekli olduğu durumlarda Olay Komuta Sistemi dışında kalan kişileri bu sürece ortak etmek.

f) Operasyon Bölüm Şefi

Operasyonlar bölümü, Olay Hareket Planında tanımlanan müdahale etkinliklerini gerçekleştiren bölümdür. Operasyon bölüm şefi, bu bölüm içerisinde yapılanların koordinasyonunu ve Olay Hareket Planının uygulanmasını sağlar. Bunun yanında operasyon bölüm şefi, olay yöneticisine mevcut durumu bildirmekten ve gerekli kaynakların tespitini yapmaktan sorumludur. Belirtilen bu görevlerinin yanı sıra operasyon bölüm şefi aşağıdaki görevleri yapmakla yükümlüdür:

- a) Bütün operasyonları yönetmek ve koordine etmek.
- b) Operasyonlar Bölümü çalışanlarının güvenliğini sağlamak.
- c) Müdahale safhasına ilişkin amaçların geliştirilmesi konusunda olay yöneticisine yardım etmek.
- d) Olay Hareket Planını işe koşturmak.
- e) Olay yöneticisinden gerekli olan kaynakları istemek.

- f) Operasyonlarla ilgili var olan durumu ve mevcut kaynak durumunu olay yöneticisine bildirmek (www.seapro.org:5).

g) Lojistik Bölüm Şefi

Lojistik bölümü, olaya müdahale için gerekli olan malzemeleri, hizmetleri ve personeli temin etmekten sorumludur. Bu bölüm uzun süreli operasyonlarda büyük önem taşımaktadır (FEMA, 1998:36).

Lojistik bölümü şefi aşağıdaki sorumluluklara sahiptir:

- a) Gerekli durumlarda olay yöneticisiyle görüşme yapmak.
- b) Lojistik bölümünde görev yapacak liderleri belirlemek (Ulaşım, iletişim, vb).
- c) Mevcut durum hakkında bölüm içerisindeki liderleri bilgilendirmek.
- d) Zarar değerlendirme toplantısına katılmak.
- e) Bölüm liderlerinden geri bildirim almak ve bölüm içindeki işleyişi devam ettirmek.
- f) Finans, iletişim, eşgüdüm bölümleriyle görüşme yapmak ve ihtiyaçları temin etmek ve belirlemek.
- g) Yapılanları ve kararları not etmek.
- h) Personel ve gönüllü çalışanları gözlem altında tutarak herhangi bir stres veya olumsuz davranış olup olmadığını izlemek (GNYHA:8).

h) İdare/Finans Bölüm Şefi

İdari/finans bölümü, müdahale aşamasına ilişkin kayıtları ve dokümanları tutmaktan sorumludur. Lojistik bölümü tarafından hazırlanan harcamaları onaylamak ve projelendirmek yine bu bölüm tarafından gerçekleştirilir. Müdahale aşaması harcamalarının analizini gerçekleştiren idari/finans bölümü; olayları, yapılanları ve zamanlarını kayıt altına alarak, yaşanan acil durum sonrası gerçekleştirilecek analizlere, sigorta tazminatlarına ve soruşturmalara önemli veriler sunar (Tucker, 2005:5).

İdare/finans bölüm şefinin ana görevleri şunlardır (FEMAd:74):

- a) Olay Komuta Sisteminin bütün finansal işlerini yönetmek.
- b) Gerektiğinde maliyet analizi yapmak.
- c) İlgili birimlerden bilgi toplamak.
- d) Bu bölüm için bir plan yapılmasını sağlamak.
- e) Olay komuta ekibinin oluşması ve çalışması için gerekli olanları belirlemek.
- f) Gerekli durumlarda yardımcı veya ortak kuruluşlardan ilgili kişilerle görüşmek.
- g) Finansal/idari konularda yöneticilerle görüşmeler yapmak.
- h) Yaşanılan olayla ilgili tutulması zorunlu olan bütün dokümanların düzenli olarak hazırlanması ve tamamlanmasını sağlamak.

2.1.4. Okul Acil Durum Müdahale Ekipleri

Okul müdürlerinin acil durumlarla tek başına mücadele etmesini ve bu durumların üstesinden gelmesini beklemek mümkün değildir. Okul müdürleri, öğrencilerin ve okulda çalışan personelin güvenliğini sağlama adına bazı acil durum takımları ile ortak çalışmalar yapmak mecburiyetindedir. Okulların güvenliğini sağlama konusunda büyük önem taşıyan acil durum müdahale ekiplerinin acil durumlarla karşılaştığı anlarda oluşturulması ve görev dağılımının bu süreçte yapılması mümkün değildir. Bu sebeple, bu ekiplerde bulunan her bireyin görevinin bilincinde olması acil durumlarla mücadelede büyük önem arz etmektedir (Burke, 2008:44).

Okul acil durum müdahale ekipleri okuldan okula farklılık gösterebilmektedir. Bu ekiplerde bulunan kişilerin gerçek bir acil durumla karşılaşmadan önce tam anlamıyla hazır hale gelebilmesi için bazı eğitim süreçlerinden geçmesi gerekmektedir (Burke, 2008:47).

Olay Komuta Sistemi içerisinde bulunan operasyonlar ve planlama bölümlerine bağlı olan acil durum müdahale ekiplerinin görev ve sorumlulukları sırasıyla şu şekildedir;

a) Tahliye Ekibi: Okullarda yaşanan acil durumlar okulun tahliye edilmesini gerekli kılabilir. Tahliye ekibinin amacı ve görevi; personel, öğrenciler ve ziyaretçiler için toplanma alanları düzenlemek ve tahliye sonunda bütün bireylerin toplanma alanında olup olmadığını belirlemektir. Ekip üyeleri önemli misyonları yerine getirmektedirler

Çevre Sağlığı ve Güvenliği Ofisi bu ekibin başındaki takım liderinin görevlerini şu üç başlık altında toplamıştır: **a)** Tahliye ekibini yönetmek. **b)** Olay yöneticisiyle fikir alışverişinde bulunmak. **c)** Toplanma alanlarında görevli öğretmenin bulunmasını sağlamak (Office of Environmental Health and Safety,2001:43).

Çevre Sağlığı ve Güvenliği Ofisi bu ekipteki takım üyelerinin görevlerini ise şu şekilde ifade etmiştir: **a)** Toplanma alanlarına ulaşımın güvenli olmasını sağlamak. **b)** Sınıfların tahliyesine yardımcı olmak. **c)** Bütün çıkışların güvenliğini sağlamak. **d)** Toplanma alanında megafonla bilgi aktarımını sağlamak. **e)** Olay komuta takımında eşgüdüm görevlisi gibi hizmet vermek. **f)** Öğrenciler ulaşmadan önce toplanma alanının güvenliğini sağlamak. **g)** Acil durum süresince öğrencileri yatıştırmak ve olanları idare etmek (Office of Environmental Health and Safety,2001:43).

b) İlk yardım Ekibi: Washington Devlet Acil Durum Yönetimi ve Kitsap İli Acil Durum Yönetimi Bölümü, okullarda yaşanan acil durumların okulları tıbbi hizmetler açısından zor durumda bırakabildiğini hatta büyük çaptaki acil durumların hem okul binasına hem de tıbbi malzemelere zarar vererek, tıbbi müdahaleyi imkânsız kılabildiğini belirtmiştir. Bu ekibin yaptığı çalışmalar her ne kadar sınırlı olsa da, özellikle büyük bir etkiye sahip olan acil durumlar esnasında ve sonrasında önemli görevleri yerine getirmektedirler (Washington State Emergency Management Division and Kitsap County Emergency Management,1998:36).

Çevre Sağlığı ve Güvenliği Ofisi ilk yardım ekibindeki takım liderinin görevlerini şu şekilde ifade etmiştir: a) Tıbbi ihtiyaçlar ve planlama konusunda olay komuta takımı ile fikir alışverişinde bulunmak. b) İlk yardım ekibinin etkinliklerini ve hizmetlerini yönetmek. c) Tıbbi yardımı sağlayacak birey ihtiyacını belirlemek d) Yaralı ve kayıp kişi kayıtlarını tamamlamak (Office of Environmental Health and Safety,2001:41).

Çevre Sağlığı ve Güvenliği Ofisi ilk yardım ekibindeki takım üyelerinin görevlerini ise şu başlıklar altında toplamıştır: a) Yaralıları kontrol etmek ve ilk yardımı gereği gibi yapmak. b) İlk yardım alanını belirleme ve gerekli malzemeleri temin etmek. c) Her yaralıyla ilgili isim, adres, rahatsızlık ve yapılan ilk müdahale başlıklarını içeren bir form düzenlemek. d) Ulaşım mümkün olduğunda, yaralıları arasında ilk önce sevk edilecekleri belirlemek (Office of Environmental Health and Safety,2001:41).

c) Yangın ve Altyapı Hizmetleri: Washington Devlet Acil Durum Yönetimi ve Kitsap İli Acil Durum Yönetimi Bölümü, okullarda yaşanabilecek herhangi bir acil durumun yangına, gaz kaçağına, su borularının patlamasına, elektrik kesintilerine ve diğer hizmetlerin aksamasına neden olabileceği gerçeğinin göz ardı edilmemesinin gerektiğini ve okulların, bu tür problemlerle karşılaşma ihtimalini göz önde bulundurarak okul personelinin eğitilmesini sağlamasının bu tür acil durumlarla mücadelede büyük bir önem taşıdığını ifade etmektedir (Washington State Emergency Management Division and Kitsap County Emergency Management,1998:51).

Yangın ve altyapı hizmetleri ekibinin liderinin ve üyelerinin görevleri şunlardır:

Çevre Sağlığı ve Güvenliği Ofisi takım içerisinde bu konuda en eğitimli ve yetenekli kişi olan ekip liderinin şu sorumluluklara sahip olduğunu belirtmektedir: **a)** Ekibi yönetmek. **b)** Olay komuta sistemi ile ilişkiyi devam ettirmek. **c)** İtfaiye ile iletişim içinde olmak. **d)** Acil durum sonrası binanın güvenli olup olmadığına karar vermek (Office of Environmental Health and Safety,2001:39).

Kitsap İli Acil Durum Yönetimi Bölümü, takım üyelerinin sorumluluklarını yangınla ilgili ve hizmetle ilgili adı altında iki başlıkta toplamıştır:

Yangınla ilgili: **a)** Yangın olduğunu ve yerini teyit etmek. **b)** Küçük çaptaki yangınların söndürülmesini sağlamak. **c)** Büyük çaptaki yangınlardan takım liderini haberdar etmek ve bu konuda bilgilendirmek. **d)** Arama – kurtarma veya tahliye ekiplerine gerekli durumlarda yardım etmek. **e)** Yaşanılan yangın sonrası gerekli durumlarda, “Tehlikeli” tabelası asmak.

Hizmetlerle ilgili: **a)** Daha önceden belirlenmiş sorumluluk alanlarına göre hizmetleri kontrol etmek. **b)** Tehlikeyi veya oluşabilecek daha fazla hasarı önlemek adına ne gerekiyorsa onu gerçekleştirmek. **c)** Acil durum sonrası hangi hizmetlerin hala çalışır olduğunu belirlemek. **d)** Acil durum sonrası değerlendirmesini raporlaştırmak (Kitsap County Department of Emergency Management, 2007:141) .

d) Öğrenci-Veli Buluşturma Ekibi: Öğrencilerin güvenli bir şekilde velilere teslim edilmesini amaç edinen bu ekip, acil durumdan etkilenen çocukların acil durumun gerçekleştiği alandan ivedilikle uzaklaştırılmasını ve velilerin en kısa zamanda olay mahalline ulaşmasını sağlamakla yükümlüdür.

Kendi içerisinde “Ana Kapı Takımı”(Main Gate Team) ve “Buluşturma Takımı” (Reunion Team) olarak ikiye ayrılan öğrenci-veli buluşturma ekibinin genel olarak görevleri Kitsap İli Kapsamlı Acil Durum Yönetimi tarafından aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

Ekibin görevleri: **a)** Acil durum sonrasında, öğrencilerin velileriyle buluşturulacağı ve velilerin bekleyeceği alanları düzenlemek. **b)** Velilerin okula gelmesiyle öğrencilerin onlara teslim edilmeye başlanmasını sağlamak. **c)** Gelen kişinin öğrenciyi teslim almaya yetkili olup olmadığını kontrol etmek. **d)** Öğrenciyi teslim alan kişinin kimliğini ve imzasını almak ve öğrencilere onları teyit ettirmek (Kitsap County Department of Emergency Management, 2007:141).

e) Öğrenci/Personel Gözetim Ekibi: Washington Devlet Acil Durum Yönetimi ve Kitsap İli Acil Durum Yönetimi Bölümü; diğer ekipler olaya müdahale ederken, öğrencileri kontrol altında tutma sorumluluğunun öğrenci/personel gözetim ekibine ait olduğunu belirtmiştir. Bu ekibin bir diğer sorumluluğu olarak acil durum

ekiplerinin bir araya gelerek olaya müdahale etmesini sağlamak olduğu ifade edilmiştir (Washington State Emergency Management Division and Kitsap County Emergency Management, 1998:62).

Bu ekibin sorumlulukları Kitsap İli Acil Durum Yönetimi Bölümü tarafından şu başlıklar altında toplanmıştır: **a)** Yaralıların sayısını mümkün olduğunca hesaplamak. **b)** Okuldaki kişilerin tahliye yetisini kontrol etmek. **c)** Tahliyeye veya herhangi bir tıbbi yardıma gerek olup olmadığına karar vermek. **d)** Tahliye hizmetlerini takip ederek sınıfların tahliyesini gerçekleştirmek ve gerekliyse alternatif yolların kullanılmasını sağlamak. **e)** Öğrencilerin yoklamasını almak ve eksik olan öğrencileri Olay Komuta Sistemine bildirmek. **f)** Öğrencileri toplanma alanlarına yönlendirmek. **g)** Acil durumlar esnasında öğrencilerle kalmak ve öğrencileri yatıştırmak (Kitsap County Department of Emergency Management,2007:145).

f) Destek ve Güvenlik Ekibi: Destek ve güvenlik ekibi, acil durum esnasında okul binasının ve bahçesinin güvenliğini sağlamakla ve öğrenciler, veliler tarafından teslim alınıncaya kadar onlarla ilgilenmekle sorumludurlar

Kitsap İli Acil Durum Yönetimi Bölümüne göre bu ekibin görevleri diğer bütün ekiplerin görevlerini tamamlar niteliktedir: **a)** Takım üyelerini; veli, itfaiye, ilk yardım ekibi, polis ve kurtarma ekiplerine yardımcı olmak adına okulun belirli noktalarına yerleştirmek. **b)** Tahliyeden hemen sonra, güvensiz giriş-çıkışları kilitlemek veya bu noktalara insanların yaklaşmasını engellemek. **c)** Hijyen ve temizlik etkinliklerini gerçekleştirmek. **d)** Atıklar yok edilinceye kadar bu atıkların yaratabileceği tehlikeleri önlemek. **e)** Gerektiği durumlarda dağıtılmak üzere yiyecek ve su temin etmek. **f)** Yeme/içme/korunma amacıyla güvenli alanlar belirlemek (Kitsap County Department of Emergency Management, 2007:144).

g) Hasar Değerlendirme Ekibi: Yaşanılan herhangi bir acil durum sonrası gerçekleştirecek olan hasar, mal ve can kaybı değerlendirmeleri acil durum yönetiminin son aşaması olan iyileştirme safhası için önemli veriler sunabilmektedir.

Detaylı ve ilk değerlendirme alt başlıklarına da sahip olan hasar değerlendirme, sonuçları itibariyle önemli bulgular ortaya koymaktadır (Planitz,

1997:2): **a)** Yaşanılan acil durumun doğasını ve şiddetini ortaya koyar. **b)** Acil durum sonrası hasarı ve yaşanabilecek ikinci bir tehlikeyi belirler. **c)** Acil durumdan etkilenenlerin ihtiyaçlarını belirlemeye yardımcı olur. **d)** Var olan kaynakların ortaya konulmasını sağlar. **e)** İyileştirme aşamasına temel teşkil edecek bazı seçenekler sunar.

Kitsap İli Kapsamlı Acil Durum Yönetimine göre hasar değerlendirme ekibinin görevleri şunlardır: **a)** Tahliye çıkışlarını, güvenlik adına kontrol etmek. Gerekli durumlarda alternatif tahliye yollarını sunmak. **b)** Öğrencilerin acil durum sonrası toplanacakları alanları kontrol etmek. **c)** Acil durum sonrası bütün okulu hasar değerlendirme için gözden geçirmek. Duvarlardaki çatlakları, sınıf ve laboratuvar hasarlarını Olay Komuta Sistemine bildirmek. **d)** Tehlikeli alanları “tehlike” levhaları ve güvenlik bandı ile çerçevelemek (Kitsap County Department of Emergency Management, 2007:139).

Washington Devlet Acil Durum Yönetimi ve Kitsap İli Acil Durum Yönetimi Bölümü yukarıdaki sorumlulukların yanı sıra hasar değerlendirme ekibinin başka sorumluluklarının da olduğunu belirtmektedir: **a)** Okulun tahliyesi için gerekli olan zaman ve koşulların olup olmadığını değerlendirmek. **b)** Acil durum sonrası binada oluşan hasarı dokümanlaştırmak. **c)** Gerekli durumlarda gerekli mercilerden profesyonel yardım istemek (Washington State Emergency Management Division and Kitsap County Emergency Management, 1998:54).

Hasar değerlendirme ekibinin istenilen sonuçları elde edebilmesi için bazı koşulların gerçekleşmesi gerekmektedir (Planitz, 1997:4):

- “ **a)** *Elde edilen bilgilerin doğru olması gerekmektedir. Bilgi elde ediminde en iyi kaynaklar kullanılmalıdır ve önyargılı bilgilerden kaçınılmalıdır.*
- b)** *Yapılacak değerlendirmeler mümkün olduğunca çabuk gerçekleştirilmelidir.*
- c)** *Elde edilen bilgiler devamlı olarak güncellenmelidir.*

- d) Kullanılan anketler, terminoloji, sınıflandırma ve derecelendirmeler standart bir şekilde kullanılmalıdır.*
- e) Elde edilen veriler gerekli mercilere gerektiği şekilde iletilmelidir.*
- f) Değerlendirmelerin gerçek durumu tam anlamıyla yansıtamayabileceği gerçeği göz ardı edilmemelidir.*
- g) Hasar değerlendirme için gerekli olan her türlü kaynak (takımlar, ulaşım, lojistik, destek) hazır tutulmalıdır.”*

2.1.5. Acil Durumlarda İletişim

Acil durum yönetiminin öğelerinden birisi olan iletişim, acil durumlarla mücadelede büyük önem arz etmektedir. Acil durumlarda iletişim; öğrenci velilerinin, okul personelinin, ailelerin, güvenlik güçlerinin, diğer acil durum hizmet kurumlarının, olaydan etkilenen diğer okulların ve basının bilgilendirilmesi ve bu bilgilerin güncellenmesi gibi geniş bir yelpazeyi ifade eder (Jefferson County Public Schools Plan:69).

Okullarda yaşanabilecek herhangi bir acil durumda “iletişim” başlığı altında yapılacaklar şunlardır (Atkinson, 2002:155):

- a)** Okul personelini olayın gerçekleri ve atılması gereken ilk adımlar hakkında bilgilendirmek.
- b)** Yeni bilgiler elde edildikçe okul personelini bu konudan haberdar etmek.
- c)** Olay sonrası iyileştirme ve dengeleme aşamalarında toplumda var olan kaynaklardan faydalanmak.
- d)** Söylenti ve yanlış haberlerin önüne geçme adına öğrencileri bilgilendirmek.
- e)** Olay hakkında ve yapılacaklar hakkında velileri bilgilendirmek.
- f)** Olay ve olaya müdahale hakkında medyayı bilgilendirmek.

2.1.5.1. Söylentilerle Baş Etmek

Acil durum yönetiminin iletişim basamağında önemli bir yeri olan bir diğer konu da söylentilerle baş etmektir. Acil durumlarda söylentilerle baş etmek ve bu konuda planlama yapmak her ne kadar zor olsa da, acil durumlardan sonraki süreçte bu tür olayların yaşanacağı gerçeğini göz önünde bulundurmak ve gerekli önlemleri almak bu süreçte etkin mücadelede önemlidir. Acil durum öncesinde medya ilişkileri görevlisinin belirlenmesi, acil durumlarda neler söyleneceği ve kimin bu süreçte etkin rol üstleneceği gibi konuların açıklığa kavuşması söylentilerle mücadelenin temel noktalarını oluşturmaktadır.

Gerçek bilginin mevcut olmadığı acil durumlarda, insanlar bu konu hakkında konuşmaya ve söylentiler çıkarmaya başlayacaktır. Gerçek bilgiye ulaşamayan insanlar yaşanan olayla ilgili spekülasyon çıkaracak ve kısa süre sonra bu spekülasyonları birer gerçek olarak kabul edeceklerdir. Özellikle kontrol altında tutulmadığı durumlarda, yaşanan acil durumla ilgili çıkan bu tür söylentilerle baş etmek acil durumla baş etmektен daha zor bir hal alabilir (Jefferson County Public Schools Plan:70).

2.1.5.2. Ailelerle ve Toplumla İletişim

Acil durum yönetiminin önemli öğelerinden birisi de ailelerin acil duruma olan tepkilerini ve toplum ile ilişkileri gerektiği şekilde yönetmektir. Burada göz önünde bulundurulması gereken nokta, toplum ve ailelerle iletişimin herhangi bir acil durum yaşanmadan önce başlatılmasıdır. Ailelerle ve toplumla iletişim konusunda Burke'nin yetkililere sunduğu öneriler şunlardır (Burke, 2008:64): **a)** Herhangi bir acil durum anında ailelerin okulu çekinmeden, rahatça arayabilmesi için ailelerle ilişkileri geliştirmek. **b)** Aileleri okul acil durum planı, hedefleri ve amacı hakkında bilgilendirmek. Bu tür bilgiler okul gazetesiyile veya hazırlanan herhangi bir yazılı materyal yoluyla aktarılabilir. **c)** Acil durumla mücadelede rol almak isteyen velileri belirlemek, onları hazırlık çalışmalarına ve eğitimlere dâhil etmek.

Acil durumlarda velilerin nasıl bilgilendirileceği konusu planlamanın önemli bir öğesidir. Acil durumlarda veliler genellikle korku ve endişe içerisindeyler. Bu

yüzden onlara gerekli bilgiler sunulurken göz önünde tutulması gereken bazı noktalar vardır (Burke, 2008:64):

- a) Ne olduğu ve gerçekler anlatılmalıdır. Olayları süslenmemelidir veya spekülasyon yapılmamalıdır.
- b) Okul ve okulun içinde bulunduğu bölgenin yaşanılan durumla nasıl baş ettiği açıklanmalıdır.
- c) Acil durumdan etkilenen çocukların muhtemel tepkileri ve ailelerin bu çocuklarla nasıl konuşması gerektiği konusunda bilgilendirme yapılmalıdır.
- d) Acil durumla ilgili son gelişmelerin kolayca öğrenilebileceği bir web sitesi veya telefon hattı velilerin hizmetine sunulmalıdır.
- e) Öğrenciler ve veliler okulun tekrar ne zaman açılacağı konusunda bilgilendirilmelidir.
- f) Acil durum sonrasında veliler için bir bilgilendirme toplantısı düzenlenmeli ve velilerin yaşadığı endişeler azaltılmaya çalışılmalıdır.

2.1.5.3. Medya ile İletişim

Victoria Devlet Eğitim Bölümü, okullarda yaşanan ve özellikle öğrencilerin yaralanmasına neden olan acil durumların çoğu zaman medya tarafından gündeme taşındığını belirtmiştir. Bunun yanında, görsel ve yazılı medyanın halkı bilgilendirme hakkını kullanma adına her türlü fırsatı kullanabildiğini hatta bazı durumlarda acil durumları okul personelinden önce fark ederek, gözler önüne serbildiği gerçeğini vurgulamıştır (State of Victoria Department of Education, 1997:70). Acil durumlarla ilgili medyada çıkan bu tür haberlerin çoğu zaman acil durum yönetimini güçleştirmesi sebebiyle, okulların acil durum yönetiminde medya ilişkilerini sürdüreceği bir personeli görevlendirmesi çok büyük önem taşımaktadır.

Acil durumlarda iki tür gerçek ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi yaşanılan, gerçek olaylar; ikincisi ise dedikodu, medya haberleri, geçmiş yaşantılar ve duyular üzerine temellendirilmiş olan ve insanların gerçek olduğunu düşündüğü

gerçeklerdir. Acil durumda doğru bilgilendirmenin, dolayısıyla medya ilişkilerinin önemine inanan bir okul, acil durumların izlerinin silinebilmesi ve derinleşmesini önleme adına kapsamlı bir planlama yapmalı ve medyayı bilgilendirme konusunu bu sürecin önemli bir ögesi haline getirmelidir. (Reaves,2001:46):

2.2. Acil Durum Yönetimi ile İlgili Araştırmalar

Eğitim, sağlık, sanayi gibi insan ögesinin merkezde olduğu birçok sektörde güvenlik en önemli kavramdır. İnsanların bir arada bulunduğu bu ve benzeri ortamların huzurlu ve güvenli olması, kişilerin yaptıkları işten en yüksek seviyede zevk almasını sağlarken, bu kişilerin verimliliğini de artırmaktadır. İnsanların temel ihtiyaçlarından birisi olan güvenlik konusunda sürekli olarak kendini sorgulayan ve daha uygun koşulları sağlamayı amaçlayan birçok çalışmayı yabancı literatürde bulmak mümkünken, ülkemiz gibi acil durumların yaşanma riskinin oldukça yüksek olduğu bir ülkede bu konuya yeteri kadar önem verilmemesi kaygı vericidir. Bu noktada yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmaların incelenerek mevcut durumun ortaya koyulması, acil durum yönetiminin öneminin kavranması adına büyük önem arz etmektedir. Acil durum yönetimiyle ilgili, yurt içi ve dışında yapılan araştırmalardan bazıları bu başlık altında incelenmiştir:

2.2.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Green'in (2006) "Illionis Eyaletindeki Orta öğretim Kurumlarının Kriz Planları" adlı çalışması, bu eyaletteki orta öğretim kurumlarının acil durumlara ne düzeyde hazırlıklı olduğunu ortaya koymaya amaçlamıştır. Bu araştırmada, Illionis eyaletindeki 652 orta öğretim okulundan 163'ü seçkisiz örneklem ile belirlenmiştir. Bu 163 okula gönderilen anketlerden 126'sı geri dönmüştür. Hazırlanan ankette toplam 7 anket sorusu olmakla beraber, genelde sorular kapalı uçlu şekilde düzenlenmiştir. Bu araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- a) Hemen hemen bütün orta öğretim kurumlarının acil durum planları vardır.
- b) Acil durum planlamasında zaman bütçeden daha önemlidir.

- c) Okulların yaklaşık olarak yarısı, planlarında terörizme yer vermiştir.
- d) Okulların $\frac{3}{4}$ 'ü planlarını düzenli olarak her yıl gözden geçiriyor.
- e) Hazırlanan planların birçoğu güvenlik endişesiyle hazırlanmamıştır.

Brown'ın (2000:116-119) "Luzern Şehrindeki Bir Devlet Okulunun Acil Durum Hazırlık Planlaması: Durum Analizi" adlı çalışmasında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada; görüşme, doküman araştırma ve gözlem gibi farklı veri toplama tekniklerinden faydalanılmıştır. Bu tekniklerin yanında uygulanan anket ise toplam 10 bölümden ve 54 sorudan oluşmaktadır. Brown'ın yaptığı bu çalışma sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

- a) Acil durum planları gerektiği gibi kapsamlı hazırlanmıyor ve birçok acil durumda yetersiz kalıyor.
- b) Acil durumlarla baş etmede önemli rol oynayan planlamada en önemli görev yönetici ve okul müdürlerine düşmektedir.
- c) Okulların hazırladığı acil durum yönetim planları kendine özgü olmalıdır.

Sorensen'in (1980) hazırladığı "Arizona Eyaletindeki Ortaöğretim Kurumlarının Güvenlik Programlarının Yönetiminin Değerlendirilmesi" adlı çalışma, çalışmanın yapıldığı tarihte var olan programların türlerinin belirlenmesi ve başarılı programların özelliklerinin ortaya konulması amaçları güdülmüştür. Bu amaçla hazırlanan anket, Arizona Eyaletinde Endüstriyel Eğitim Programına sahip toplam 135 ortaöğretim okuluna gönderilmiş, bunlardan 114 tanesi geri dönmüştür. Bu araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- a) Güvenlik ile ilgili bir ekibin olması ile güvenli bir çalışma ortamı arasında pozitif bir ilişki vardır.
- b) Ortaöğretim kurumlarında güvenlik programı geliştirirken yazılı bir yönetim kurulu politikası olması önemlidir.
- c) Ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenler acil tıbbi müdahale prosedürleri konusunda eğitim almalıdır.
- d) Her okul acil durum prosedürleri geliştirmelidir.

- e) Güvenlik programları, küçük okullara nazaran büyük okullarda daha fazla kullanılmaktadır.
- f) Öğretmen ve yöneticiler, öğretmen ve yönetici sertifikası alırken güvenlik eğitimi de almalıdır.

“Ortaöğretim Kurumları İçin Model Bir Plan Geliştirmeye Öncülük Edecek Acil Durum Programlarının Analizi” adlı çalışmasında Wilkins (1997), ortaöğretim kurumlarında acil durum yönetim planlarının gerekliliğinin ve kullanımının değerlendirilmesinin yanı sıra model plan geliştirme amacını da gütmüştür. Bu araştırmada Gürcistan’daki toplam 50 okul bölgesinden veri elde edilmiştir. Elde edilen verilerin bazıları yazılı olarak alınmış, bazıları ise telefon görüşmeleri ile elde edilmiştir. Wilkins’in çalışması sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

- a) Küçük veya büyük, kırsal ya da kentsel her okul, kendi bireysel yapılarına uygun hale getirebilecekleri acil durum planlarına ihtiyaç duymaktadırlar.
- b) Okul acil durum yönetim takımının da lideri konumunda bulunan okul müdürleri, öğretmenleri acil durum yönetimi konusunda eğitmekle, toplumun okul acil durum müdahale ekibine destek vermesini sağlamakla yükümlüdürler.
- c) Acil durum planları, kriz planları, müdahale planları, önleme planları ve iyileştirme planları farklı kavramlardır. Bu yüzden her okul bu ayrımın farkında olmalıdır.

Seabrook (2001) tarafından hazırlanan “Güvenli Bir Okul Planı Geliştirmenin Öğeleri” adlı tez çalışmasında, güvenli bir okul planının temel öğelerinin tanımlanması, bu öğelerin öneminin uzman görüşleri de alınarak değerlendirilmesi, literatürde bu konuyla ilgili var olan bilgilerin geçerliliğinin tespit edilmesi ve bu konuda yapılabilecek değişiklikler ve gelişmeler için öneriler getirme amaçları güdülmüştür. Bu betimsel çalışmada, veri toplama aracı olarak bir anket hazırlanmış ve hazırlanan bu anketler Kaliforniya’daki devlete ait ilköğretim okullarında görevli okul müdürlerine uygulanmıştır. Uygulanan anket sayısı toplam 338’dir ve örnekleme alınan bu okullar Amerika Birleşik Devleti’ndeki beş yerleşim biriminden rastlantısal olarak seçilmiştir. Sonuçta aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

- a) Üretken bir öğretme-öğrenme ortamı yaratmak için güvenli okul programlarının samimi bir desteğe; yöneticilerin, öğretmenlerin, velilerin, öğrencilerin ve toplumun katılımına ihtiyaç duymaktadır.
- b) Okul yönetimleri, yöneticileri, öğretmenler ve veliler öğrencilerin korkularına ve algılarına duyarlı ve karşılık verir bir tavır içinde olmalıdırlar.
- c) Okullarda karşılaşılabilecek acil durumlarla mücadelede eğitim çok önemlidir.
- d) Öğretmenler, yöneticiler ve okul müdürleri okul güvenlik planları ve prosedürleri konusunda öğrencileri ve velileri bilgilendirmelidirler.
- e) Okulun içinde bulunduğu toplum, okulun güvenli bir alan olması için gerekli desteği göstermelidir.
- f) Güvenli bir okul ortamı yaratmak için gerekli maddi kaynaklar yaratılmalıdır.
- g) Okulların güvenli olabilmesi için okul müdürü ile toplum liderleri arasındaki iletişim kanalları açık olmalıdır.
- h) Okul planları düzenli olarak gözden geçirilmelidir.

Kano (2006) tarafından hazırlanan “Kaliforniya’da Acil Durumlara ve Felakete Okul ve Bölge Düzeyinde Hazırlıklı Olma: Önceki Deneyimlerin, Kaynakların ve Demografik Özelliklerin Etkileri” adlı çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Bölge ve okul seviyesinde acil durumlara hazırlıklı olma seviyelerini ayrı ayrı ölçebilme adına iki tane anket hazırlanmıştır. Çalışmada 470 devlet okuluna ve 200 bölge sorumlusuna anket gönderilmiştir. Anket gönderilen 470 okuldan 157 tanesinden, 200 bölgeden ise 98 yanıt alınmıştır. Bu çalışma sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

- a) Yerel kurumlar ve devlet kurumları “Standart Acil Durum Yönetimi” konusunda okullara yardımcı olmalıdırlar.
- b) Acil durum hazırlıkları konusunda öğrenciler bilgilendirilmelidir.

- c) Acil durum egzersizleri ve alıştırılmaları tehlike analizi sonuçları üzerine temellendirilmelidir.
- d) Özel desteğe ihtiyacı olan çocuklarla acil durum esnasında nasıl ilgilenileceği konusu açık olmalıdır.
- e) Okullar ve bölgeler, acil durumlarla etkin mücadelede ortak çalışmalar yapabilirler.
- f) Okullar ve bölgeler, acil durum hazırlık koordinatörlerini kurum bünyelerinde barındırmalıdır.

“Özel Okullardaki Acil Durum Yönetiminin ve Acil Durum Hazırlığında Personel Yetiştirme Değerlendirilmesi” adını taşıyan ve Duff (2007) tarafından hazırlanan çalışmada, etkili bir acil durum hazırlık yetiştirme planı oluşturma gayesi güdülmüştür. Bu çalışmada, özel okulların acil durum planları karşılaştırılmış ve seçilen bir kolejnin acil durum planı araştırmanın yapıldığı tarihteki literatürle kıyaslanmıştır. Seçilen bu kolejnin personeli 6 saat süren bir eğitime tabii tutulmuş, acil durum hazırlık eğitimi öncesi ve sonrası gelişimlerini ortaya koymayı amaçlayan iki anketi cevaplandırmışlardır. Biçimlendirici (formatif) ve kanıtlayıcı (summatif) değerlendirmenin de yapıldığı bu çalışma sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- a) Her okul, çalışanlarını yılda en az iki defa olmak üzere acil durum eğitiminden geçirmelidir.
- b) Halkla ilişkileri de düzenleyen detaylı bir acil durum iletişim planı hazırlanmalıdır.
- c) Acil durumlarda ve sonrasında yaşanabilecek stresle ilgili gerekli hazırlıklar yapılmalıdır.
- d) Yerel acil durum yönetim kurumları ile okul arasında sıkı bir ilişki olmalıdır.

2.2.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Ülkemizde bu konuyla ilgili yapılacak çalışmalar için öncü bir rol üstlenmesi beklenen ve acil durum yönetimi konusunda yeni bir model önerisi ortaya koyan Çelik'in (2004) "Eğitimde Acil Durum Yönetimi Model Önerisi ve Uygulanabilirliği Araştırması" adlı çalışması, Türkiye için acil durum yönetim model önerisi geliştirilmesi ve geliştirilen modelin ilgili kişiler tarafından test edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bu araştırmada veri elde etme amacıyla 72 sorudan ve 3 boyuttan oluşan bir anket hazırlanmıştır. Araştırmanın evreni olarak Burdur ve Yalova illerindeki öğretmenler, il sivil savunma görevlileri, MEB merkez örgütü yöneticileri, eğitim yönetimi ve afet yönetimi alanlarındaki uzmanlar belirlenmiştir. Çalışmada 1125 anket değerlendirilmeye alınmış olup, verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi, t testi, Scheffe Testi gibi istatistiksel uygulamalardan faydalanılmıştır. Bu çalışma sonucunda, aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- a) Acil durum yönetimi yapısı; merkez, taşra ve okul örgütlenmesi olarak, acil durumun dört aşamasını da dikkate alacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- b) Acil durum yönetimi alanına gerekli elemanları yetiştirmek ve alandakilerin hizmet-içi yetiştirim gereksinimlerini karşılamak üzere üniversiteler bünyesinde konuyla ilgili olarak kurulan enstitülerin sayısı ve olanakları artırılmalıdır.
- c) Okul acil durum yönetimi, olay yönetim sistemi gereklerine uygun olarak kurulmalıdır.
- d) Okullarda acil durum müdahale ekipleri oluşturulmalıdır. Bu ekipler; Planlama Ekibi, Tahliye Ekibi, İlk Yardım Ekibi, Arama ve Kurtarma Ekibi, Yangın ve Altyapı Hizmetleri Ekibi, Hasar Değerlendirme Ekibi, Öğrenci-Veli Buluşturma Ekibi, Öğrenci Gözetim Ekibi, Destek ve Güvenlik Ekibi olmalıdır.
- e) Planlama ekiplerinin hazırlayacağı okul acil durum planlarına uygun olarak gerekli hazırlıklar, eğitim ve tatbikatlar yapılmalıdır.

- f) Okul acil durum planları yerel planlarla ilişkilendirilmelidir.
- g) Okul acil durum planları sürekli güncellenmeli ve okul acil durum yönetimi yapısı da gelişmelere uygun olarak yenilenmelidir.
- h) Acil durum prosedürleri ve okul acil durum protokolleriyle yeterince çalışılmalıdır. Bunlar, çevrenin ve okulun gereksinimlerine uygun olarak yenilenmelidir.
- i) Milli Eğitim Bakanlığı okullardaki acil durumların istatistiğini tutmalı ve her yıl yayınlamalıdır.
- j) Bakanlık Sivil Savunma Birimi okulların acil durumlara hazırlıklarına rehberlik edebilmek için acil durum yönetimi ile ilgili rehber kitaplar yayınlamalıdır.

Aksu'nun (2009) "Kriz Yönetimi ve Vizyoner Liderlik" adlı çalışmasında, ilköğretim okulu öğretmenlerinin okullarındaki kriz yönetimi ve vizyoner liderlik düzeyine ilişkin algıları ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışmada İzmir ilindeki 4 metropol ilçeden 28 ilköğretim okulunun 358 öğretmenine iki ölçek uygulanmıştır. Yapılan araştırma ilgili ortaya koyulan öneriler ve sonuçlardan bazıları şunlardır:

- a) İlköğretim okulu öğretmenleri, müdürlerin kriz yönetme becerilerini ve vizyoner liderlik davranışlarının "etkili" olduğunu düşünmektedirler.
- b) Kriz yönetimine ve vizyoner liderliğe ilişkin araştırmalar tüm eğitim kurumlarında gerçekleştirilmelidir.
- c) Öğretmenlerin kriz yönetimi ve vizyoner liderliğe ilişkin algıları "etkili" görülse de, bu durumun daha yukarıya taşınması için gerekli eğitimler verilmelidir. Yapılacak eğitimler sürekli olmalıdır.

Akpınar ve Köksalan (2003) "Olağanüstü Haller ve Okul" adlı çalışmalarında, Elazığ il merkezinde görevli 12 ortaöğretim ve 44 ilköğretim okul müdürünün olağanüstü hallerde hazırlıklı olma ve olağanüstü hallerin toplum üzerindeki etkilerinin azaltılması konusundaki görev ve sorumluluklarını ne derece yerine getirebildikleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Veriler, okul yöneticilerine

uygulanan anketlerle elde edilmiş olup, çözümünde yüzde ve frekans tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda aşağıdaki önerileri ortaya koymuşlardır:

- a) Okullar, olağanüstü hallere hazırlık ve olağanüstü hallerle baş etme planlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla eşgüdüm halinde yapmalıdır. Bu planlar yakından izlenmeli ve ortak tatbikatlarla sonuçları değerlendirilip, gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.
- b) Okul müdürleri, olağanüstü hallerle ilgili olarak eğitimden geçirilmeli ve bu eğitim, gerek yayın, gerekse hizmet-içi eğitim şeklinde süreklilik arz etmelidir.
- c) Okullar, olağanüstü hal ile ilgili olarak çalışanlarını, öğrenci ve öğrenci velilerini eğitmelidirler.
- d) Okul binalarının projelendirilmesinde mühendislik bilimleri ile sosyal bilimler birlikte çalışmalıdırlar.
- e) Öğretmenler, olağanüstü hallerde ortaya çıkan problemlerin aşılmasında çocuklara yardım için psiko-eğitim konularında yetiştirilmelidir.
- f) Okulların olağanüstü hallere hazırlık ve olağanüstü hallerle baş etme konularındaki görev, yetki ve sorumlulukları net bir şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- g) Okul programlarında, olağanüstü hallere hazırlık ve etkileriyle baş etme konuları daha fazla yer almalıdır.

Memduhoğlu ve Taşdan'ın (2007) "Okul ve Öğrenci Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme" adlı çalışmalarında, okul güvenliği kavramı ve güvenli okulun nitelikleri tartışılmış, okul güvenliğinin sorun alanları olarak "şiddet; okul ortamı ve araç-gereç kullanımı ile ilgili sorunlar; doğal afet, yangın ve kazalardan kaynaklanan sorunlar" alt başlıkları ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda güvenli okulun yaratılması için alınabilecek önlemler betimlenerek kavramsal bir çözümleme yapılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın bazı önemli sonuçları aşağıdaki gibidir:

- a) Etkili öğrenmenin gerçekleşmesi ve öğrencilerin kendi potansiyellerini geliştirebilmeleri için okulların güvenli alanlar olması gerekir.

- b)** Okul güvenliği konusundaki sorumluluk; okul yönetimi, öğretmenler, aileler, toplum ve devlet tarafından paylaşılmalıdır.
- c)** Öğrencilerden özdeğerlerini içselleştirerek bir yaşam biçimi haline dönüşmesini sağlamak üzere okullarda “değerler eğitimi” programı hazırlanmalıdır.
- d)** Okul güvenliği konusunda araştırma yapan kişiler somut öneriler ortaya koymalıdır.

Öcal (2007) “İlköğretim Okullarında Deprem Hazırlıkları: Kırıkkale İli Örneği” adlı çalışmasında, ilköğretim okullarının depreme hazırlık durumlarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma Kırıkkale ilindeki 54 ilköğretim okulunda gerçekleştirilmiş olup, uygulama yapılan okulların her birinden sadece bir yöneticiye anket uygulaması yapılmıştır.

Araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- a)** Afet planına sahip olduğunu belirten okulların, afet planı ile genellikle okullardaki sivil savunma planlarını kastettikleri anlaşılmaktadır.
- b)** Her okulda sığınaklar oluşturulmalıdır.
- c)** Her okulun dâhili haberleşme sistemine sahip olması gerekmektedir.
- d)** Her sınıfta ilk yardım dolabı bulunmalıdır.

Aksoy ve Aksoy’un (2003) “Okullarda Krize Müdahale Planlaması” adlı çalışmalarında, okullar açısından kriz kavramı ve temel özellikleri, krizlerle etkili müdahale için okullarda gerçekleştirilmesi gereken hazırlık çalışmaları üzerinde durulmuştur. Bunun yanında, kriz kavramının farklı kurumlar açısından ele alınmasının ortaya çıkardığı farklılıktan hareketle ve alan yazından yararlanılarak, okullar açısından kriz kavramı ve temel özellikleri, krizlere etkili müdahale için okullarda gerçekleştirilmesi gereken hazırlık çalışmaları üzerinde durulmuştur. Ayrıca okullarda yaşanan krizlerin nedenlerinin üzerinde saptamalar yapılmıştır. Çalışmanın amacı ise; okul örgütünün işleyişini ve içindeki bireyleri baş edilmesi zor düzeydeki tehlikelerle ya da gerginlikle karşılaştıran durumlara hazır olma ve müdahale etmede yardımcı olacak krize müdahale planlamasının gereği ve önemine

dikkat çekmek; bu süreçte gerçekleştirilebilecek çalışmaları betimlemektir. Çalışma sonuçları aşağıdaki gibidir:

- a) Okulların kriz durumundan en az hasarla ayrılabilmesi için bu durumlara karşı planlı ve eğitilmiş bir ekip oluşturulması önemlidir.
- b) Okullarımız kriz yönetimi konusunda duyarlılıklarını artırmak, yapılabilecekleri gözden geçirmek ve bunları hayata geçirmek konusunda büyük bir sorumluluğa sahiptir.

Aslan'ın (2009) "Kriz Yönetiminde Liderlik" adlı çalışmasında, krizin tanımı ve türleri ortaya konulmaya çalışılmış, kriz yönetiminde ne tür liderlik kavramının öne çıkabileceği konusu mevcut yazının incelenerek kavramsal olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonuçları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- a) Kriz ve liderlik yazını incelendiğinde en belirgin liderlik tarzının karizmatik liderlik olduğu görülmektedir.
- b) Kriz yönetiminde otokratik ya da demokratik liderlik özellikleri krizin aşamasına bağlı olarak tercih edilebilir.
- c) Kriz yönetiminde iletişim kanallarının sürekli açık tutulması, duyuma dayalı haber alışverişinden kaçınılması, doğru ve zamanında bilgi paylaşımı çok büyük önem arz etmektedir.
- d) Kriz yönetiminde net bir vizyona ve değerler sistemine sahip olmak çok önemlidir.
- e) Kriz yönetiminde ekipler, ilk tepkiyi verebilecek ve müdahaleyi mümkün kılacak en önemli örgütsel unsurdur.

Akarsu'nun (2010) "İngiltere'de İlköğretim Okullarında Acil Durum Yönetimi İlkeleri ve Uygulamaları" adlı çalışmasında, okullarda acil durum yönetimi planlamasının gereği ve önemine dikkat çekilerek İngiltere'de ilköğretim okullarında acil durum yönetiminin ilkeleri ve uygulamalarının teorik literatür temellerine dayanarak incelenmesi amacı güdülmüştür. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Literatür çalışması; hükümet, yerel yönetim, diğer ilgili kurum ve kuruluş, okulların resmi internet siteleri ve resmi belgeleri taranarak yapılmıştır. Ayrıca Kuzey ve Doğu Londra'da 7 ilköğretim okulunun acil durum planları incelenmiştir. Çalışma sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır;

- a) İngiltere’de, acil durumlara ve doğal afetlere müdahale ile ilgili olarak görev ve sorumlulukları belirleyen bir Ulusal Acil Durum Planı bulunmaktadır.
- b) Ülkede; kamu, özel ve gönüllü kuruluşlar arasında ileri düzey bir eşgüdüm ile acil durum öncesi ve sonrası çalışmaların bir bütün olarak yapılabilmesi için Entegre Acil Durum Yönetimi sistemi uygulanmaktadır.
- c) Acil durum yönetimi için yasal ve örgütsel düzenlemeler oldukça karışık bir yapıya sahiptir.
- d) Okullar için acil durumları doğrudan düzenleyen bir yasal düzenleme yoktur. Yerel yönetimler okullarla ilgili acil durum planlarını yapmaktadır.
- e) Bütün okullar Ulusal acil durum ve yerel yönetimlerin hazırlamış olduğu acil durum planları çerçevesinde kendi yapı ve ihtiyaçlarına göre acil durum planları yapmaktadırlar.
- f) Okullarda kilit personel için eğitim çalışmaları Sağlık ve Güvenlik Müdürlüğünün yetkilendirdiği birimler, yerel yönetimler, Acil durum Planlama Koleji, özel kurslar ve üniversiteler tarafından yapılmaktadır. Öğrenci ve diğer personel için ise eğitimler; okulda sertifika sahibi kişiler, polis, ambulans ve itfaiye servislerinin eşgüdümünde yapılmaktadır.

III.BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Birinci deprem bölgesi Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yönetimi yeterliklerinin saptanmasını amaçlayan bu araştırma, var olan durumu betimlemeyi amaçladığından nicel araştırma yaklaşımlarından tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modelinde, tarama araştırmacısı, nesnenin ya da bireyin doğrudan kendisini izleyebileceği gibi, önceden tutulmuş kayıtlar ve alandaki kaynak kişilere başvurarak, elde edeceği dağınık verileri kendi gözlemleri ile bir sistem içinde bütünleştirerek yorumlamak durumundadır (Karasar, 1984: 80).

3.2. Evren/Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de birinci deprem bölgesi içinde yer alan yatılı ilköğretim bölge okullarında görevli okul müdürleri oluşturmaktadır. 2008–2009 eğitim-öğretim yılı verilerine göre (Milli Eğitim İstatistikleri, 2008-2009) araştırmanın evrenini oluşturan birinci deprem bölgesinde 205 yatılı ilköğretim bölge okulu bulunmaktadır. Evrenin küçüklüğü nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Türkiye’de il merkezi itibariyle birinci deprem bölgesi içinde toplam 35 şehir (Afet İşleri Genel Müdürlüğü) bulunmaktadır ve bu 35 şehirden ikisinde (Burdur ve İstanbul) yatılı ilköğretim bölge okulu mevcut değildir. Geriye kalan 33 ilde ise toplam 205 yatılı ilköğretim bölge okulu bulunmaktadır. Bu okulların 5’inin okul müdürü ile yüz yüze görüşülerek pilot uygulama yapılmıştır. Bunun dışında kalan 200 okula ise posta yoluyla anket gönderilmiştir. Bu okulların 112’sinden dönüt alınmıştır. Anketlerin dönüş oranı %56 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu verilerle analizler gerçekleştirilmiştir.

3.3. Veri Toplama Tekniği

Tarama modellerinde anket, veri toplama tekniği olarak kullanılmaktadır. Bu araştırmada da veri toplama aracı olarak, literatürden de faydalanılarak araştırmacı tarafından bir anket hazırlanmıştır ve yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerine uygulanmıştır. Ankette, YİBO müdürlerinin acil durum yönetim yeterlikleri, acil durum yönetiminin 4 aşaması (hazırlıklı olma-zarar azaltma/önleme-müdahale-iyileştirme) göz önünde bulundurularak ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Hazırlanan anket taslağı, kapsam geçerliliği için alan uzmanlarının (Prof. Dr. Hüseyin KIRAN, Prof. Dr. Nihat AYCAN, Doç. Dr. Ruhi SARP KAYA, Yrd. Doç. Dr. Kazım ÇELİK, Yrd. Doç. Dr. Bilal DUMAN, Yrd. Doç. Dr. Aynur BİLİR, Yrd. Doç. Dr. Baki şAHİN, Yrd. Doç. Dr. Kevser B. PEHLİVAN) incelemelerine sunulmuştur. Anketin istenilen hedeflere yanıt verip vermeyeceği konusunda alan uzmanlarının görüş ve önerileri alınmıştır. Alan uzmanlarından gelen eleştiri ve öneriler doğrultusunda anket üzerinde bir takım değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler ve yeni değerlendirmeler ışığında anket metni düzeltilerek anket pilot çalışmada kullanılacak hale getirilmiştir.

Pilot çalışma alanı olarak Aydın, Denizli, İzmir ve Muğla illerinde bulunan yatılı ilköğretim bölge okul müdürleri seçilmiştir. Hazırlanan anket metni, bu illerde bulunan 5 yatılı ilköğretim okul müdürüne uygulanmış ve ankete getirilen eleştiriler ve öneriler not edilmiştir.

Pilot çalışmadan elde edilen sonuçlar ve alan uzmanlarının kazandırdığı bakış açısı ile son hali verilen anket çalışması ölkemizdeki birinci deprem bölgesi içerisindeki 200 yatılı ilköğretim okuluna posta yoluyla ulaştırılmıştır. Zarf içerisine koyulan anket çalışmasının yanına, üzeri pullanmış ve alıcının adresi yazılı şekilde ikinci bir zarf koyulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Analiz kapsamında; frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız örnekleme t testi, tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA) ve Tukey

testinden yararlanılmıştır. Veriler SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programında analiz edilmiştir.

Tezin 1. problemi olan “Birinci deprem bölgesi yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin demografik özellikleri nelerdir?” sorusu cevaplanmaya çalışılırken frekans ve yüzde, tezin 2. problemi olan “Birinci deprem bölgesi Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlik düzeyleri nedir?” sorusu incelenirken standart sapma ve aritmetik ortalama hesaplamaları kullanılmıştır.

Tezin 3. problemi olan “Birinci deprem bölgesi yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlikleri ile demografik özellikleri-cinsiyet, mesleki kıdem, yöneticilik kıdemi- arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusu cevaplandırılırken tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA) kullanılmıştır. Acil durum yeterlik seviyelerinin yöneticilik kademine göre değişmesinin nedenini belirlemek için Tukey testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır.

Tezin 4. problemi olan “ Birinci deprem bölgesi yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yönetimi aşamalarından –hazırlıklı olma, zarar azaltma/önleme, müdahale, iyileştirme- ilişkin yeterlik düzeyleri nedir?” sorusu cevaplandırılmaya çalışılırken frekans ve ortalama hesaplamaları yapılmıştır.

Verilerin analizinde 5’li likert ölçeği kullanılmış, ölçeğin değerlendirilmesinde dağılım ortalaması:

TABLO 3

Ölçeğe İlişkin Değerlendirme Dağılım Ortalaması

Kategori	Düzye aralığı
Hiçbir zaman	0,00-1,24
Çok seyrek	1,25-2,24
Ara sıra	2,25-3,24
Çoğu zaman	3,25-4,24
Her zaman	4,25-5,00

Acil durum ölçeğinin her bir aşamasına (hazırlıklı olma, azaltma/önleme, müdahale, iyileştirme) ilişkin yapılan güvenirlik analizi sonucunda Cronbach's alfa değerleri: Hazırlıklı olma: %87, Azaltma/önleme: %67,7, Müdahale: %81,3, İyileştirme: %66,8 olarak saptanmıştır.

Acil durum ölçeğinin tamamına ilişkin yapılan güvenirlik analizi sonucunda Cronbach's alfa değeri %90,0 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu değere bakılarak ölçeğin oldukça güvenilir olduğu söylenebilir.

Madde- toplam korelasyonları incelendiğinde 0,894 ile 0,901 arasında değişen değerler aldığı gözlenmiştir.

Ayrıca güvenirliği düşüren ve analiz dışı bırakılması gereken bir maddeye rastlanmamıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, çalışma evreni olarak seçilen Türkiye’deki Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinden anket yoluyla elde edilen veriler, araştırma problemleri yönünden ele alınarak yorumlanmıştır.

4.1. Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin cinsiyet, yaş, medeni durum, yöneticilik süresi ve görev yapılan okuldaki çalışma süresi özellikleri ele alınmıştır.

4.1.1. Cinsiyet

TABLO 4

Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

	n	%
Erkek	117	100,0

Araştırmada yer alan katılımcılar cinsiyet dağılımları bakımından incelendiğinde tamamının “erkek” katılımcılardan oluştuğu görülmektedir. Ülkemizdeki Yatılı İlköğretim Bölge Okul müdürlerinin tamamının “erkek” olması, bu konuda kadınlar-erkekler arasında büyük bir eşitsizliğin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu tür okullarda “kadın” eğitimcilere okul müdürü olarak görev verilmemesi dikkat çekicidir.

4.1.2. Yaş

TABLO 5

Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

	n	%
25 ve altı	6	5,1
26-35	33	28,2
36-45	37	31,6
46-55	37	31,6
55 ve üstü	4	3,4
Toplam	117	100,0

Katılımcıların %5,1'i 25 yaş altı, %28,2'si 26-35 , %31,6'sı 36-45, %31,6'sı 46-55 ve % 3,4'ü 55 ve üzeri yaş aralığındadır.

Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında görevli okul müdürlerinin yaşları incelendiğinde okul müdürlerinin genellikle “36-45” ve “46-55” yaşları arasında oldukları görülmektedir. “25 ve altı” ve “55 ve üstü” yaş aralıklarında okul müdür sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu noktada, öğretmenlik mesleğine yeni başlamış öğretmenlerin bu okullarda okul müdürü olarak görevlendirilme oranının oldukça az olup, diğer taraftan daha kıdemli eğitimcilerin (özellikle 35 yaş ve üstü) oranının yüksek olmasının nedeninin deneyim diğer bir deyişle tecrübe olduğunu söylemek mümkündür.

4.1.3. Medeni durum

TABLO 6

Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Dağılımı

	n	%
Evli	108	92,3
Bekar	9	7,7
Toplam	117	100,0

Katılımcıların %92,3'ü evli, %7,7'si bekindir.

4.1.4. Yöneticilik süresi

TABLO 7

Katılımcıların Yöneticilik Süresine Göre Dağılımı

	n	%
5 yıl ve altı	25	21,4
6-9	32	27,4
10-15	28	23,9
16-21	20	17,1
22 ve üstü	12	10,3
Toplam	117	100,0

Katılımcılar yöneticilik süreleri bakımından incelendiğinde, %21,4'ü 5 yıl ve altı, %27,4'ü 6-9 yıl , %23,9'u 10-15 yıl, %17,1'i 16-21 yıl ve %10,3'ü ise 22 yıl ve üzeri yöneticilik süresine sahiptir.

Çalışmaya katılan Yatılı İlköğretim Bölge Okul müdürlerinin yöneticilik süreleri incelendiğinde, en fazla orana sahip aralıkların “6-9 yıl” ve “10-15 yıl” olduğunu görmekteyiz. En az orana sahip aralıkların ise “16-21 yıl” ve “22 ve üstü” olduğunu görmekteyiz.

4.1.5. Görev yapılan okuldaki çalışma süresi

TABLO 8

Katılımcıların Görev Yapılan Okuldaki Çalışma Süresine Göre Dağılımı

	N	%
3 yıl ve az	29	24,8
4-8	40	34,2
9-13	28	23,9
14-18	9	7,7
18 ve üstü	11	9,4
Toplam	117	100,0

Katılımcıların % 24,8'i bağlı buldukları okulda 3 yıl ve daha az çalışma süresine sahipken, %34,2'si 4-8 yıl ,%23,9'u 9-13 yıl ,%7,7'si 14-18 yıl ve %9,4'ü 18 yıldan daha fazla çalışma sürelerine sahiptirler.

Görev yapılan okuldaki çalışma süreleri incelendiğinde, en fazla orana sahip aralıkların “3 yıl ve az” ve “4-8 yıl” olduğunu görmekteyiz. En az orana sahip aralıkların ise “14-18” ve “18 ve üstü” olduğunu görmekteyiz.

Yine tablo incelendiğinde katılımcıların %17,1'nin 14 yıl ve daha fazla süredir bu okullarda çalıştığını görmekteyiz. Bu noktada, kırsal kesimlerde bulunan bu okullarda, öğretmenlerin çok uzun süre çalışmak arzusunda olmadığı kanısına varılabilir.

4.2. Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin Acil Durum Yönetimi Aşamalarına İlişkin Yeterlik Düzeyleri

4.2.1. “Hazırlıklı Olma” Aşamasına İlişkin Yeterlik Düzeyi

Tablo 9 incelendiğinde, en fazla yeterlik ortalamasına sahip olan yargıların “Okul personelinin acil durumlarda kullanılacak tahliye yollarını bilmesini sağlayabilme ($\bar{X}=4,25$)”, “Acil durum yönetimi konusunda tatbikat yapılmasını sağlayabilme ($\bar{X}=3,92$)”, “Acil durum yönetimi konusunda “istekli olan” personelin bu süreçte etkin rol üstlenmesini sağlayabilme (3,92)”, “Okuldaki elektrik, su ve ısıtma sistemleri hakkında okul personelinin bilgilendirilmesini sağlayabilme (3,92)” olduğu görülmektedir.

En düşük yeterlik ortalamasına ise “Acil durumlarda kullanılmak üzere bir güvenlik odasının her zaman hazır tutulmasını sağlayabilme ($\bar{X}=2,74$)”, “Okulda, acil durumlarda kullanılmak üzere su, gıda, battaniye vb. ürünleri stoklanmasını sağlayabilme ($\bar{X}=3,32$)” ve “Acil durum yönetimi konusunda görev alacak kişilerin bu konuda eğitilmesi olanağını yaratabilme ($\bar{X}=3,35$)” yargıları sahiptir.

Hazırlıklı olma aşamasına ilişkin maddelerden en yüksek ve en düşük yeterlik ortalamasına sahip olanları incelendiğinde okul müdürlerinin teorik anlamda acil durumlara hazırlık yaptıkları ancak; uygulama konusunda aynı hassasiyeti göstermedikleri söylenebilir. En düşük ortalamaya sahip olan maddeler değerlendirildiğinde, bu maddelerin daha çok ekonomik sebeplerle düşük olduğu kanısına varılabilir. En yüksek ortalamaya sahip maddeler değerlendirildiğinde, bu maddelerin okullarda “Sosyal Kulüpler” adı altında uygulanmakta olan “Sivil Savunma Kulübünün” etkinlikleri olduğu görülmektedir. Kulüp etkinliklerinin yönetmeliklerle zorunlu hale getirilmiş olmasının, bu maddelerin yüksek ortalamaya sahip olmasında büyük bir etken olduğu düşüncesi savunulabilir.

TABLO 9

Katılımcıların “Hazırlıklı Olma” Aşamasına İlişkin Yeterlikleri

Yargılar	Hiçbir zaman		Çok seyrek		Ara sıra		Çoğu zaman		Her zaman		Ortalama	Düzye
	N	%	N	%	N	%	N	%	n	%		
Madde 1	2	1,7	1 2	10, 3	1 4	12, 0	5 5	47, 0	3 4	29, 1	3,91	Çoğu zaman
Madde 2	1	0,9	9	7,7	2 7	23, 1	4 2	35, 9	3 8	32, 5	3,91	Çoğu zaman
Madde 3	2	1,7	1 1	9,4	2 7	23, 1	5 2	44, 4	2 5	21, 4	3,74	Çoğu zaman
Madde 4	8	6,8	1 5	12, 8	3 7	31, 6	4 1	35, 0	1 6	13, 7	3,35	Çoğu zaman
Madde 5	2	1,7	1 0	8,5	2 2	18, 8	4 4	37, 6	3 9	33, 3	3,92	Çoğu zaman
Madde 6	3	2,6	6	5,1	2 6	22, 2	4 4	37, 6	3 8	32, 5	3,92	Çoğu zaman
Madde 7	5	4,3	3	2,6	2 8	23, 9	4 1	35, 0	4 0	34, 2	3,92	Çoğu zaman
Madde 8	2 7	23, 1	2 3	19, 7	3 0	25, 6	2 7	23, 1	1 0	8,5	2,74	Ara sıra
Madde 9	1 7	14, 5	2 0	17, 1	2 4	20, 5	2 0	17, 1	3 6	30, 8	3,32	Çoğu zaman
Madde 10	2	1,7	8	6,8	1 1	9,4	3 9	33, 3	5 7	48, 7	4,25	Her zaman
Ortalama											3,69	Çoğu zaman

4.2.2. “Azaltma/Önleme” Aşamasına İlişkin Yeterlik Düzeyi

TABLO 10
Katılımcıların “Azaltma/önleme” Aşamasına İlişkin Yeterlikleri

Yargılar	Hiçbir zaman		Çok seyrek		Ara sıra		Çoğu zaman		Her zaman		Ortalama	Düzey
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Madde 11	16	13,7	22	18,8	25	21,4	23	19,7	31	26,5	3,26	Çoğu zaman
Madde 12	3	2,6	2	1,7	2	1,7	40	34,2	70	59,8	4,47	Her zaman
Madde 13	19	16,2	31	26,5	26	22,2	28	23,9	13	11,1	2,87	Ara sıra
Madde 14	-	-	-	-	11	9,4	43	36,8	63	53,8	4,44	Her zaman
Madde 15	6	5,1	12	10,3	21	17,9	40	34,2	38	32,5	3,78	Çoğu zaman
Madde 16	3	2,6	2	1,7	9	7,7	34	29,1	69	59,0	4,40	Her zaman
Madde 17	15	12,8	12	10,3	26	22,2	38	32,5	26	22,2	3,41	Çoğu zaman
Madde 18	37	31,6	21	17,9	9	7,7	21	17,9	29	24,8	2,86	Ara sıra
Madde 19	6	5,1	3	2,6	16	13,7	37	31,6	55	47,0	4,12	Çoğu zaman
Madde 20	1	0,9	9	7,7	8	6,8	58	49,6	41	35,0	4,10	Çoğu zaman
Ortalama											3,77	Çoğu zaman

Azaltma/önleme aşamasına ilişkin maddeler incelendiğinde, en fazla yeterlik ortalamasına sahip olan yargıların “Okuldaki sınıf ve yatakhanelerdeki pencere ve kapıların düzenli olarak tamir edilmesini sağlayabilme ($\bar{X}=4,47$)”, “Okula ait dokümanların güvenli yerlerde saklanmasını sağlayabilme ($\bar{X}=4,44$)”, ve “Okulun içinde bulunduğu bölgedeki itfaiye, ambulans ve güvenlik güçleriyle gerekli durumlarda ivedilikle iletişim kurabilme ($\bar{X}=4,40$)” olduğu görülmektedir.

Azaltma/önleme aşamasına ilişkin maddeler incelendiğinde, en düşük yeterlik ortalamasına “Okul güvenliğini artırma adına okulda sürekli bir güvenlik görevlisinin bulunmasını sağlayabilme ($\bar{X}=2,86$)”, “Acil durum yönetimi konusunda velilerin etkin rol üstlenmesini sağlayabilme ($\bar{X}=2,87$)” ve “Okuldaki kütüphane, sınıf, yatakhane gibi öğrencilerin toplu halde buldukları alanlardaki dolap, raf gibi araçların duvara sabitlenmesini sağlayabilme ($\bar{X}=3,26$)” yargıları sahiptir.

Azaltma/önleme aşamasına ilişkin en fazla yeterlik oranına sahip maddeler incelendiğinde, “Okula ait dokümanların güvenli yerlerde saklanmasını sağlayabilme” maddesinin yüksek ortalamaya sahip olması bu maddenin kanuni bir zorunluluk olması sebebiyle şaşırtıcı değildir. “Okuldaki sınıf ve yatakhanelerdeki pencere ve kapıların düzenli olarak tamir edilmesini sağlayabilme” maddesi ise okul müdürlerinin temel sorumluluklarından birisi olması dolayısıyla olağan karşılanmalıdır.

Azaltma/önleme aşamasına ilişkin en düşük yeterlik oranına sahip maddeler incelendiğinde, “Okulda sürekli bir güvenlik görevlisinin bulunmasını sağlayabilme” maddesinin anketin tamamında da en düşük ortalamaya sahip iki maddeden birisi olduğu göze çarpmaktadır. Bu yargı, her ne kadar okul müdürlerinin yeterliği açısından en düşük ortalamaya sahip olsa da, bunu sadece okul müdürlerinin eksikliği olarak değerlendirmek yanlış olacaktır. Bakanlığın bu konuda yasal bir düzenleme yapması sorunun çözümü ve okul güvenliğinin artırılması adına önemli bir rol oynayabilir. Azaltma/önleme aşamasına ilişkin maddelerden en az ortalamaya sahip bir diğer madde olan “Acil durum yönetimi konusunda velilerin etkin rol üstlenmesini sağlayabilme” konusunda yaşanan sıkıntının tek sorumlusu olarak okul müdürleri görülmemelidir. Yatılı ilköğretim bölge okullarının yatılı ve kırsal kesimde olması, bu tür okulların sadece velilerle değil, toplum hatta medya ile ilişkilerinin zayıflamasına sebep olabilmektedir. Bu aşamaya ilişkin en düşük orana sahip yeterliklerden üçüncüsü olan “Okuldaki kütüphane, sınıf, yatakhane gibi öğrencilerin toplu halde buldukları alanlardaki dolap, raf gibi araçların duvara

sabitlenmesini sağlayabilme” maddesi oldukça düşündürücüdür. Ülkemiz gibi deprem, sel vb. felaketlerin yaşanma riski yüksek olan ülkemizde, rafların, dolapların sabitlenmesi gibi basit önlemlerin yeterli düzeyde alınamayışı kaygı vericidir. Araştırmanın birinci deprem bölgesi yani deprem olma olasılığı en yüksek olan yerlerde gerçekleştirildiği düşünülürse, doğal afetlere ne denli hazırlıksız olduğumuz ortaya çıkmaktadır.

4.2.3. “Müdahale” Aşamasına İlişkin Yeterlik Düzeyi

TABLO 11

Katılımcıların “Müdahale” Aşamasına İlişkin Yeterlikleri

Yargılar	Hiçbir zaman		Çok seyrek		Ara sıra		Çoğu zaman		Her zaman		Ortalama	Düzye
	N	%	N	%	n	%	N	%	N	%		
Madde 21	-	-	3	2,6	4	3,4	4	39,6	6	54,7	4,46	Her zaman
Madde 22	-	-	2	1,7	1	14,7	5	43,1	4	40,7	4,22	Çoğu zaman
Madde 23	-	-	4	3,4	1	14,7	6	54,4	3	27,2	4,05	Çoğu zaman
Madde 24	3	2,6	1	9,4	2	17,1	5	43,6	3	26,5	3,82	Çoğu zaman
Madde 25	1	0,9	1	8,5	2	20,4	4	35,1	4	35,0	3,94	Çoğu zaman
Madde 26	1	0,9	6	5,1	1	12,4	3	28,3	6	53,8	4,29	Her zaman
Madde 27	1	0,9	4	3,4	1	12,4	4	36,8	5	47,5	4,25	Her zaman
Madde 28	2	1,7	1	9,4	1	16,9	4	40,7	3	32,8	3,92	Çoğu zaman
Madde 29	-	-	-	-	1	,9	4	37,4	7	61,2	4,60	Her zaman
Madde 30	-	-	1	,9	3	2,6	5	42,0	6	53,7	4,49	Her zaman
Ortalama											4,20	Çoğu zaman

Müdahale aşamasına ilişkin maddeler incelendiğinde, en fazla yeterlik ortalamasına sahip olan yargıların “Acil durum esnasında okul yöneticisi olarak lider rolünü üstlenebilme ($\bar{X}=4,60$)”, “Yaşanılan bir acil durum esnasında gerekiyorsa okulu mümkün olduğunca çabuk boşaltabilme ($\bar{X}=4,49$)” ve “Okulda yaşanan herhangi bir acil duruma müdahalede mümkün olduğunca çabuk karar verebilme ($\bar{X}=4,49$)” olduğu görülmektedir. Bu maddeler okul yöneticilerinin kendilerini “lider” rolünde gördüklerini, acil durumlarda gerekli kararları alabilecek yeterli bilgi, beceri ve kapasiteye sahip olarak değerlendirdiklerini göstermektedir.

Müdahale aşamasına ilişkin en düşük yeterlik ortalamasına ise “Herhangi bir acil durum konusunda, öğrenci velilerini ve ilgilileri ivedilikle bilgilendirebilme ($\bar{X}=3,82$)”, “Yaşanılan bir acil duruma müdahale esnasında yapılanların kayıt altına alınmasını sağlayabilme ($\bar{X}=3,92$)” ve “Yaşanılan acil durumla ilgili çıkabilecek söylentileri önleyici önlemler alabilme ($\bar{X}=3,94$)” yargıları sahiptir. Okul müdürlerine kendi yeterliklerini değerlendirme fırsatı sunan bu ankette, bu üç maddenin düşük ortalamaya sahip olması okul müdürlerinin acil durum planlamasına gereken önemi göstermedikleri şeklinde yorumlanabilir. Çünkü kapsamlı ve okulun ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran bir acil durum yönetim planında yapılanları kayıt altına alacak ve öğrenci velilerini ve ilgilileri bilgilendirecek personel önceden belirlenmiş olmalıdır. Bu iki maddede sıkıntı yaşanması, acil durum planlamasının gereği gibi yapılmadığı ya da yapılsa da gereği gibi uygulanmadığı şeklinde yorumlanabilir.

4.2.4. “İyileştirme” Aşamasına İlişkin Yeterlik Düzeyi

Tablo 13 incelendiğinde, en fazla yeterlik ortalamasına sahip olan yargıların “Yaşanılan acil durum sonrası okul yönetiminin halkla olan ilişkisini sağlıklı bir şekilde sürdürebilme ($\bar{X}=4,29$)”, “Yaşanılan herhangi bir acil durum nedeniyle eğitimleri sekteye uğrayan öğrencilere telafi programları düzenleyebilme ($\bar{X}=4,28$)” ve “Herhangi bir acil durum sonrası okulu mümkün olan en kısa sürede normal

yaşantısına döndürebilme ($\bar{X}=4,27$)” olduğu görülmektedir. Bu maddelere verilen cevaplar her ne kadar olumlu olsa da bu eylemlerin nasıl gerçekleştirildiği çok önemlidir. Öğrenci telafi programları ya da halkla ilişkiler konusunda uygulamaların var olması istenilen sonuçların elde edilmesi için yeterli olmayabilir. Amaçlanan hedeflere ulaşılabilmesi için bazı temel koşulların gerçekleşmesi gerekmektedir. Örneğin; halkla ilişkiyi sağlıklı bir şekilde sürdürebilmek için okul adına düzenli bilgi aktarımını sağlayacak bir personelin bulundurulması, okul internet sitesinin düzenli olarak güncellenmesi gibi...

İyileştirme aşamasına ilişkin maddeler incelendiğinde, en düşük yeterlik ortalamasına sahip maddeler olarak “Yaşanılan acil durumların yıldönümlerinin amaca uygun bir şekilde anılmasını sağlayabilme ($\bar{X}=3,59$)”, “Acil durum sonrası yapılan iyileştirme çalışmalarını, ileriki süreçte yaşanabilecek acil durumlarda kullanılacak stratejilere temel teşkil edecek şekilde değerlendirebilme ($\bar{X}=3,94$)”, “Okulun, yaşanılan acil durumun izlerinden kurtulması amacıyla, içinde bulunduğu bölgedeki ilgili kuruluşlarla ortak çalışmalarda bulunmasını sağlayabilme ($\bar{X}=3,94$)”, “Okul yöneticisi olarak, okulda yaşanılan acil durumdan etkilenen öğrencilere ve öğrenci velilerine içinde buldukları olumsuz durumlarla(travma, stres gibi) baş etme becerilerini kazandırabilme ($\bar{X}=3,94$)” yargıları ön plana çıkmıştır.

İyileştirme aşamasına ilişkin en düşük ortalamaya sahip maddeler incelendiğinde, bu maddelerin tamamının planlama gerektiren eylemler olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu tür eylemlerin acil durumlarla mücadelede etkin bir şekilde uygulanabilmesi iyi bir planlama ve grup çalışmasını gerekli kılar.

En düşük ortalamaya sahip maddelerden birisi olan “Okul müdürlerinin olumsuz durumlarla (travma, stres) baş etme becerilerini kazandırabilme” konusunda yaşanılan sıkıntının temelinde Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında okul rehber öğretmeninin olmayışı ya da yetersiz sayıda oluşu gerçeği yattığını da belirtmek mümkündür.

TABLO 12

Katılımcıların “İyileştirme” Aşamasına İlişkin Yeterlikleri

Yargılar	Hiçbir zaman		Çok seyrek		Ara sıra		Çoğu zaman		Her zaman		Ortalama	Düzye
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Madde 31	-	-	-	-	11	9,4	63	53,8	43	36,8	4,27	Her zaman
Madde 32	2	1,7	19	16,2	28	23,9	43	36,8	25	21,4	3,59	Çoğu zaman
Madde 33	1	0,9	10	8,5	18	15,4	52	44,4	35	29,9	4,28	Her zaman
Madde 34	-	-	6	5,1	22	18,8	61	52,1	28	23,9	3,94	Çoğu zaman
Madde 35	2	1,7	8	6,8	19	16,2	53	45,3	35	29,9	3,94	Çoğu zaman
Madde 36	1	0,9	6	5,1	14	12,0	38	32,5	58	49,6	4,25	Her zaman
Madde 37	-	-	5	4,3	8	6,8	57	48,7	47	40,2	4,25	Her zaman
Madde 38	-	-	12	10,3	19	16,2	49	41,9	37	31,6	3,94	Çoğu zaman
Madde 39	-	-	3	2,6	15	12,8	44	37,6	55	47,0	4,29	Her zaman
Madde 40	2	1,7	5	4,3	14	12,0	46	39,3	50	42,7	4,17	Çoğu zaman
Ortalama											4,09	Çoğu zaman

4.3. Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin Acil Durum ve Alt Boyutlarına İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Belirlenmesi

Söz konusu yeterlik düzeylerinin belirlenmesi amacı ile, acil durum ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin ölçek ortalamaları hesaplanmış ve aşağıdaki tabloda verilmiştir.

TABLO 13**Katılımcıların Acil Durum ve Alt Boyutlarına İlişkin Yeterlikleri**

	Ortalama	Standart sapma
Hazırlıklı olma	3,6974	0,73642
Azaltma önleme	3,7744	0,57867
Müdahale	4,2085	0,50490
İyileştirme	4,0624	0,59982
Acil durum yeterliliği	3,9357	0,50434

Ortalamalar incelendiğinde, yeterlik düzeyi en yüksek olan konunun “müdahale” olduğu görülmektedir. Bu durum acil durum yönetiminin ülkemiz açısından müdahale odaklı olduğunu teyit eder durumdadır.

İkinci sırada “iyileştirme” yer alırken, “genel acil durum yeterliliği” 3., “azaltma önleme” 4. ve “hazırlıklı olma” konusu yeterlik düzeyi bakımından son sırada yer almaktadır.

Likert ölçeğe ilişkin kategorilere göre bakıldığında ise okul müdürleri yukarıda belirtilen 5 konunun hepsinde ortalama olarak “çoğu zaman” yanıtını vermişlerdir.

4.4. Hipotez testleri

4.4.1. Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin Acil Durum Yeterlik Düzeyleri ile Mesleki Kıdemleri Arasındaki İlişki

Test edilecek hipotez:

H0: Farklı mesleki kıdem sürelerine sahip okul müdürleri arasında, acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H1: Farklı mesleki kıdem sürelerine sahip okul müdürleri arasında, acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır.

Söz konusu hipotezin testi için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

TABLO 14

Katılımcıların Acil Durum Yeterlik Seviyelerinin Mesleki Kıdem ile Karşılaştırması

	N	Ortalama	Standart sapma	F	P
3 yıl ve az	29	3,8948	0,54385	1,033	0,394
4-8	40	3,8513	0,53774		
9-13	28	3,9723	0,45493		
14-18	9	4,0556	0,18824		
18 ve üstü	11	4,1591	0,55003		
Total	117	3,9357	0,50434		

Yapılan varyans analizi sonucunda F değeri 1,033 ve anlamlılık değeri 0,394 olarak hesaplanmıştır. ($p > 0,05$) Bu durumda H_0 hipotezi kabul edilir. Yani farklı mesleki kıdem sürelerine sahip okul müdürleri arasında, acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur sonucuna varılır. ($\alpha = 0,05$)

4.4.2. Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin Acil Durum Yeterlik Düzeyleri ile Yöneticilik Kıdemleri Arasındaki İlişki

Test edilecek hipotez:

H₀: Farklı yöneticilik kıdem sürelerine sahip okul müdürleri arasında, acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H₁: Farklı yöneticilik kıdem sürelerine sahip okul müdürleri arasında, acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır.

Söz konusu hipotezin testi için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

TABLO 15

Katılımcıların Acil Durum Yeterlik Seviyelerinin Yöneticilik Kıdemi ile Karşılaştırması

	N	Ortalama	Standart sapma	F	P
5 yıl ve altı	25	3,6560	0,48425	3,311	0,013
6-9	32	3,9578	0,53677		
10-15	28	3,9446	0,38654		
16-21	20	4,1113	0,51283		
22 ve üstü	12	4,1458	0,50406		
Total	117	3,9357	0,50434		

Yapılan varyans analizi sonucunda F değeri 3,311 ve anlamlılık değeri 0,013 olarak hesaplanmıştır. ($p < 0,05$) Bu durumda H_0 hipotezi reddedilir. Yani farklı yöneticilik kıdem sürelerine sahip okul müdürleri arasında, acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır sonucuna varılır. ($\alpha = 0,05$)

Söz konusu farklılığın nedenini belirlemek amacı ile farklı kıdem grupları arasında Tukey testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır.

Tablo 17' görüldüğü gibi,

5 yıl ve daha az kıdem süresine sahip yöneticilerin acil durum yeterlik düzeyleri, kıdem yılı 16 yıl ve üzeri olan yöneticilere göre daha düşüktür. Bu duruma bakarak, acil durum yeterlik düzeylerinin tecrübeye doğru orantılı olduğunu ve acil durum yönetiminde tecrübenin önemli bir rol oynadığını söylemek mümkündür.

TABLO 16

Katılımcıların Acil Durum Yeterlik Seviyelerinin Yöneticilik Kıdemi ile Çoklu Karşılaştırması

(I) Kıdem	(J) Kıdem	Ortalama fark (I-J)	P
5 yıl ve altı	6-9	-0,30181	0,143
	10-15	-0,28864	0,202
	16-21	-0,45525(*)	0,019
	22 ve üstü	-0,48983(*)	0,038
6-9	5 yıl ve altı	0,30181	0,143
	10-15	0,01317	1,000
	16-21	-0,15344	0,801
	22 ve üstü	-0,18802	0,783
10-15	5 yıl ve altı	0,28864	0,202
	6-9	-0,01317	1,000
	16-21	-0,16661	0,767
	22 ve üstü	-0,20119	0,751
16-21	5 yıl ve altı	0,45525(*)	0,019
	6-9	0,15344	0,801
	10-15	0,16661	0,767
	22 ve üstü	-0,03458	1,000
22 ve üstü	5 yıl ve altı	0,48983(*)	0,038
	6-9	0,18802	0,783
	10-15	0,20119	0,751
	16-21	0,03458	1,000

4.4.3. Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin Acil Durum Yeterlik Düzeyleri ile Yaş Arasındaki İlişki

Test edilecek hipotez:

H0: Farklı yaş gruplarındaki okul müdürleri arasında, acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H1: Farklı yaş gruplarındaki okul müdürleri arasında, acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır.

Söz konusu hipotezin testi için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

TABLO 17

Katılımcıların Acil Durum Yeterlik Seviyelerinin Yaş ile Karşılaştırması

	N	Ortalama	Standart sapma	F	p
25 ve altı	6	3,7625	0,56894	0,823	0,513
26-35	33	3,8462	0,53393		
36-45	37	3,9892	0,47432		
46-55	37	3,9622	0,51964		
55 ve üstü	4	4,1938	0,18414		
Total	117	3,9357	0,50434		

Yapılan varyans analizi sonucunda F değeri 0,823 ve anlamlılık değeri 0,513 olarak hesaplanmıştır. ($p > 0,05$) Bu durumda H_0 hipotezi kabul edilir. Yani farklı yaş gruplarındaki okul müdürleri arasında, acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur sonucuna varılır. ($\alpha = 0,05$)

4.4.4. Birinci Deprem Bölgesi YİBO Müdürlerinin Acil Durum Yeterlik Düzeyleri ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Test edilecek hipotez:

H₀: Evli ve bekar okul müdürleri arasında, acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H₁: Evli ve bekar okul müdürleri arasında, acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır.

Söz konusu hipotezin testi için bağımsız örneklem t testi yapılmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

TABLO 18

Katılımcıların Acil Durum Yeterlik Seviyelerinin Medeni Durum ile Karşılaştırması

	N	Ortalama	Standart sapma	T	P
Evli	108	3,9384	,50342	0,203	0,840
Bekar	9	3,9028	,54521		

Yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda t değeri 0,203 ve anlamlılık değeri 0,840 olarak hesaplanmıştır. ($p > 0,05$) Bu durumda H_0 hipotezi kabul edilir. Yani evli ve bekar okul müdürleri arasında, acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur sonucuna varılır. ($\alpha = 0,05$)

4.4.5. Acil Durum Yönetimine İlişkin Karşılaşılan Sorunlar

Tablo 19 incelendiğinde, okul müdürlerinin “Yatılı ilköğretim okul müdürü olarak acil durum yönetimi konusunda yaşadığınız sorunlar nelerdir, lütfen örneklerle açıklayınız.” sorusuna dört başlık altında cevap verdikleri görülmektedir. Bunlar; personel konusunda yaşanan sorunlar, araç-gereç/malzeme konusunda yaşanan sorunlar, okulun fiziksel durumuna ilişkin yaşanan sorunlar ve diğer sorunlardır. 66 YİBO müdürü tarafından verilen cevaplar değerlendirildiğinde iki madde ön plana çıkmaktadır. Bunlar; “il ve ilçe merkezine uzaklık okulumuzun güvenliğini etkilemektedir.” ve “acil durum yönetimi konusunda okul personelinin eğitimden geçirilmemiş olması.” Yaşanılan bu iki sorundan ilki olan “il ve ilçe merkezine uzaklık okulumuzun güvenliğini etkilemektedir.” ifadesi YİBO’ların kırsal kesimlerde açılmış okullar olması dolayısıyla şaşırtıcı gözükmemektedir. Ancak herhangi bir acil durum esnasında ilk yardımın (sağlık personeli, güvenlik

güçleri) en zor ve en geç ulaştığı kurumlar olan YİBO'larda görev yapmakta olan okul personelinin bu konuda deneyimsiz, bilgisiz ve eğitimden geçirilmemiş olması oldukça düşündürücüdür.

TABLO 19

Katılımcıların Okullarda Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri

Okullarda Karşılaşılan Sorunlara ilişkin YİBO müdürlerinin görüşleri			
Personel konusunda yaşanan sorunlar	Araç-gereç/ Malzeme konusunda yaşanan sorunlar	Okulun fiziksel durumuna ilişkin yaşanan sorunlar	Diğer sorunlar
<ul style="list-style-type: none"> • Gece bekçisinin ve güvenlik görevlisinin olmaması(16) • Acil durum yönetimi konusunda uzman personelin olmaması(11) • Kalorifer görevlisinin olmaması(9) • Teknisyenin olmaması(6) • İlk yardım ekibinin olmaması(5) • Aşçının olmaması(4) 	<ul style="list-style-type: none"> • Resmi araç bulunmaması (11) • Telsiz ve kamera olmaması(9) • Siren sisteminin olmaması(8) • Yangın merdivenin olmaması(4) 	<ul style="list-style-type: none"> • Okulun bina olarak güçlü ve dayanıklı olmaması(15) • Okulun ihata duvarlarının olmaması(6) • Sığınak olmaması(3) 	<ul style="list-style-type: none"> • Acil durum yönetimi konusunda okul personelinin eğitimden geçirilmemiş olması(29) • İl ve ilçe merkezine uzaklık(26) • Okul-veli iletişimde kopukluk yaşanması(17) • Maddi konularda yaşanan sıkıntılar(11)

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, anket uygulamasından elde edilen bulguların kısa özetine, bu bulgulara ilişkin genel değerlendirmelere ve yorumlara, ayrıca bu değerlendirme ve bulgulara dayalı geliştirilen önerilere yer verilmektedir.

5.1. Sonuçlar

Bu başlık altında, araştırma sonucunda elde edilen bulgular kısaca özetlenecek ve değerlendirilecektir. Araştırmada, yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterliklerine ne oranda sahip oldukları kendi görüşlerine ve algılarına dayalı olarak incelenmiş, okul müdürlerinin acil durum yeterlik oranlarıyla yaş, cinsiyet, medeni durum, yöneticilik süresi, görev yapılan okuldaki çalışma süresi arasında ilişki olup olmadığı saptanmıştır.

Anket sonuçlarına göre, yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin tamamı erkektir. Bu durum, eğitim camiası içerisindeki kadın öğretmenlerin yatılı ilköğretim bölge okullarının yöneticiliklerinde ne denli göz ardı edildiğini ortaya koyması açısından büyük önem taşımaktadır. Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin yaşlarına göre dağılımda ise en fazla yoğunluğun 36-45 ve 46-55 yaş aralıklarında olduğu görülmektedir. En az yoğunluğa sahip yaş aralığı ise 55 ve üstü yaş aralığıdır. Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin medeni durumları incelendiğinde %92,3'ünün evli olduğunu görmekteyiz. Okul müdürlerinin yöneticilik süreleri değerlendirildiğinde homojen bir dağılım göze çarpmaktadır. Yöneticilik süresi açısından en fazla orana sahip aralık 6-9 yıl (%27,4) iken en az orana sahip aralık 22 yıl ve üstü (%10,3) aralığıdır. Görev yapılan okuldaki çalışma süreleri incelendiğinde en fazla orana sahip aralığın 4-8 yıl (%34,2) aralığı olduğu, en az orana sahip aralığın ise 14-18 yıl (%7,7) aralığı olduğu görülmektedir.

Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterliklerinin saptanması amacıyla yapılan bu tez çalışmasında, yatılı ilköğretim bölge okul

müdürlerine 4 bölüm ve 40 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Hazırlana anketin her bir bölümü acil durum yönetiminin her bir aşamasına ait soruları kapsamaktadır. Yapılan anket çalışmasının her bir bölümünden elde edilen verilere göre şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Acil durum yönetiminin ilk aşaması olan “hazırlıklı olma” aşamasına ilişkin verilen cevapların ortalaması 3,69 olarak saptanmıştır. Okul müdürleri bu konudaki yeterliklerini “çoğu zaman” düzeyinde yeterli görmektedir. Bu aşamada yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin en az yeterliğe sahip oldukları madde olarak “acil durumlarda kullanılmak üzere bir güvenlik odasının her zaman hazır tutulmasını sağlayabilme ($\bar{X} = 2,74$)” maddesi ön plana çıkmıştır. Yine okul müdürlerinin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, okul müdürlerinin kendilerini en yeterli gördükleri madde olarak “okul personelinin acil durumlarda kullanılacak tahliye yollarını bilmesini sağlayabilme ($\bar{X} = 4,25$)” maddesi ön plana çıkmıştır.

Acil durum yönetiminin ikinci aşaması olan “azaltma/önleme” aşamasına ilişkin verilen cevapların ortalaması 3,77 olarak saptanmıştır. Okul müdürleri bu konudaki yeterliklerini “çoğu zaman” düzeyinde yeterli görmektedir. Bu aşamada yatılı ilköğretim okul müdürlerinin kendi yeterliklerini en olumsuz gördükleri madde olarak “okul güvenliğini artırma adına okulda sürekli bir güvenlik görevlisinin bulunmasını sağlayabilme ($\bar{X} = 2,86$)” maddesi ön plana çıkmıştır. Bu bölümde, okul müdürlerini kendi yeterliklerini en olumlu değerlendirdikleri madde ise “okuldaki sınıf ve yatakhanelerdeki pencere ve kapıların düzenli olarak tamir edilmesini sağlayabilme ($\bar{X} = 4,47$)” maddesidir.

Acil durum yönetiminin bir diğer aşaması olan “müdahale” aşamasına ilişkin verilen cevapların ortalaması 4,20 olarak saptanmıştır. Okul müdürleri bu konudaki yeterliklerini “çoğu zaman” düzeyinde yeterli görmektedir. Bu aşamada, okul müdürlerinin en düşük orana sahip oldukları yeterlik olarak “herhangi bir acil durum konusunda öğrenci velilerini ve ilgilileri ivedilikle bilgilendirebilme ($\bar{X} = 3,82$)” maddesi saptanmıştır. Bu bölümde en yüksek orana sahip yeterlik ise “acil durum esnasında okul yönetimi olarak lider rolünü üstlenebilme ($\bar{X} = 4,60$)” maddesidir.

Acil durum yönetiminin son aşaması olan “iyileştirme” aşamasına ilişkin verilen cevapların ortalaması 4,09 olarak saptanmıştır. Okul müdürleri bu konudaki yeterliklerini “çoğu zaman” düzeyinde yeterli görmektedir. Bu aşamada yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin en az orana sahip yeterliği olarak “yaşanılan acil durumların yıldönümlerinin amaca uygun bir şekilde anılmasını sağlayabilme ($\bar{X}=3,59$)” maddesi saptanmıştır. İyileştirme aşamasında en fazla orana sahip yeterlik maddesi ise “yaşanılan acil durum sonrası okul yönetiminin halkla olan ilişkisini sağlıklı bir şekilde sürdürebilme ($\bar{X}=4,29$)” maddesidir.

Acil durum yönetiminin 4 aşaması olan “hazırlıklı olma, azaltma/önleme, müdahale ve iyileştirme” aşamalarına ilişkin yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin cevapları incelendiğinde, okul müdürlerinin en fazla yeterliğe sahip oldukları aşama “müdahale (4,60)” aşamasıdır. İkinci sırada “iyileştirme ($\bar{X}=4,09$)”, üçüncü sırada ise “azaltma/önleme ($\bar{X}=3,77$)” aşaması yer almaktadır. Okul müdürlerinin kendi yeterliklerini değerlendirdikleri bu çalışmada, en az ortalamaya sahip aşaması olarak “hazırlıklı olma ($\bar{X}=3,69$)” aşaması saptanmıştır.

Acil durum yönetiminde “hazırlıklı olma” aşamasının en az orana sahip olması, ülkemizde yaşanan acil durumların sebeplerini ve sonuçlarını açıklar niteliktedir. “Hazırlıklı olma” aşaması acil durum yönetiminin diğer üç aşamasının etkililiğini büyük oranda etkilemektedir. İyi bir planlama yapılmasını gerekli kılan “hazırlıklı olma” aşaması, acil durum yönetiminin omurgasını oluşturmaktadır. Çünkü diğer aşamalardaki eylemler, görevler ve görev yapacak kişiler bu aşamada belirlenmektedir.

Acil durum yönetiminin aşamaları doğrusal değil, dairesel bir işleyişe sahiptir. Her bir aşama birbirini olumlu yönde etkiler. Bu dairesel yapı içerisinde, her hangi bir aşamanın etkin bir şekilde işlemeyişi diğer aşamaları da etkileyecek ve sonuç olarak acil durum yönetiminden istenilen verimin alınamamasına yol açacaktır.

Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlik seviyeleri ile mesleki kıdemleri arasındaki farkı gösteren analiz incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Diğer bir deyişle, farklı mesleki kıdem sürelerine sahip

okul müdürleri arasında acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur sonucuna ulaşılmıştır.

Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlik seviyeleri ile yöneticilik kıdemi arasındaki farkı gösteren analiz incelendiğinde, farklı yöneticilik kıdem sürelerine sahip okul müdürleri arasında acil durum yönetimi yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Bu analize göre, “5 yıl ve daha az” kıdem süresine sahip okul yöneticilerinin acil durum yönetimi yeterlikleri “16 yıl ve üzeri” olan yöneticilerinkinden daha düşüktür. Bu analize bakarak, acil durum yönetimi yeterliklerinin tecrübeyle doğru orantılı olduğunu söylemek mümkündür.

Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlik seviyeleri ile yaş arasındaki farkı gösteren analiz incelendiğinde, farklı yaş gruplarındaki okul müdürleri arasında acil durum yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0,05$).

Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlik seviyeleri ile medeni durum arasındaki farkı gösteren analiz incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0,05$). Yani evli ve bekâr okul müdürleri arasında acil durum yeterlik düzeyleri bakımından kayda değer bir fark gözlemlenmemiştir.

Birinci deprem bölgesi yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterlik seviyelerinin saptanmasını amaçlayan bu çalışmadan elde edilen bulgular, günümüz okullarında yaşanan olaylarla tezat oluşturmaktadır. Bir taraftan yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin kendilerini hemen hemen her yönden yeterli gördüklerini belirtmeleri, diğer taraftan okullarımızda yaşanan acil durumlar göz önünde bulundurulduğunda, acil durum yönetimi konusunda sadece bilgisiz, eğitimsiz olduğumuz değil, aynı zamanda bu sürecin önemini de farkında olmadığımız kanısına varılabilir. Acil durumları engellemek her zaman mümkün olmasa da, etkilerini azaltmak mümkündür. Ancak ülkemizdeki okul müdürlerinin kendilerini bu konuda her anlamda olumlu değerlendirmeleri, okullarda her gün yaşanan acil durumların ne kadar önemsendiğinin bir göstergesi niteliğindedir.

5.2. Öneriler

Bu çalışmanın bulgularına dayalı olarak aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- 1) Araştırmada elde verilere göre Türkiye’deki yatılı ilköğretim bölge okullarında kadın öğretmenler müdür olarak görevlendirilmemektedir. Eğitim kadrosu içerisinde önemli ve büyük bir yere sahip olan kadın öğretmenlere bu tür okullarda okul müdürü olarak görev verilmelidir.
- 2) Araştırma bulgularına göre, okul müdürleri ve okul personeli acil durum yönetimi konusunda yeterli bilgiye sahip değildir. Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmen ve yöneticileri bu konuda bilgilendirecek seminer vb. çalışmaları gerçekleştirmelidir.
- 3) Araştırma bulgularına göre, yöneticilik kıdemi acil durum yönetimi yeterliklerini önemli derecede etkilemektedir. Bu sebeple, yatılı ilköğretim bölge okulları gibi acil durumların sık sık yaşanıldığı alanlarda daha fazla yöneticilik kıdemine sahip kişilerin görevlendirilmesi daha uygun olacaktır.
- 4) Araştırma bulgularına göre, yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin en az yeterlik oranına sahip olduğu acil durum yeterlik aşaması “hazırlıklı olma” aşamasıdır. Bu sebeple, eğitim denetçileri ve yetkili kişiler okulların acil durumlara daha hazır hale gelmesi için gerekli tedbirleri almalı ve aksi durumlarda yaptırım yoluna gitmelidirler.
- 5) Araştırma bulgularına göre, yatılı ilköğretim bölge okulları;
 - a)** Okul çevresinde ihata duvarlarının olmayışı, **b)** Acil durumlarda kullanılmak üzere bir güvenlik odasının her zaman hazır tutulmasını sağlayamama, **c)** Acil durumlarda kullanılmak üzere su, gıda, battaniye vb. ürünlerin stoklanmasını sağlayamama,

gibi fiziksel konularda büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu sebeple, bakanlık ve okullar arasında yapılacak ortak çalışmalar ile bu eksiklikler giderilmelidir.

6) Araştırmada okul-veli ilişkisinin oldukça yetersiz olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır. Okul yöneticileri, öğrenci velileriyle ilişkileri geliştirecek planlamaları yapmalı, öğrenci velilerini okulların parçası haline getirmelidirler.

7) Deprem, yangın, sel, zehirlenme, şiddet vb. acil durumların yaşanma olasılığı yüksek olan ülkemizde, amaçları doğrultusunda kırsal kesimlerde kurulmuş olan yatılı ilköğretim bölge okulları, okul personeli içerisinde güvenlik görevlisini barındırmak zorundadır. Okul yöneticilerinin de en çok vurgulamış oldukları bu konuda, yetkili kişi ve kuruluşlar gerekli düzenlemeleri yapmalı, okullara güvenlik görevlisi tahsisi gerçekleştirmelidirler.

8) Yaşanılan acil durumların yıldönümlerinin amaca uygun bir şekilde anılmasının sağlanması ileriki zamanda gerçekleşebilecek olası olayların zararlarını azaltmada önemli rol oynayabilir. Bu sebeple, okul yöneticileri gerçekleştirilmesi güç ve manasız gibi görünen ancak okul adına büyük katkılar sağlayacak bu günleri gerektiği gibi anmalı; öğretmen, öğrenci ve velilerin yaşanılan olaylardan ders çıkarmasını sağlamalıdır.

9) Araştırma bulgularına göre, yatılı ilköğretim bölge okullarının birçoğunda sağlık personeli, şoför, gece bekçisi bulunmamaktadır. Okul güvenliğinin sağlanması adına büyük bir öneme sahip olan bu kişilerin okullara kazandırılması noktasında en büyük görev bakanlık yetkililerine düşmektedir.

Yapılabilecek araştırmalara ilişkin öneriler:

1. Yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yeterliklerinin saptanmasını amaçlayan bu çalışma nicel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu konuda yapılabilecek nitel bir çalışma, acil durum yönetimi gibi önemli bir konunun tüm detaylarıyla ortaya koyulması adına önemli veriler ortaya koyabilir.
2. Bu çalışmanın evrenini yatılı ilköğretim bölge okul müdürleri oluşturmaktadır. Acil durum yönetimi konusunda diğer ilköğretim okullarında, ortaöğretim kurumlarında hatta üniversitelerde yapılabilecek bir

çalışma ülkemizdeki eğitim kurumlarının olası acil durumlara ne denli hazır olduğunun ortaya konulması ve bu konuda gerekli önlemlerin alınması adına önemli bulgular ortaya koyabilir.

3. Acil durum yönetimi konusunda, ülkemizin yasa, yönetmelik ve kanunları incelenerek var olan olumlu ve olumsuz noktalar tespit edilebilir, Avrupa ülkelerindeki acil durum yönetimi uygulamalarının karşılaştırılmalı değerlendirilmesi yapılabilir.
4. Acil durum yönetimi konusunda sadece okul müdürlerinin değil, diğer okul idarecilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin, öğrenci velilerinin, halkın ve hatta yerel yönetimlerin görüşleri alınarak kapsamlı bir acil durum yönetimi programı önerisi geliştirilebilir.
5. Acil durum yönetiminin her bir aşamasına (hazırlıklı olma- azaltma/önleme-müdahale-iyileştirme) ilişkin okul yöneticilerinin yeterliklerinin kendi görüşleri dışında ast ve üst konumdaki kesimlerin görüşlerine dayalı olarak saptanması acil durum yönetimi gibi kapsamlı bir konuda daha gerçekçi ve detaylı sonuçları ortaya koyabilir.

KAYNAKÇA

- Afet İşleri Genel Müdürlüğü (1996) **Deprem Bölgeleri Haritası**
www.bayindirlik.gov.tr
- Akarsu, A., H. (2010) “İngiltere’de İlköğretim Okullarında Acil Durum Yönetimi İlkeleri ve Uygulamaları”, **Yüksek Lisans Tezi**, Muğla Üniversitesi
- Akpınar, B., Aksoy, B. (2003) “Olağan Üstü Haller ve Okul”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:13, Sayı:1, Sayfa:151-158. Elazığ
- Aksoy, H.H.&Aksoy, N. (2003) “Okullarda Krize Müdahale Planlaması”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 36:1-2
http://www.education.ankara.edu.tr/ebfdergi/pdfiler/2003_1-2/37-49.pdf
- Aksu, A. (2009) “Kriz Yönetimi ve Vizyoner Liderlik”, **Journal of Yaşar University**, Volume:4, Number: 15:2435-2450
- Arslan, A. (2009) “Kriz Yönetiminde Liderlik”, **İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi –Türk Dünyası Kırgız-Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi**, Sayı:18
- Atkinson, A. J. (2002) **Resource Guide for Crisis Management in Virginia Schools**, Office of Compensatory Programs, Virginia Department of Education <http://www.doe.virginia.gov/VDOE/Instruction/crisis-.pdf>
- Australian Counter Disaster College (1981) **Post Disaster Management Seminar**, 9–12 November, Mount Macedon
- Bass, R. (2006) “The Impact of School Culture on School Safety: An Analysis of Elementary Schools in Southwestern Metropolitan School District”, **Doctoral Dissertation**, Arizona University

- Batsis, T. (1996) **Crisis Management in Catholic Schools**, National Catholic Educational Association, Washington, DC
- Brown, Mark Anthony. (2000) “Crisis/emergency preparedness planning in a public school in Luzerne County: A case study analysis (Pennsylvania)”, **Doctoral Dissertation**, Temple University
- Bucher, K., T., Manning, M., L. (2005) Creating Safe Schools, **The Clearing House**, Sep/Oct 2005; 79, 1; Academic Research Library, pg. 55
- Burke, M., J. (2008) **Model Emergency Management Plan for Marin County Schools**, Marin County Office of Education
<http://mcoeweb.marin.k12.ca.us/EmerPrep>.
- Caplan, G. (1964) **Principles of preventive psychiatry**, New York: Basic Books
- Carter W. N. (1991) **Disaster Management: A Disaster Manager’s Handbook**, Asian Development Bank, Manila, Philippines, pp.154–209
- Celaya, J.R. (2003) “Students and Parents’ Understanding of School in Relationship to Emergency Crises”, **Doctoral Dissertation**, Arizona University, USA
- Center for Mental Health in Schools at UCLA (2007 Revision) **Violence Prevention and Safe Schools**, Los Angeles, CA: Author <http://smhp.psych.ucla.edu>
- Cooper,R., Beatty, B. (2006) **A Report to Governor Mike Easley, Keeping North Carolina Schools Safe and Secure**, The North Carolina Department of Justice and North Carolina Department of Crime Control and Public Safety
- Cronan, K. (1998) “Foundations of Emergency Management”, **Australian Journal of Emergency Management**, Volume:Autumn Page:20-23

Çelik, K. (2007) **Okullarda Acil Durum Yönetimi**, Ankara: Anı Yayıncılık

Demirtaş, H. (2000) “Kriz Yönetimi”, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi** (Yaz)

Discus, M. (2005/2006) “Emergency Response and Crisis Management”, **A Closer Look Educational Service District 113, Pages:1-12**

Duff,E.,D. (2007), “Evaluation of Crisis Management and Implementation of Employee Training for Emergency Preparedness in a Private College”, **A Dissertation for Doctor of Education**, Nova SouthEastern University

Dwyer, K., Osher, D., and Warger, C. (1998) **Early warning, timely response:A guide to safe schools**, Washington, DC: U.S. Department of Education
http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detail_mini.jsp?nfpb=true&&ERICExtSearch_SearchValue_0=ED418372&ERIC_Search_SearchType_0=no&accno=ED418372

Duke, D. (2002) **Creating Safe Schools for All Children**, Boston: Ally and Bacon

Education Bureau (2005) **School Crisis Management**, Educational Psychology Service School Administration and Support Division www.edb.gov.

Emergency Management Principles and Practices for Healthcare Systems (2006) **The Institute for Crisis, Disaster, and Risk Management (ICDRM) at the George Washington University (GWU); for the Veterans Health Administration (VHA) /US Department of Veterans Affairs (VA)**, Washington, D.C., June <http://www1.va.gov/emshg/>.

FEMA (1996) **Guide for All Hazard Emergency Operations Planning**

FEMA (1998) **Basic Introduction to Mitigation**: Independent Study Course

FEMAA. **Foundations of Emergency Management**

FEMAB. **Emergency Management Guide for Business Industry: A step by step Approach to Emergency Planning, Response, and Recovery for Companies of All Sizes**

FEMAC . **The Emergency Program Manager**

FEMAD. **Special Events Contingency Planning: Chapter 3: Incident Command System**

Florida Department of Education. **Multi Hazard Planning for Florida's Schools, Safe Schools Initiative (prepared by) Office of Safe Schools**

Greater New York Hospital Association (GNYHA) **Effective Emergency Management And Drills** www.gnyha.org/eprc/general/drills_exercises.

Green, D. (2006) "School Crisis Plans in the State of Illionis", **Doctoral Dissertation**, Illinois State University

Jefferson County Public Schools (2000) **Building Manager's Safety Procedures Technical Guide**, Louisville, KY

Kadel, S&Watkins, J.&Follman, J.&Hammond, C. (1999) **Reducing School Violence Building: A Framework for School Safety (Third Edition)** http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detail_mini.jsp?nfpb=true&&ERICExtSearch_SearchValue_0=ED435111&

Kano, M. (2006) "District and School Level Preparedness for Emergencies and Disasters in California. The Effects of Demographic Characteristics, Resources, and Prior Experiences", **A dissertation for Doctor of Public Health**, University of California

Kitsap County Department of Emergency Management (2007) **Kitsap County Comprehensive Emergency Management Planning Guide and Model School Plan** <http://www.kitsapdem.org>

Kramen A. J., Kelley R M & Howard W. T. (1999) **Guide for preventing and responding to school violence**, Alexandria, VA: International Association of Chiefs of Police
<http://www.theiacp.org/documents/pdfs/Publications/schoolviolence2.pdf>

Lee, W. (2002) **Preparing the School Community to Cope With Violence**, In Stevenson, R.G.(ed.) *What will we do? Preparing a School Community to Cope With a Crisis*, Amityville, NY: Baywood Publishing Company

Mac Neil, W., Topping, K. (2007) “Crisis Management in Schools: evidence-based prevention”, **Journal of Educational Enquiry**, Volume:7, No:1, Page:64-94
http://www.literacy.unisa.edu.au/jepapersJEEVol7No1Paper5.pdf4_phase

Memduhoğlu, H.,B., Taşdan, M. (2007) “Okul ve Öğrenci Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme”, **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:3, Sayı: 34 <http://egitim.cu.edu.tr/efdergi/makaleler.asp?sirano=14>

Menacker, J., Weldon, W., & Hurwitz, E. (1990) “Community influences on school crime and violence”, **Urban Education**, 25(1), 68-80

Miller, D.(2004) **Exposing the Errors: An Examination of the Nature of Organizational Crisis in Responding to Crisis: A Rhetorical Approach to Crisis Communication**, Mahwah, NJ, London: Lawrence Erlbaum Associates

Missouri Department of Elementary and Secondary Education and Department of Public Health (1999) **State of Missouri school crisis response plan: a workbook and planning guide for school and community leaders**,

Jefferson City: Missouri Department of Public Safety and Missouri Department of Elementary and Secondary Education

Monahan, W. G. & Herbert, R. H. (1982) **Contemporary Education Administration**, New York: Mc Millan Publishing Co. Inc

National Crime Prevention Council & The Allstate Foundation (2002) **Caregivers' Guide to School Safety and Security**
www.ncpc.org/cms/cmsupload/ncpc/File/BSS_CaregiversGuide_Original.pdf

National Crime Prevention Council (2003) **School Safety and Security Toolkit: A Guide For Parents, Schools, and Communities** www.ncpc.org

National Strategy Forum (2003) School Safety in the 21st Century: Adapting to New Security Challenges Post 9/11. Report of the conference "*Schools: Prudent Preparation for a Catastrophic Terrorism Incident*" October 30-31, 2003, The George Washington University, Washington, D.C.
www.nationalstrategy.com

New Jersey State Police Office Of Emergency Management (1997) **School Emergency Operations Plan Guidelines (Prepared By) The New Jersey State Police Office of Emergency Management**
<http://www.state.nj.us/njoem/pdf/planguid1.pdf>

Nichols, D. (1997) **Creating a Safe Campus: A Guide for College and University Administrators**, Springfield, IL: Charles C Thomas <http://eric.ed.gov/>

Office of Environmental Health and Safety (2001) **Standard Emergency Procedures for Schools**, Los Angeles Unified School District

Öcal, A. (2007) "İlköğretim Okullarında Deprem Hazırlıkları: Kırıkkale İl Örneği", **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Cilt:15, No:1, Sayfa:1-12

- Planitz, A. (1997) **A Guide to Successful Damage and Assessment**, South Pacific Disaster Reduction Programme (SPDRP)
- Quinn, M.M. & Osher, D. & Hoffman, C.C. & Hanley, T.V. (1998) **Safe, Drug Free and Effective Schools for All Students: What Works?**, American Institutes for Research, Washington D.C. Center for Effective Collaboration and Practice
http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?nfpb=true&ERICExtSearch_SearchValue_0=ED430364&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED43036
- Raman, M. (2005) “ Knowledge Management for Emergency Preparedness: An Action Research Study”, **Doctoral Dissertation**, Claremont Universities, California, America www.proquest.umi.com
- Rapp, J.A., Carrington, F., & Nicholson, G. (1992) **School crime and violence: Victims’ rights**. Malibu, CA: National School Safety Center
- Reaves M. Shawn. (2001) **School-Centered Emergency Management and Recovery Guide**, Kentucky Community Crisis Response Board – KCCRB Peak Performance, Inc www.boonecountyky.org/em/SCEMRG.doc
- Schonfeld, D. J. & Newgass, S. (2003) **School Crisis Response Initiative**, U.S. Department of Justice
<http://www.ojp.usdoj.gov/ovc/publications/bulletins/schoolcrisis/ncj197>
- Scrimger, G. C., & Elder, R. (1981) **Alternative to vandalism: Cooperation or wreckreation**, Sacramento: California Department of Justice, School Safety Center
- Seabrook H. L. (2001) “Elements for The Development of a Safe School Plan”, **A Dissertation For Doctor of Education**, Pepperdine University, USA

- Sergiovanni, T. J. (2000) **The lifeworld of Leadership: Creating Culture, Community, and Personal Meaning in Our Schools**, San Francisco: Jossey-Bass Publishers
- Sinkgraven, M. (2007) **Emergency Management for Schools: Key Considerations**, U.S. Department of Education, Office of Safe and Drug-Free Schools, Washington
- Smith, S. M., T. A. Kress, E. Fenstemaker, M. Ballard, G. Hyder (2001) "Crisis Management Preparedness of School Districts in Three Southern States in The USA", **Safety Science**. Volume:39 Page: 83–92, Elsevier Science Ltd. www.elsevier.com/locate/ssci
- Sorensen, E. R.(1980) "An Evaluation of the Safety Program Administration of the High Schools of Arizona", **Doctoral Dissertation**, Arizona State University www.proquest.umi.com
- State of Victoria Department of Education (1997) **Managing School Emergencies Minimizing The Impact of Trauma on Staff And Students** ISBN:0730689859
- The American Academy of Experts in Traumatic Stress (2003) **A Practical Guide for Crisis Response in Our Schools. Identifying Students "At-Risk" for Violent Behavior:A Checklist of "Early Warning Signs"**, Page:107 www.schoolcrisisresponse.com
- Trump, K.S. (1998) **Practical School Security: Basic Guidelines for Safe and Secure Schools**, Thousand Oaks, CA: Corwin Press
- Tucker, E. (2001) **Incident Command System**, Business Recovery Managers Association Newsletter Dec. 2001 www.praetorianprotective.com

United States Government Accountability Office (2007) **Emergency Management: Most School Districts Have Developed Emergency Management Plans, But Would Benefit From Additional Federal Guidance** www.gao.gov.

U.S. Department of Education, Office of Safe and Drug-Free Schools (2003) **Practical Information on Crisis Planning: A Guide for Schools and Communities**, Washington, D.C. www.ed.gov/emergencyplan.

.....(2006) **Emergency Management For Schools**
www.connectlive.com/events/edschoolsafety/edschoolsafety.pdf

U.S. Department Of Transportation Federal Highway Administration (2006) **Simplified Guide To The Incident Command System for Transportation Professionals** www.ops.fhwa.dot.gov.

Washington State Emergency Management Division and Kitsap County Emergency Management (1998) **Planning and Preparedness Pays. Comprehensive All Hazard Planning Guide and Model School Plan for Washington State Schools. Model School Plan and Planning Guide**
http://www.atg.wa.gov/ourschool/6_hazard/index.htm

Waugh, William L. (2000) **Living With Hazards, Dealing With Disasters: An Introduction To Emergency Management**, New York: M.E.Sharpe C.

Wilkins, J. (1997) “An Analysis of Programs of Crisis Management Leading Toward the Development of a Model for Secondary Schools”, **Unpublished Doctoral Dissertation**, Wadlen University, Minnesota, United States

İnternet Kaynakları

<http://haber.mynet.com/detay/yasam/yine-yibo-yine-cinsel-taciz/508727> 18.02.2011 tarihinde alınmıştır.

hursedanet/Bolgemizden/31184-Yuksekovada-Yatili-Okullara-Bombali-Saldiri.html 15.02.2011 tarihinde alınmıştır.

<http://www.milliyet.com.tr/2008/01/11/guncel/axgun02.html> 15.02.2011 tarihinde alınmıştır.

<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetay&ArticleID=1018074&CategoryID=77> 18.02.2011 tarihinde alınmıştır.

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1047957&title=yatili-okulda-gida-zehirlenmesi-suphesi> 17.02.2011 tarihinde alınmıştır.

<http://www.memurlar.net/haber/181959/> 18.02.2011 tarihinde alınmıştır.

<http://www.bursahakimiyet.com.tr/Okulda-silah-pani%C4%9Fi.aspx?hid=59703> 08.02.2011 tarihinde alınmıştır.

<http://www.haber7.com/haber/20100427/Denizli-Civrilde-okulda-zehirlenme.php> 18.02.2011 tarihinde alınmıştır.

www.townofcortlandt.com 23.07.2009 tarihinde alınmıştır.

www.seapro.org 20.05.2009 tarihinde alınmıştır.

www.schoolsafety.org 22.03.2009 tarihinde alınmıştır.

EKLER

EK 1

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311- 1811872
Konu : Araştırma İzni

20.10/2009

MUĞLA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

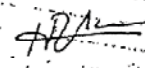
- İlgi : a) 26.06.2009 tarih ve B.30.2.MĞÜ.0.72.02/500-1712 sayılı yazı
b) 28.02.2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-311/1084 sayılı Makam Onayı ile Uygulamaya Konulan "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi İbrahim DİRİM'in "Birinci Deprem Bölgesi Yatılı İlköğretim Bölge Okul (YİBO) Müdürlerinin Acil Durum Yeterliliklerinin Saptanması" konulu araştırmasında kullanılacak veri toplama araçlarının Amasya, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Düzce, Erzincan ve Hakkâri illerindeki Yatılı Bölge İlköğretim Okulu Müdürlerine izni talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (5 sayfa - 45 sorudan oluşan) veri toplama araçlarının, belirtilen illerdeki Yatılı İlköğretim Bölge Okul (YİBO) Müdürlerine uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

İlgi (b) Yönergenin 5. Maddesinin (c) bendi araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr. Halil Rahimhan ACAR
Bakan a.
Daire Başkanı

- EK :
1- Veri Toplama Aracı (1 Adet-5 Sayfa)
2- Okul Listesi (1 Adet-2 Sayfa)

GMK. Bulvarı No:109
06570 Maltepe/ANKARA
Tel : 0 312 230 36 41
Faks : 0 312 231 62 05
earged@meb.gov.tr | earged.meb.gov.tr

EDANISMA
444 0 632
HATLI

EGITIME
%100
DESTEK

www.meb.gov.tr

www.egitim.gov.tr

www.egitim.gov.tr

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311- 33818127
Konu : Araştırma İzni

0.9/12/2009

MUĞLA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 26.06.2009 tarih ve B.30.2.MGÜ.0.72.02/500-1712 sayılı yazı
b) 20.07.2009 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-181/1872 sayılı yazı.
c) 05.11.2009 tarih ve B.30.2.MGU.0.72.02-500/2924/9014 sayılı yazı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi İbrahim DİRİM'in ilgi (a) yazı ekindeki "Birinci Deprem Bölgesi Yatılı İlköğretim Bölge Okul (YİBO) Müdürlerinin Acil Durum Yeterliliklerinin Saptanması" konulu araştırmasının Bakanlığımıza bağlı okul ve kurumlarda uygulanmasına ilgi (b) yazımızla onay verilmiştir.

Söz konusu araştırmanın ek listede belirtilen illerdeki Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında uygulanmasında bir sakınca görülmektedir.

İlgi (b) Yönergenin 5. Maddesinin (c) bendi araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr. Halil Rahman AÇAR
Bakan a.
Daire Başkanı

EK :
Okul Listesi (1 Adet-3 Sayfa)

GMK Bulvan No:109
06570 Mallepe/ANKARA
Tel : 0 312 230 36 44
Faks : 0 312 231 62 05
earged@meb.gov.tr | earged.meb.gov.tr

ERANISMA
444 0 632
H A T T I

EGİTİME
%100
DESTEK

www.egimdestek.meb.gov.tr

www.haydiokul.org

www.bilgiyayinlari.meb.gov.tr

HATAY	HASSA	Hassa Ardıcılı İMKB YİBO
HATAY	KIRIKHAN	YİBO
HATAY	REYHANLI	YİBO
HATAY	YAYI, AD AĞI	YİBO
İSPARTA	ATABEY	Atabey 75.Yıl YİBO
İSPARTA	ATABEY	Atabey İslamköy Hacı Yahya Demirel YİBO
İSPARTA	SÜTÇÜLER	Ayvalpınar YİBO
İSPARTA	SÜTÇÜLER.	Kesme YİBO
İSPARTA	(YALVAÇ	İMKB Kız YİBO
İZMİR	BERGAMA	80. Yıl Cumhuriyet YİBO
İZMİR	BEYDAĞ	Beydağ Atatürk YİBO
İZMİR	KIRAZ	Kiraz YİBO
İZMİR	ÖDEMİŞ	3. Eylül YİBO
İZMİR	SEFERİHİSAR	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası YİBO
KAHRAMANMARAŞ	AFŞIN	YİBO
KAHRAMANMARAŞ	ANDIRIN	75.YU YİBO
KAHRAMANMARAŞ	ÇAĞLIYANCERİT	125. Yıl YİBO
KAHRAMANMARAŞ	ÇAĞLIYANCERİT	İstiklal YİBO
KAHRAMANMARAŞ	EKİNOZÜ	Ekinozü YİBO
KAHRAMANMARAŞ	ELBİSTAN ^	Karaelbista'n Şehit Er Cuma Potuk YİBO
KAHRAMANMARAŞ	GÖKSÜN	Göksün Nevzat Pakdil YİBO
KAHRAMANMARAŞ	GÖKSÜN	Göksün Yunus Emre YİBO
KAHRAMANMARAŞ	MERKEZ	Hürriyet YİBO
KAHRAMANMARAŞ	MERKEZ	Karacasu Vahi Sairn Çotur YTBO
KAHRAMANMARAŞ	MERKEZ	Merkez YİBO
KAHRAMANMARAŞ	"MERKEZ"	Yunus Emre YİBO
KAHRAMANMARAŞ	PAZARCIK	Pazarcık İstiklal YİBO
KAMAMANMARAŞ	PAZARCIK	YİBO
KAHRAMANMARAŞ	TÜRKOĞLU	Atatürk YİBO
KARABÜK	EFLANİ	Avni Akyof YİBO
KARABÜK	ESKİPAZAR	100. Yıl YİBO
KASTAMONU	AĞLI	Ağlı YİBO
KASTAMONU	ARAÇ	Boyalı Ertürk Yöndem YİBO
KASTAMONU	ARAÇ	İğdir YİBO
KASTAMONU	ARAÇ	Şehit Unsal Aksoy YİBO
KASTAMONU	AZDAVAY	75.Yıl Cumhuriyet YİBO
KASTAMONU	CİDE	YİBO
"KASTAMONU	DADAY	Prof.Dr.Fahri Ecevit YİBO
KASTAMONU	DADAY	Selalmaz YİBO
KASTAMONU	DEVREKANİ	Şenlik Mustafa Kaya YİBO
KASTAMONU	DOĞANYURT	YİBO
KASTAMONU	HANÖNÜ	Ş.Faruk Karagöz YİBO
KASTAMONU	İHSANGAZI	İhsangazi YİBO
KASTAMONU	İNEBOLU	Azize Ana YİBO
KASTAMONU	KÜRE	YİBO
KASTAMONU	MERKEZ	Akkaya YİBO

MALATYA	PÖTÜRGE	YİBO
MANİSA	MERKEZ	Akşemseddin YİBO
MANİSA	SELENDİ	YİBO
MUĞLA	FETHİYE	Patlangıç YİBO
MUĞLA	KÖYCEĞİZ	Köyceğiz İMKB YİBO
MUŞ	BULANIK	75 .Yıl Bulanık Karaajii YİBO
MUŞ	BULANIK	75-YüErentepeYİBO
MUŞ	BULANIK	Vali S-Hatipoğlu Kız YİBO
MUŞ	BULANIK	YİBO ■
MUŞ	HASKÖY	75.YÜ Hasköy YİBO
MUŞ	HASKÖY	Hasköy Kadir Rezan Has Kız YİBO
MUŞ	KORKUT	Altnova YİBO
MUŞ	KORKUT	Korkut YİBO
MUŞ	KORKUT	Kümbet Yunus Emre YİBO
MUŞ	MALAZGİRT	1071 Malazgirt YİBO
MUŞ	MALAZGİRT	Konakkuran Şehit Er Vedat Kutluca YİBO
MUŞ	MALAZGİRT	Malazgirt Alparslan Kız YİBO
MUŞ	MERKEZ	75.YU Kırköy Şehit Er Zekeriya YATI YİBO
MUŞ	MERKEZ	75-Yii SerinovaYİBO
MUŞ	MERKEZ	75.Yıl Sungu Vakıfbank YİBO
MUŞ	MERKEZ	75 .Yıl Tekel Taşoluk YİBO
MUŞ	MERKEZ	75.Yıl Yağcılar YİBO
MUŞ	MERKEZ	Kızılağaç Cumhuriyet YİBO
MUŞ	MERKEZ	Komıkbekler YİBO
MUŞ	MERKEZ	Merkez Alparslan Kız YİBO
MUŞ	MERKEZ	Muş Merkez Kız YİBO
MUŞ	MERKEZ	Namık Kemal YİBO
MUŞ	VARTO	Çaylar YİBO
MUŞ	VARTO	YİBO
OSMANIYE	DÜZİÇİ	Şehit Üsteğmen Yusuf Tunaboyiu YİBO
OSMANIYE	MERKEZ	; Remzi Özer YİBO
OSMANIYE	SLMBAS	Sumbas Dinalı Yıldırım YİBO
SAKARYA	GEYVE	Doğanrepe YİBO
SAKARYA	TARAKLI	Taraklı YİBO
SIİRT	BAYKAN	Kız YİBO
SIİRT	BAYKAN	Ziyaret Veysel Karanî YİBO
SIİRT	ERUH	Bağgöze YİBO
SIİRT	ERUH	YİBO
SIİRT	KURTALAN	Gözpınar 75. Yıl İMKB YİBO
SÜRT	KURTALAN	Osman Gazi YİBO
SÜRT	MERKEZ	Merkez İMKB YİBO
SÜRT	MERKEZ	Merkez YİBO
SÜRT	PERVARI	Atatürk YİBO
SÜRT	ŞİRVAN	YİBO
TOKAT	ALMUS	Akarcay Şehit Turan Yıldız YİBO
TOKAT	ALMUS	Aimüs Cumhuriyet YİBO
TOKAT	ARTOVA	YİBO
TOKAT	ERBAA	Karayaka Baş aralar YİBO
TOKAT	ERBAA	Tepeşehir YİBO
TOKAT	NIKSAR	Aysel Nadide Başar YİBO
TOKAT	NIKSAR	Kaya ismet Özden YİBO
TOKAT	NIKSAR	Ulvi Saim Kav* YİBO
TOKAT	REŞADİYE	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası YİBO
TOKAT	TURHAL	Ali Şevki Ereğ YİBO
TOKAT	YEŞİLYURT	Yeşilyurt İM.K.B. YİBO
TOKAT	ZİLE	Alparslan YİBO
YALOVA	TERMAL	Yeni Yaşam YİBO

**BİRİNCİ DEPREM BÖLGESİ YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKUL MÜDÜRLERİNİN
ACİL DURUM YÖNETİMİ YETERLİKLERİNİN SAPTANMASI ANKETİ**

Sayın

Elinizdeki anket, Muğla Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü/Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalında yürütülen “Birinci Deprem Bölgesi Yatılı İlköğretim Bölge Okul (YİBO) Müdürlerinin Acil Durum Yönetimi Yeterliklerinin Saptanması” adlı yüksek lisans tezi için veri toplamak amacıyla geliştirilmiştir. Bu anketin amacı, birinci deprem bölgesi YİBO müdürlerinin acil durum yönetimine ilişkin yeterliklerini saptamak ve bu okul müdürlerinin acil durum yönetimi sürecinde karşılaştıkları sorunları ortaya koymaktır.

Bu anketle elde edilecek veriler araştırmanın amacı dışında hiçbir şekilde kullanılmayacaktır. Bu nedenle isminizi yazmanıza gerek yoktur. Araştırmanın sağlıklı yürütülmesi ve amacına ulaşması sizin değerli katkılarınızla mümkün olacaktır. Bu nedenle “AÇIKLAMA ve SORULARI DİKKATLE OKUMANIZ” ve “CEVAPLANMAMIŞ SORU BIRAKMAMANIZ” gerekmektedir. Soruların tamamını cevapladıktan sonra, lütfen soru kitapçığını size gönderilen zarfın içindeki boş zarfa koyarak PTT’ye ulaştırınız.

İlgi ve katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

İbrahim DİRİM
Muğla Üniversitesi Eğitim
Eğitim Yön., Tef., Plan. ve Ekon. Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM 1: DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Açıklama: Bu bölümdeki soruları yanıtlarken, sizin durumunuza uyan seçeneğin önündeki parantezin içine (×) işareti koyunuz.

1. Cinsiyetiniz () Kadın () Erkek
2. Yaşınız () 25 ve altı () 26-35 () 36-45 () 46-55 () 55 ve üstü
3. Medeni Durumunuz () Evli () Bekar
4. Yöneticilik Kıdeminiz
() 5 yıl ve altı () 6-9 yıl () 10-15 yıl () 16-21 yıl () 22 yıl ve üstü
5. Şu anda bulunduğunuz okuldaki çalışma süreniz
() 3 yıldan az () 4-8 yıl () 9-13 yıl () 14-18 yıl () 18 yıl ve üstü

BÖLÜM 2: ARAŞTIRMAYA KONU OLAN ACİL DURUM YETERLİKLERİ

Açıklama:

Bu bölümde sizden istenilen, sahip olduğunuz yeterlikleri düşünerek “HİÇ BİR ZAMAN- ÇOK SEYREK- ARA SIRA- ÇOĞU ZAMAN- HER ZAMAN” derecelerinden size uygun olana (X) işareti koymanızdır. “Cevaplamayı yaparken kendinize lütfen “BEN BU YETERLİĞİ NE KADAR GÖSTERİYORUM?” sorusunu sorunuz. Anket sorularına cevap verirken “HİÇ BİR ZAMAN” seçeneği sizin anket sorusundaki yeterliğe sahip olmadığınızı, “HER ZAMAN” seçeneği ise sorudaki yeterliğe sahip olduğunuzu gösterir. Örneğin; “Acil durum yönetim planının hazırlanmasını sağlayabilme” sorusuna, “HİÇ BİR ZAMAN” şeklinde cevap vererseniz o yeterliğe sahip olmadığınız ve o yeterliği hiçbir zaman gösteremediğiniz, “HER ZAMAN” şeklinde cevap vererseniz o yeterliğe sahip olduğunuz ve o yeterliği her zaman gösterebildiğiniz anlamı ortaya çıkacaktır.

A. HAZIRLIKLI OLMA AŞAMASINA İLİŞKİN SORULAR	(1) Hiçbir zaman	(2) Çok seyrek	(3) Ara sıra	(4) Çoğu zaman	(5) Her zaman
6. Acil durum yönetimi planının hazırlanmasını sağlayabilme					
7. Acil durum yönetimi planının her yıl gözden geçirilmesini sağlayabilme					
8. Okuldaki yönetici, öğretmen ve diğer personelin acil durumlardaki görevlerini özümsemesini sağlayabilme					
9. Acil durum yönetimi konusunda görev alacak kişilerin bu konuda eğitilmesi olanağını yaratabilme					
10. Acil durum yönetimi konusunda tatbikat yapılmasını sağlayabilme					
11. Acil durum yönetimi konusunda “istekli olan” personelin bu süreçte etkin rol üstlenmesini sağlayabilme					
12. Okuldaki elektrik, su ve ısınma sistemleri hakkında okul personelinin bilgilendirilmesini sağlayabilme					
13. Acil durumlarda kullanılmak üzere bir güvenlik odasının her zaman hazır tutulmasını sağlayabilme					
14. Okulda, acil durumlarda kullanılmak üzere su, gıda, battaniye vb. ürünleri stoklanmasını sağlayabilme					
15. Okul personelinin acil durumlarda kullanılacak tahliye yollarını bilmesini sağlayabilme					

B. AZALTMA/ÖNLEME AŞAMASINA İLİŞKİN SORULAR	(1) Hiçbir zaman	(2) Çok seyrek	(3) Ara sıra	(4) Çoğu zaman	(5) Her zaman
16. Okuldaki kütüphane, sınıf ve yatakhane gibi öğrencilerin toplu halde buldukları alanlardaki dolap, raf gibi araçların duvara sabitlenmesini sağlayabilme					
17. Okuldaki sınıf ve yatakhanelerdeki pencere ve kapıların düzenli olarak tamir edilmesini sağlayabilme					
18. Acil durum yönetimi konusunda velilerin etkin rol üstlenmesini sağlayabilme					
19. Okula ait dokümanların güvenli yerlerde saklanmasını sağlayabilme					
20. Okulu acil durum uyarı sistemiyle daha güvenli hale getirebilme					
21. Okulun içinde bulunduğu bölgedeki itfaiye, ambulans ve güvenlik güçleriyle gerekli durumlarda ivedilikle iletişim kurabilme					
22. Okulda yaşanabilecek acil durumlarda ilk müdahaleyi gerçekleştirecek personeli her zaman hazır tutabilme					
23. Okul güvenliğini artırma adına okulda sürekli bir güvenlik görevlisinin bulunmasını sağlayabilme					
24. Okulda, ziyaretçiler için tek bir giriş-çıkış kapısının bulunmasını sağlayabilme					
25. Okul güvenliği konusunda uygulanacak kuralların belirlenmesi sürecine öğretmen, öğrenci ve yöneticileri ortak edebilme					

C. MÜDAHALE AŞAMASINA İLİŞKİN SORULAR	(1) Hiçbir zaman	(2) Çok seyrek	(3) Ara sıra	(4) Çoğu zaman	(5) Her zaman
26. Okulda yaşanan herhangi bir acil duruma müdahalede mümkün olduğunca çabuk karar verebilme					
27. Acil duruma müdahale konusundaki sorumluluk ve görevleri okul personeli arasında paylaşırabilme					
28. Herhangi bir acil durumda, acil durum yönetim ekibi arasında etkili iletişimin gerçekleşmesini sağlayabilme					
29. Herhangi bir acil durum konusunda, öğrenci velilerini ve ilgilileri ivedilikle bilgilendirebilme					
30. Yaşanılan acil durumla ilgili çıkabilecek söylentileri önleyici önlemler alabilme					
31. Yaşanılan herhangi bir acil durumda itfaiye, güvenlik kuvvetleri ve benzeri kuruluşlarla eşgüdüm içinde çalışabilme					
32. Yaşanılan herhangi bir acil durum esnasında soğukkanlı davranabilme					
33. Yaşanılan bir acil duruma müdahale esnasında yapılanların kayıt altına alınmasını sağlayabilme					
34. Acil durum esnasında okul yöneticisi olarak lider rolünü üstlenebilme					
35. Yaşanılan bir acil durum esnasında gerekiyorsa okulu mümkün olduğunca çabuk boşaltabilme					

